

Theaterfestival 1989, Publieksonderzoek

Een onderzoek naar de samenstelling, bezoekgedrag, verwachtingen, perceptie en waardering van het publiek bij Het Theaterfestival te Rotterdam, 25 augustus t/m 8 september 1989.

"Afdoende antwoorden zijn er niet geformuleerd. Slechts nieuwe vragen. Filosoferen is de juiste vragen stellen..."

Wittgenstein Incorporated

Bos Instichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

Instituut voor Theaterwetenschap, UVA
Amsterdam, februari 1990

INHOUD

0.	<u>INLEIDING</u>	3
1.	<u>DOELSTELLING, THEORIE EN METHODE</u>	4
	1.1 Doelstellingen van het onderzoek	4
	1.2 Theorie en hypothesen	5
	1.2.1 Voorwaardensysteem en receptiestrategie, receptieproces en -resultaat	5
	1.2.2 Perceptie en oordeel	8
	1.2.3 Verwachting, perceptie en oordeel	10
	1.2.4 Oordeel en interactie tussen voorkeur en verwachting	11
	1.3 Methode en vragenlijst	12
2.	<u>RESULTATEN: PUBLIEK</u>	14
	2.1 Bezetting en respons	14
	2.2 Leeftijd	17
	2.3 Sexe	18
	2.4 Woonplaats	19
	2.5 Bezoekgedrag met betrekking tot de festivalproducties	21
	2.6 Inhaalmanoeuvre	25
	2.7 Bezoekgedrag met betrekking tot podiumkunsten	27
	2.8 Bezoekgedrag en waardering	31
	2.9 Reisgedrag	33
3.	<u>RESULTATEN: PRODUKTIES</u>	35
	3.1 Waardering voor de produkties	35
	3.2 Perceptie van de produkties	37
4.	<u>RESULTATEN: VERWACHTINGEN, PERCEPTIE, WAARDERING</u>	43
	4.1 Waardering en perceptie	43
	4.2 Verwachtingen en perceptie	45
	4.3 Verwachtingen, perceptie en waardering: het model bijgesteld	49
	4.4 Interactie tussen voorkeur en verwachtingen	51
5.	<u>EXPLORATIE</u>	52
	5.1 Complexiteit en waardering	52
	5.2 Leken en experts	55
6.	<u>SAMENVATTING</u>	58
	Noten	61
	Literatuur	64
	Bijlagen	

0. INLEIDING

Het hier gepresenteerde onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de stichting Het Theaterfestival door Het Instituut voor Theaterwetenschap van de Universiteit van Amsterdam.

Het Theaterfestival werd in 1989 voor de derde keer gehouden: in de periode van 25 augustus tot en met 8 september werden negen toneelproducties gepresenteerd uit Nederland en Vlaanderen. Een jury van toneelcritici selekteerde oorspronkelijk tien produkties voor het festival uit het totale aanbod van Nederlandstalig toneel in 1988/1989 (van 1 mei tot 1 mei), waarvan negen nog hernomen konden worden.

Het onderzoek heeft behalve een praktisch en kommercieel doel ook een meer zuiver wetenschappelijke komponent. Het is de verdienste van Het Theaterfestival dat zij dit soort theoretisch onderzoek naar structuren in het oordeel van bezoekers van het festival stimuleert als één van de nevenactiviteiten van het programma. Wij hopen dan ook dat dit onderzoek een bijdrage kan leveren aan het overbruggen van de kloof tussen theatertheorie en -praktijk.

Speciale dank gaat verder uit naar de gemeente Rotterdam en het departement van WVC die het onderzoek financieel mogelijk maakten.

Drs. Peter Eversmann
Inge van den Boom

1. DOELSTELLING, THEORIE EN METHODE

1.1 Doelstellingen van het onderzoek.

Evenals in de vorige twee edities van Het Theaterfestival heeft de organisatie ook dit keer een publieksonderzoek gehouden. In vorige jaren was aan het festival een publieksprijs verbonden. Via een enquête konden de bezoekers van het festival hun waardering voor de voorstellingen kenbaar maken. Daarnaast werden enkele sociologische data en gegevens omtrent het gedrag van de festivalbezoekers verzameld.

Hoewel er bij de laatste editie van Het Theaterfestival geen publieksprijs te vergeven was, is een soortgelijke enquête gehouden als vorig jaar. Deze dient naast het bovengenoemde informatieve doel eveneens een wetenschappelijk doel. De vraagstelling van de theaterwetenschappers komt ook gedeeltelijk overeen met die van vorig jaar nl. in hoeverre de voorkeur van het publiek voor 'moderne' dan wel 'klassieke' podiumkunsten samenhangt met het bezoek aan het festival, de perceptie van de voorstellingen en de waardering. Een nieuwe vraag was of verwachtingen ten aanzien van de voorstellingen de perceptie en waardering van de voorstelling beïnvloedden. Twee vragen in de enquête dienden een ander doel, nl. de Nederlandse Spoorwegen inzicht te geven of hun nachtnet ook door festivalbezoekers werd gebruikt.

De doelstellingen van het onderzoek zijn als volgt samen te vatten:

- * Onderzoek met betrekking tot de samenstelling van het publiek - zowel ten aanzien van sociologische factoren (leeftijd, sexe, woonplaats) als ten aanzien van theaterervaring-, en het eventuele verband tussen deze factoren en de waardering.
- * Onderzoek waarbij de functie van Het Theaterfestival centraal staat: komt men voor een interessante voorstelling naar het festival of voor een voorstelling die 'gemist' is (inhaalmanoeuvre)?
- * Onderzoek naar de voorkeur van het publiek met betrekking tot 'klassieke' dan wel 'moderne' vormen van podiumkunst en de mate waarin deze voorkeur via de perceptie een rol speelt bij keuze voor en waardering van theaterprodukten.
- * Onderzoek waarbij de waardering en perceptie van de toeschouwers met betrekking tot de voorstellingen en het festival centraal staat. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de waargenomen complexiteit en moderniteit van de voorstellingen.
- * Onderzoek naar de verwachtingen van het publiek ten aanzien van de geziene voorstelling, met name waar het de complexiteit en moderniteit betreft. Bedoeling is eventuele verbanden tussen verwachting, voorkeur, perceptie en waardering te exploreren.
- * Onderzoek naar het reisgedrag van het publiek.

1.2 Theorie en hypothesen

1.2.1 Voorwaardensysteem en receptiestrategie, receptieproces en -resultaat.

Een toeschouwer die een theatervoorstelling bezoekt is geen onbeschreven blad papier. Hij of zij bezit een bepaalde persoonlijkheidsstructuur, bepaalde normen en waarden, een persoonlijke geschiedenis, individueel gekleurde sym- en antipathieën etc. Kortom: hij of zij is iemand en zal vanuit deze existentie reageren op de theatrale ervaring die hij/zij op het punt staat mee te maken. We noemen dit samenstel van fysieke, psychische en sociale aspecten het voorwaardensysteem van de toeschouwer -alles wat de toeschouwer is, weet en kan, behoort tot dit voorwaardensysteem.

Het zal duidelijk zijn dat sommige onderdelen van een dergelijk voorwaardensysteem eigenlijk irrelevant genoemd kunnen worden als we ons concentreren op de receptie van theatervoorstellingen, zeker in vergelijking tot andere onderdelen. Zo zal de ervaring die met het verschijnsel theater te maken heeft wel van meer belang zijn dan de maaltijd die men gisteren at. Als men verschillende recensies over het stuk heeft gelezen zal men daar waarschijnlijk meer door beïnvloed worden dan door een willekeurig gelezen roman. Het merk auto waarin men rijdt is minder ter zake doende dan de reden waarom men naar toneel gaat etc.

Vandaar dat binnen de theaterwetenschap wel gesproken wordt van de receptiestrategie van de toeschouwer. Dit is een deelverzameling aspecten uit het voorwaardensysteem welke direkt te maken heeft met hoe de recipiënt het geboden theater ervaart: het is dat samenstel van factoren dat in engere zin bepaalt hoe we zullen reageren op de theatrale gebeurtenis. De mechanismen die ertoe leiden dat we de acties op het toneel anders zullen interpreteren dan diezelfde acties in de werkelijkheid behoren ertoe. (Bijvoorbeeld: als een personage sterft ondergaan we dit op een andere manier dan wanneer een persoon sterft; een personage moet ook nog 'mooi' sterven). De receptiestrategie omvat ook de normen en waarden die we ten aanzien van theater aanleggen en die bij een evaluatie van het geziene een rol spelen: Wat is een goed stuk? Wat is interessant theater? Welk soort theater heeft onze persoonlijke voorkeur? etc. En ook de specifieke verwachtingen ten aanzien van een stuk en/of voorstelling kleuren de instelling waarmee we naar een bepaalde produktie gaan.

Al deze factoren beïnvloeden dus ons kijkgedrag tijdens de voorstelling. Samen met de encenering bepalen ze het receptieproces van de toeschouwer. Dit is een ingewikkeld psychisch mechanisme dat zich voornamelijk in het hoofd afspeelt en waar vooralsnog zeer weinig van bekend is. Onderzoek naar het feitelijke verloop van een dergelijk proces (bijvoorbeeld via fysiologische metingen) is niet eenvoudig en verkeert merendeels nog in een experimenteel stadium. Over het resultaat van het receptieproces -nadat het applaus verstomd is- valt veel makkelijker iets aan de weet te komen. Elke keer als we iemand vragen 'Hoe was de voorstelling?' gaat het immers om een vraag naar het receptieresultaat: het samenstel van ideeën en observaties dat iemand heeft over de ervaren theatrale gebeurtenis. En getuige de antwoorden wordt deze vraag niet als gek of zinloos

gezien. Vaak zijn toeschouwers al heel snel na een voorstelling in staat te formuleren wat zij ervan vonden.

Vragen naar het receptieresultaat nemen dan ook een belangrijke plaats in bij het publieksonderzoek. Antwoorden op dergelijke vragen zijn zelfs vaak (in combinatie met gegevens betreffende de receptiestrategie en/of psychologische theorieën) uitgangspunt voor het opstellen van hypothetische modellen ten aanzien van het receptieproces. Het receptieproces zelf is te vergelijken met een zwarte doos waarvan wij de inhoud/werking niet kennen. (Wellicht vermoeden we wel iets naar aanleiding van onze eigen ervaringen, maar zelfs dan zouden we vaak niet precies kunnen vertellen hoe het proces heeft plaatsgevonden). Wat we echter wel weten -of in elk geval gedeeltelijk kunnen vaststellen- is de input in de doos (elementen uit voorwaardensysteem/receptiestrategie en de voorstelling zelf) en de output (receptieresultaat). Bovendien heeft de onderzoeker soms ook de beschikking over psychologische theorieën die de inhoud van de doos in zekere mate zouden kunnen voorspellen (bijvoorbeeld: 'er bestaat een optimaal arousalnivo waarbij de toeschouwer zich het prettigst voelt'; vgl. pag.5).

Met deze gegevens als stukje van de puzzel wordt vervolgens geprobeerd de inhoud van de zwarte doos zo goed mogelijk te beschrijven. Er wordt gepoogd een model te verzinnen dat, gegeven de input, de output volledig verklaart. Uiteraard zegt dit model niets over het werkelijk functioneren van het proces; het is slechts een hypothetische beschrijving (hoewel de onderzoeker natuurlijk zal proberen het model zo aannemelijk mogelijk -dat is zoveel mogelijk overeenstemmend met de ervaring- te presenteren). Maar zolang het model 'werkt' (of zolang we het receptieresultaat met behulp van het model kunnen koppelen aan de input -kunnen 'verklaren'-) nemen we ons model als 'waar' aan.

Het wordt nu tijd om terug te keren naar het receptieresultaat. De vraag dringt zich immers op wat we dan wel willen verklaren. We stelden al dat het receptieresultaat het antwoord was op de vraag 'Hoe was de voorstelling?'. Als we de antwoorden op deze vraag globaal bekijken zien we dat we twee soorten informatie zouden kunnen onderscheiden. De eerste categorie wordt gevormd door min of meer feitelijke verslagen van de voorstelling: men vertelt hoe het toneelbeeld eruit zag, hoe 'het verhaal' in elkaar zat, waar het stuk 'eigenlijk' over ging, hoe de avond technisch verliep (voornamelijk als er het nodige 'fout' ging), welke acteurs/aktrices meespeelden en dergelijke. De informatie die gegeven wordt hoeft niet te kloppen met de controleerbare werkelijkheid (van bijvoorbeeld een videoregistratie) maar van belang is dat het hier om uitspraken over de ervaren werkelijkheid gaat zonder dat er sprake is van een oordeel. Deze 'naakte' feiten zoals die gelden voor de recipiënt noemen we de 'gepercipieerde' of 'ervaren' voorstelling(skenmerken).

De tweede categorie informatie -die overigens in de spreektaal wel vaak zeer nauw verweven is met de eerste- is de evaluatie van de gepercipieerde voorstelling. Men vond het stuk 'mooi' of 'lelijk', het spel was adembenemend dan wel amateuristisch, de mise-en-scene goed of slecht, de voorstelling geweldig of teleurstellend etc. Kortom, naast feitelijke informatie wordt ook een oordeel gegeven, zowel op onderdelen als op het geheel. (Dit oordeel kan de recipiënt zelfs vaak uitdrukken in een 'rapportcijfer'.)

Het zal nu duidelijk zijn dat de 'gepercipieerde voorstelling' een meer intersubjektieve categorie is dan het veel persoonlijker gekleurde oordeel. Immers: de 'ervaren voorstelling' is voor elke toeschouwer gebaseerd op dezelfde feiten (nl. de aktuele voorstelling) terwijl het oordeel aangaande die feiten ook in hoge mate af zal hangen van voorwaardensysteem en receptiestrategie. Een eventuele consensus zal dan ook makkelijker bereikt worden over hoe de voorstelling eruit zag dan over hoe men de voorstelling vond. Wanneer we dit alles in een figuur onderbrengen ziet dat er als volgt uit:

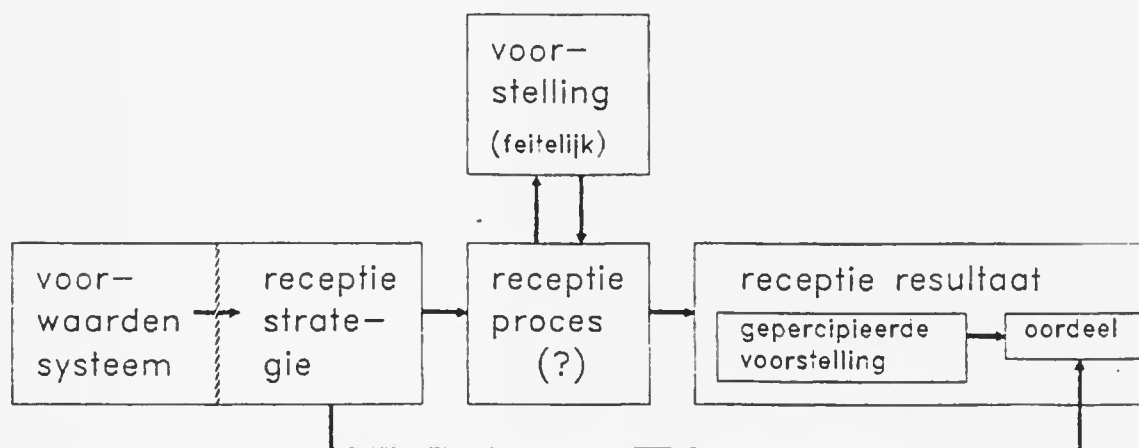

Fig. 1 Voorwaardensysteem, receptieproces en -resultaat

Hiermee is tevens de conceptuele basis geschetst waarbinnen we (de variabelen van) het onderzoek bij Het Theaterfestival en de uitspraken in dit rapport kunnen plaatsen.

Zo zullen bijvoorbeeld hypothesen worden onderzocht met betrekking tot de relatie tussen enkele gepercipieerde kenmerken van de voorstellingen en het oordeel (zie ook 1.2.2). Benadrukt moet hier worden dat het niet gaat om feitelijke enceneringskenmerken: daarvoor zou immers een uitgebreide voorstellingsanalyse nodig zijn die de aktuele voorstelling koppelt aan de gepercipieerde kenmerken ervan. Een dergelijke analyse valt qua tijd en mogelijkheden buiten dit bestek. (Overigens: aanzetten daartoe zouden natuurlijk wel gevonden kunnen worden in de juryrapportage: het leggen van zulke verbanden laten we echter over aan de geïnteresseerde lezer.) Wel zal bekeken worden in hoeverre twee ons inziens belangrijke elementen uit het voorwaardensysteem, in samenhang met de gepercipieerde voorstelling, van invloed zijn op het eindoordeel: de verwachtingen die men heeft ten aanzien van de voorstelling (1.2.3) en de voorkeur ten aanzien van het soort produkties (1.2.4). Het onderzoek op deze gebieden hoeft niet geheel exploratief te zijn: wat de meeste van deze verbanden betreft zijn al eerdere resultaten bekend en/of kunnen parallellen getrokken worden met ander, verwant onderzoek. Bovendien bestaan er bij theaterwetenschappers en theatermakers een aantal intuïtieve noties op deze gebieden die vaak min of meer impliciet in theorieën over drama en theater verwoord zijn. We zullen daarom in de rest van dit hoofdstuk

de hypothesen ten aanzien van bovenstaande verbanden nader uitwerken.

1.2.2 Perceptie en oordeel.

Kenmerken van de voorstelling zoals gepercipieerd door de toeschouwer werden gemeten met behulp van de 'semantische differentiaal'. De respondenten konden voor 5 paren bipolaire adjectieven aangeven in welke mate de voorstelling beantwoordde aan het ene dan wel het andere adjektief. Deze adjectieven werden geselecteerd op grond van bewezen bruikbaarheid in vorig onderzoek en waren deels gelijk aan die in de enquête bij Het Theaterfestival in 1988. Dit laatste was om vergelijkingen mogelijk te maken. Van drie paren adjectieven (te weten: 'konventioneel-experimenteel', 'klassiek-modern', en 'gewoon-verrassend') werd verondersteld dat ze evenals vorig jaar één onderliggende variabele meten die we 'de moderniteit van de voorstelling' hebben genoemd. Analoog aan het onderzoek in 1988 is de hypothese dat deze variabele lineair korreleert met het eindoordeel: naarmate de respondent een voorstelling als meer modern, experimenteel en -vooral- in hoge mate verrassend ervaart zal hij/zij geneigd zijn een hoger cijfer te geven.

Ook de hypothesen ten aanzien van complexiteit enerzijds en moderniteit en waardering anderzijds verlopen analoog aan vorig jaar. Ten eerste wordt een zwak lineair verband verondersteld tussen de mate van complexiteit en moderniteit. Zwak omdat weliswaar naarmate een voorstelling 'moderner', 'experimenteler' wordt gevonden een respondent meer 'moeite' zal moeten doen om de voorstelling te begrijpen, maar er veel meer factoren in het spel zijn bij de complexiteit of eenvoud van een voorstelling in zijn geheel.

Ten tweede postuleren we een kromlijinig verband tussen waargenomen complexiteit en oordeel. De theorie hierachter wordt verschaft door Berlyne, die een omgekeerd U-vormig verband veronderstelt tussen de complexiteit van kunstwerken en de appreciatie van diezelfde kunstwerken:

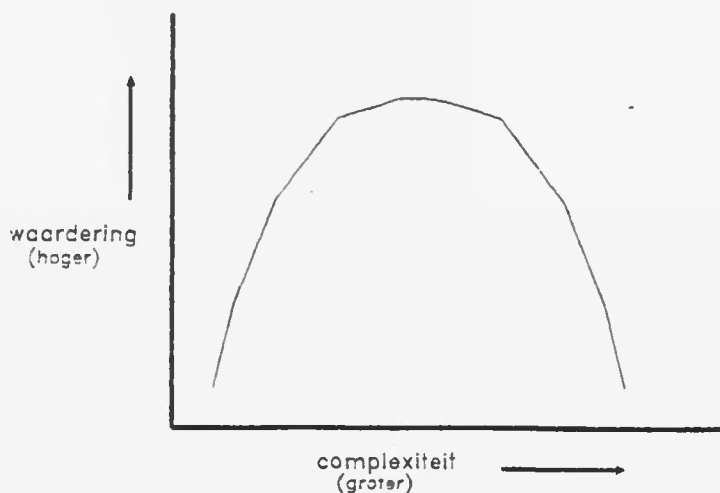

Fig. 2 Hypothetisch verband waardering en complexiteit

De waardering ligt laag voor zeer simpele maar ook voor ingewikkelde kunstwerken. Naarmate het kunstwerk als complexer ervaren wordt neemt de waardering geleidelijk toe, maar neemt na een bepaald nivo op dezelfde wijze af wanneer het aanbod nog moeilijker wordt. Men krijgt dan teveel informatie te verwerken zodat onbegrip en irritatie het winnen van genot. Zowel 'te makkelijke' als 'te moeilijke' theatervoorstellingen worden dus relatief laag gewaardeerd en er is een 'top' waarbij aanbod en verwerking (capaciteit) zozeer op elkaar passen dat de waardering optimaal is. Vorig jaar werden in de exploratie aanwijzingen gevonden voor een dergelijke verband, hoewel een 'harde' statistische onderbouwing buiten beschouwing bleef. Dit jaar incorporeren we deze theorie in onze hypothesen.

We verwachten:

- op het nivo van de individuele respondenten is sprake van een omgekeerd U-vormig verband tussen cijfer en complexiteit
- op een geaggregeerd nivo van de produkties zal een dergelijk verband ook worden gevonden. (hierbij kunnen niet alleen de voorstellingen uit Het Theaterfestival van 1989 maar ook die van 1988 betrokken worden, omdat de meetmethode in beide gevallen identiek is.) Wel zullen de produkties hoofdzakelijk op het rechterdeel van de curve gesitueerd worden.¹

Tenslotte is een nieuw begrippenpaar aan de semantische differentiaal toegevoegd: 'meeslepend-afstandelijk'. (Dit ter vervanging van 'ouderwets-modieus' welke tegenstelling wellicht verkeerd gekozen was en derhalve onvoldoende korreleerde met andere variabelen.)

Deze nieuwe variabele bedoelt de mate weer te geven waarin de toeschouwer zichzelf en de werkelijkheid kan vergeten ten tijde van de voorstelling. In hoeverre wordt men gegrepen door de voorstelling, en vindt men het gebodene zo boeiend dat men er geheel in opgaat? Of blijft alles toch min of meer afstandelijk: raakt de voorstelling de respondent eigenlijk niet en blijft men koel, gereserveerd, beschouwend en weinig emotioneel de voorstelling bekijken. Dit laatste hoeft overigens niet direkt te betekenen dat men niet geïnteresseerd is, zich verveelt of de voorstelling apert slecht vindt. Wel wil dit zeggen dat men vrij konstant zich bewust blijft van het feit dat men een theatervoorstelling bezoekt: dat men 'maar' naar toneel zit te kijken.

In een vorig onderzoek² bleek dat -ook bij een publiek dat modern georiënteerd is- dit vergeten van de werkelijkheid en het meegesleept worden door de voorstelling hoog gewaardeerd wordt. Kennelijk is één van de redenen om naar het theater te gaan nog steeds de neiging tot escapisme: men wil geïnvolveerd raken, zichzelf verliezen in de fiktieve wereld van het stuk. We veronderstellen dan ook een positieve samenhang tussen de schaal afstandelijk-meeslepend en de hoogte van het eindoordeel.

Over de relatie tussen de andere hierboven besproken variabelen en de mate van meeslependheid is moeilijker wat te zeggen, omdat niet teruggeregpen kan worden op vorig onderzoek.³ We zullen in deze dus vooral exploratief te werk dienen te gaan. Niettemin lijkt de volgende bewering plausibel: naarmate een voorstelling als moderner of complexer wordt ervaren zal dit leiden tot meer kognitieve activiteit van de toeschouwer. De theaterbezoeker zal meer moeite hebben met het idioom en met het 'begrijpen' van de produktie (zie

hierboven). De mentale aktiviteit die dit vereist zal echter het totaal opgaan in de voorstelling -het zichzelf verliezen- verhinderen en leiden tot een meer beschouwend waarnemen. Dus: hoe complexer en moderner een voorstelling gevonden wordt, des te hoger de mate van afstandelijkheid.

1.2.3 Verwachting, perceptie en oordeel.

Behalve naar de in de vorige paragraaf besproken gepercipieerde voorstellingskenmerken werd de toeschouwer ook gevraagd naar wat hij vóór aanvang van de voorstelling verwacht had met betrekking tot deze punten. Dit gebeurde met gebruikmaking van dezelfde semantische differentiaal. Op deze manier kon een deel van de receptiestrategie in kaart worden gebracht. Wat zijn nu de hypothesen ten aanzien van deze verwachtingen?

Ten eerste lijkt het aannemelijk dat de verwachtingen van de toeschouwers over het algemeen het imago van Het Theaterfestival zullen weerspiegelen. De publiciteit en het feit dat een niet gering aantal van de bezoekers ook vorig jaar één of meer festivalprodukties bezochten (zie par. 2.6) zullen grotendeels het verwachtingspatroon bepalen. Omdat de formule van het festival bovendien niet wezenlijk is veranderd kunnen we verwachten dat het beeld dat de bezoeker heeft parallel loopt aan de vorig jaar gevonden resultaten. Dit betekent dat men in het algemeen verwacht moderne, experimentele en verrassende voorstellingen te gaan zien. Ook zal men voor aanvang van de voorstelling inschatten met een redelijk complex produkt van doen te hebben. Vorig jaar is niet de mate van meeslependheid onderzocht dus de verwachtingen van de toeschouwers op dit punt zijn minder duidelijk. In zoverre echter als de tegenstelling afstandelijk-meeslepend ook een evaluatief karakter heeft, als het ware meet hoe 'goed' een voorstelling wordt gevonden, kunnen we postuleren dat de verwachtingen eerder aan de meeslepende dan aan de afstandelijke kant van de schaal zullen liggen.

Ten tweede kunnen we veronderstellen dat de verwachtingen voor een deel van invloed zullen zijn op de perceptie. Het is immers een bekend psychologisch feit dat we vaak zien wat we verwachten te zien en dat het vrij lastig is uit vooraf bepaalde conceptionele kaders te breken. Uiteraard is deze tendens om onze verwachtingen bevestigd te zien niet absoluut: we stellen wel degelijk onze visie bij naar aanleiding van onze ervaringen, maar de neiging bestaat om dit, als het even kan, maar gedeeltelijk of zelfs niet te doen. Onze vooroordelen geven we nu eenmaal niet gemakkelijk prijs. De hypothese wordt dan ook dat er een zwakke tot matige positieve korrelatie zal bestaan tussen de verwachtingsvariabelen en hun pendanten die de perceptiekenmerken meten.

Tenslotte kunnen we per respondent de discrepantieskore tussen de perceptie en de verwachting berekenen. Deze skore geeft de mate van teleurstelling dan wel positieve verrassing aan, die de theaterbezoeker heeft ervaren ten opzichte van een bepaald kenmerk. Bijvoorbeeld: als de discrepantieskore met betrekking tot de moderniteit negatief uitvalt betekent dit dat men verwachtte dat de voorstelling moderner zou zijn dan men uiteindelijk vond: men is

teleurgesteld in de mate van moderniteit. Is de discrepantiescore nul dan beantwoordde de voorstelling aan de verwachtingen en wordt een positief resultaat gevonden dan is de produktie nog moderner dan men dacht -men zat weliswaar op het juiste spoor maar was toch te voorzichtig geweest bij de inschatting vooraf.

De hypothese is dan ook dat de discrepantie tussen verwachting en perceptie positief zal korreleren met het eindoordeel volgens dezelfde richting waarin de perceptie korreleert met het cijfer.

Uitgewerkt voor de drie variabelen in kwestie betekent dit:

-naarmate de voorstelling moderner (experimenteler, moderner en verrassender) is dan verwacht zal het oordeel hoger uitvallen

-naarmate de voorstelling meeslepender werd ervaren dan verwacht zal het oordeel hoger uitvallen

-naarmate de voorstelling complexer is dan vooraf werd gedacht zal het cijfer hoger uitvallen tot een bepaald punt: daarna zal het cijfer lager uitvallen.

1.2.4 Oordeel en interactie tussen voorkeur en verwachting.

In het onderzoeksrapport over Het Theaterfestival 1988 werd, althans hypothetisch, nogal de nadruk gelegd op de interactie tussen de eventuele voorkeur van de respondenten met betrekking tot klassieke dan wel moderne vormen van podiumkunst, de waarneming van de voorstelling en het cijfer. Een relatie als verwacht werd toen echter niet gevonden.⁴ Wel werd naar aanleiding van een verdere exploratie een nieuwe hypothese geformuleerd die de voorkeur expliciet koppelt aan de verwachtingen: 'wanneer er een expliciete verwachting ten aanzien van de voorstelling bestaat en deze komt overeen met de voorkeur van de respondent, zal dit resulteren in een relatief hogere waardering dan in het omgekeerde geval'.

Deze hypothese kon niet empirisch geverifieerd worden aangezien verwachtingsscores ontbraken. Dit jaar behoort een dergelijke analyse wel tot de mogelijkheden. Onze veronderstelling luidt dan ook dat naarmate de discrepantie tussen voorkeur voor moderne podiumkunsten en verwachting ten aanzien van moderniteit en experimentaliteit groter is de respondent een lager eindoordeel zal geven.

1.3 Methode en vragenlijst

Er werd gekozen voor gebruikmaking van de schriftelijke enquête van vorig jaar met enkele verbeteringen en aanpassingen. Dit heeft als groot voordeel dat de resultaten rechtstreeks met die van 1988 vergeleken kunnen worden.

De omvang van de enquête besloeg twee A-4 formulieren. Allereerst werd een korte inleiding gegeven waarin het doel van de enquête werd beschreven en de bezoeker om medewerking werd verzocht. Daarna werden 12 vragen gesteld, die over het algemeen geprecodeerd waren, zodat het invullen niet langer dan 3 à 4 minuten hoefde te kosten. Iedere bezoeker moest voor aanvang van de voorstelling de vragenlijst uitgereikt krijgen, die na afloop ingevuld en ingeleverd diende te worden.

De enquêtes werden voor de voorstelling uitgedeeld door 2 à 4 enquêteurs van Het Theaterfestival. Na afloop van de voorstellingen stonden dezelfde personen klaar met pennen en extra enquêtes om de toeschouwers van de voorstelling aan te zetten tot het invullen van de vragenlijst. De ingevulde formulieren kon men afgeven aan de enquêteurs of deponeren in de daarvoor bestemde bussen. Meteen nadat de laatste bezoeker klaar was met invullen, werden de bussen geleegd, de formulieren opgeteld en opgeborgen. Formulieren, die later dan de avond zelf werden ingeleverd, werden alsnog hieraan toegevoegd.

De formulieren die zo per avond en per voorstelling gescheiden waren gehouden, werden daarna van een respondentnummer voorzien. Binnen twee weken na afloop van het festival waren alle enquêtes gekodeerd en ingevoerd in de computer.

Een tussentijdse rapportage met enkele resultaten is in oktober verschenen.

De vragen:

De waardering voor de geziene voorstelling kon kenbaar gemaakt worden door een 'rapportcijfer'.

De perceptie van de voorstelling werd gemeten door het gebruiken van een semantische differentiaal (tegengestelde begrippen op een 7-puntsschaal). Drie paar begrippen waren bedoeld om de 'moderniteit' te meten; een paar was gericht op de mate van verrassendheid van de voorstelling; en er was een paar om een indicatie te krijgen van de mate van afstandelijkheid van de voorstelling. Daarna werd dezelfde semantische differentiaal afgenomen, maar nu voor de verwachtingen die men ten aanzien van de voorstelling had.

Het bezoekgedrag ten aanzien van de festivalproducties werd bevraagd door een eenvoudige lijst waarin men moest aangeven welke producties men reeds in Het Theaterfestival had gezien of nog zou gaan zien en welke festivalvoorstellingen men al het afgelopen seizoen had bezocht.

Of men Het Theaterfestival gebruikt als 'inhaalmanoeuvre' werd uitgezocht door te vragen of men de voorstelling van die avond reeds het afgelopen seizoen had willen bezoeken.

Het bezoekgedrag met betrekking tot de podiumkunsten in het algemeen werd onderzocht door het aanbieden van een matrix waarin men per podiumkunst moest aangeven of men deze geen keer, één keer, of twee of meerdere keren had bezocht in het afgelopen theaterseizoen. De volgende podiumkunsten werden bevraagd: drie 'klassieke' nl. reper-

toire toneel, opera, ballet , en drie 'moderne' nl. moderne theater, moderne dans, en muziektheater.

Daarna werd gevraagd naar de sexe, leeftijd en de woonplaats van de bezoeker.

Over het nachtnet van de NS werd gevraagd of men wel of niet van plan was die avond van de nachttrein gebruik te maken, waarna een open vraag volgde waar men kon invullen wat de reden voor het eventuele niet gebruiken van de nachttrein was.

(Vragenlijst zie bijlage 1.1)

2.RESULTATEN: PUBLIEK

In dit hoofdstuk worden de respons en de samenstelling van het festivalpubliek behandeld. De nadruk ligt hierbij op het publiek als één groep. De voorstellingen worden niet afzonderlijk behandeld. (Additionele informatie hierover kan men vinden in de tabellen van bijlage 2.)

Waar mogelijk zal worden ingegaan op de onderlinge relatie tussen publieksvariabelen en de relatie tussen deze variabelen en de waardering. In het oog springende verschillen met de vorige jaren zullen ook worden belicht.

Er zal in het vervolg steeds gesproken worden over produkties in plaats van over voorstellingen. Dit om aan te geven dat de resultaten als ze per produktie gegeven worden steeds gelden voor de twee of drie voorstellingen ervan in Het Theaterfestival. Bij de analyse bleken er namelijk geen significante verschillen te zijn in publiek, perceptie of waardering per voorstellingsavond.

2.1. Bezetting en respons

De onderstaande tabel geeft een overzicht van bezetting en respons per produktie:

Tabel 1a. Bezetting en repons

<u>Produktie</u>	<u>Bezetting</u>		<u>Respons</u>	
	abs.	%	abs.	%
Oorlog	415	95	213	51
De laatsten der onverstandigen	315	91	147	47
Nachtwake	870	57	309	36
De Meeuw	1483	86	553	37
Wittgenstein Incorporated	436	100	180	41
Medea	1199	70	550	46
Gesprekken over Goethe?	295	85	133	45
Kras	482	92	251	52
Vrijdag	<u>774</u>	<u>50</u>	<u>256</u>	<u>33</u>
TOTAAL	6269	73	2592	41 ⁵

In Het Theaterfestival werden dit jaar 19 voorstellingen gegeven. Elke produktie werd twee keer uitgevoerd, met uitzondering van Kras dat drie keer ten tonele werd gebracht.

In totaal bezochten 6269 personen deze voorstellingen. Dit is een bezettingspercentage van 73 %.

De enquête werd door 2592 personen ingevuld, zodat het responspercentage op 41 % uitkomt.

Absoluut gezien is het bezoekersaantal fors gestegen in vergelijking met vorig jaar: 1809 bezoekers meer, hoewel daarbij opgemerkt moet worden, dat er in 1988 3 voorstellingen minder werden gespeeld.

Relatief gezien is het totale bezettingspercentage in vergelijking met vorig jaar bijna 8 % gedaald. Dit is echter een wat vertekend beeld. Als we namelijk het bezettingspercentage relateren aan de zaalgrootte valt op dat de verschillen veel kleiner zijn: 4 % minder publiek in zowel de grote zaal als de kleine zaal ⁶. Het totale

bezettingspercentage daalt met 8 % omdat er dit jaar relatief meer grote zaal produkties waren (42 % dit jaar; 25 % in 1988), en omdat deze grote zaal produkties, evenals in 1988, een bezettingspercentage hebben dat zo'n 26 % lager ligt dan de kleine zaal produkties. Het totale bezettingspercentage wordt daarom extra naar beneden getrokken.

Voor alle volledigheid volgt hier nog een overzicht van de bezetting en respons afgezet tegen de grootte van de zaal. (zie bijlage 2.1 voor de bezetting en respons in 1988)

Tabel 1b. bezetting en respons (1989)

<u>Zaal</u>	<u>Bezetting</u>		<u>Respons</u>	
	abs.	%	abs.	%
Grote zaal	4326	66	1668	39
Kleine zaal	<u>1943</u>	<u>93</u>	<u>924</u>	<u>48</u>
TOTAAL	6269	73	2592	41

Er werden 375 meer goed ingevulde enquêtes terug gegeven dan vorig jaar. Relatief gezien is het responspercentage echter met 15 % gedaald. Een aantal factoren lijkt hiervoor verantwoordelijk te zijn. Het ontbreken van de publieksprijs is hiervan ons inziens de belangrijkste. Vorig jaar had het invullen van de enquête voor het publiek een direkt en zichtbaar doel, nl. het geven van een cijfer voor de voorstelling aan de hand waarvan bepaald werd welke voorstelling de uitgeloopte prijs zou ontvangen. Dit jaar was de medewerking geheel afhankelijk van de 'goodwill' van de bezoekers om aan een publieksonderzoek deel te nemen. Het late eindtijdstip van enkele voorstellingen heeft waarschijnlijk deze 'goodwill' geen goed gedaan. Daarbij hadden we het idee, dat het karakter van sommige voorstellingen zich niet leende voor het invullen van een enquête. Bij het filosofische Wittgenstein Incorporated was bijvoorbeeld de bereidheid tot medewerking aan het onderzoek lager dan bij andere kleine zaal produkties. Verder kan het feit dat vorig jaar eenzelfde soort enquête tijdens Het Theaterfestival is afgenomen geleid hebben tot 'enquête moeheid' bij de vaste bezoekers.

Al met al kan echter vastgesteld worden, dat hoewel de respons in beide zalen in vergelijking met vorig jaar gedaald is, het verschil tussen beide zalen gehandhaafd is. Oftewel: bij kleine zaal/toneel op toneel produkties is het responspercentage hoger dan bij grote zaal produkties. Een mogelijke reden hiervoor kan de massaliteit zijn die ertoe leidt dat bezoekers van een grote zaal produktie zich minder persoonlijk aangesproken voelen.

Ofschoon het responspercentage dit jaar maar 41 % is, lijkt het ons mogelijk om de gevonden resultaten te generaliseren naar het totale festivalpubliek. Deze overtuiging is geworteld in het feit dat wij geen redenen zien om te veronderstellen dat het publiek dat de enquête niet invult radikaal verschilt van degenen die dat wel doen. Wij gaan ervan uit dat de groep niet-invullers qua sociologische samenstelling en perceptie van de voorstelling gemiddeld eenzelfde beeld geeft als de groep wel-invullers omdat de redenen voor geen

medewerking vaak triviaal waren ('geen tijd', 'te laat', 'geen zin').

Twee categorieën niet-invullers lijken hierop een uitzondering: de 'echte theaterexperts' (bijvoorbeeld critici en schouwburgdirecteuren) die de neiging hadden om de enquête niet in te vullen en de mensen die uit principe niet meewerken aan dergelijk onderzoek. Hun aantal is echter zo klein, dat hun invloed verwaarloosbaar geacht wordt.

2.2 Leeftijd

De leeftijd van de respondenten is geherkodeerd in dezelfde vier categorieën als afgelopen jaren. De verdeling van het publiek hierover is als volgt:

Tabel 2. leeftijd

<u>Leeftijdskategorie</u>	<u>Aantal</u>	
	abs.	valid %
10 t/m 24 jaar	386	15
25 t/m 34 jaar	863	34
35 t/m 49 jaar	881	35
50 jaar en ouder	392	16
(geen opgave	70)	

De verdeling over de categorieën is nagenoeg hetzelfde als vorig jaar.

De gemiddelde leeftijd was 36.6 jaar (s.d.= 12.3); geen significant verschil met vorig jaar.

De jongste respondent was dit jaar 11 jaar; de oudste 84 jaar.

Medea trekt het relatief grootste publiek onder de 25 jaar (27 %).

Kras en Nachtwake hebben relatief de meeste bezoekers boven de 35 jaar (64 % beide).

Vorig jaar waren bij Romeo en Julia relatief het meest jongeren, het jaar daarvoor bij Hamlet. Blijkbaar slagen vooral 'de klassiekers' erin een jong publiek aan te trekken.

Er wordt geen statistisch significant verband gevonden tussen de grootheden leeftijd en waardering. Oftewel: een andere leeftijd doet geen lagere of hogere waardering ontstaan. (zie bijlage 2.2 voor de gevonden scores per produktie)

De leeftijdskategorieën zijn per sexe als volgt over het publiek verdeeld:

tabel 3. Verdeling van het publiek over de leeftijdskategorieën naar sexe

<u>Leeftijdskategorie</u>	<u>man</u>		<u>vrouw</u>	
	abs.	%	abs.	%
10 t/m 24 jaar	148	39	231	61
(perc. col)	(12)		(18)	
25 t/m 34 jaar	412	48	441	52
(perc. col)	(34)		(34)	
35 t/m 49 jaar	441	50	436	50
(perc. col)	(37)		(33)	
50 jaar en ouder	199	51	192	49
(perc. col)	(17)		(15)	
Totaal	1200	48	1300	52
	(100)		(100)	
missing = 92				

Vrouwen zijn over het algemeen in de meerderheid (52 % vrouwen; 48 % mannen), hoewel het verschil in vergelijking met vorig jaar wat kleiner is geworden. Het grootste verschil vinden we evenals 1988 in de leeftijdskategorie 10 t/m 24 jaar (61 % vrouwen, 39 % mannen). In de andere categorieën is het verschil te verwaarlozen. (zie bijlage 2.3 voor de verdeling van leeftijdskategorieën en sexe per produktie)

2.3 Sexe

Zoals al werd opgemerkt zijn er over het algemeen meer vrouwen dan mannen in het totale festivalpubliek. De trend is echter dat dit verschil steeds kleiner wordt: 12 % in 1987; 6 % in 1988; 4 % in 1989.

Per produktie zijn er wel grotere verschillen: zo zijn bij Wittgenstein Incorporated en Oorlog de mannen duidelijk in de meerderheid (57 % mannen; 43 % vrouwen) en bij Medea de vrouwen (41 % mannen; 59 % vrouwen). (zie ook bijlage 2.3)

Vrouwen geven gemiddeld over alle produkties een hoger cijfer dan mannen: respectievelijk een 7.8 (s.d. = 1.3) en een 7.6 (s.d. = 1.4). Dit verschil is statistisch significant op een 5 % nivo. Het is echter niet zo dat vrouwen bij alle produkties een hoger cijfer geven dan mannen. Bij de produkties waar sprake is van een significant verschil, zijn het wel de vrouwen die hoger scoren. Vorig jaar werd het verschil in waardering tussen de sexen enkel significant bij Bakeliet en Romeo en Julia: twee grote zaal produkties. Dit jaar is er wederom een significant verschil bij twee grote zaal produkties nl. bij De Meeuw en Medea. Bij de kleine zaal produktie Kras is het waarderingsverschil echter ook aanwezig. (zie ook bijlage 2.4)

De zaalgrootte is dus zeker niet de enig mogelijke verklaring voor een gevonden verschil. Andere verklaringen kunnen samenhangen met de produkties zelf. Wellicht neigen vrouwen ernaar een hoger cijfer te geven, als de hoofdpersoon van het stuk een vrouwelijk personage is, of als de vrouwelijke rollen door sterke actrices verbeeld worden. Daarbij kan het zijn dat een stuk vrouwen meer aanspreekt als het thema van het stuk vrouwelijke problematiek betreft. Onderzoek naar de samenhang tussen deze hypothesen en mogelijk andere valt buiten het bestek van dit projekt, maar zou zeker interessant zijn.

2.4 Woonplaats

De herkomst van de respondenten was als volgt:

tabel 4. Woonplaats

	<u>Aantal</u>			valid %
	abs.	valid %		
Rotterdam centrum	1191	47		
Omstreken Rotterdam	256	10		
Amsterdam	261	10		
Den Haag	134	5		
Utrecht	63	2		
Rest randstad	368	16		
<hr/>				
Overig (stad)	45	2	Totaal randstad	90
Overig Nederland	164	6		
<hr/>				
Buitenland	41	2	Rest Nederland	8
Onbekend	69			

Het merendeel van de respondenten is uit Rotterdam en omstreken afkomstig: 47 % uit Rotterdam zelf en 10 % uit de omstreken. Van deze laatste 10 % komt meer dan de helft uit Capelle a/d IJssel en omstreken. (zie bijlage 2.5 en 2.6)

Amsterdam draagt 10 % aan het totaal aantal respondenten bij, Den Haag en Utrecht resp. 5 % en 2%.

Het aandeel van randstadbewoners die niet in de bovengenoemde steden wonen lijkt in vergelijking met vorig jaar fors te zijn toegenomen van 4 % naar 16 %, maar dit is gedeeltelijk een gevolg van een andere codering.

Landelijk gezien is het aantal respondenten afkomstig uit de randstad wat gestegen: 87 % in 1988; 90 % in 1989.

De grote steden buiten de randstad (Groningen, Nijmegen, Arnhem, Eindhoven en Maastricht) leveren een zelfde aandeel aan het totaal aantal respondenten als vorig jaar nl. 2 %; de rest van Nederland draagt dit jaar maar 6 % bij, in vergelijking tot 9 % vorig jaar. Het buitenland is evenals vorig jaar met 2 % bezoekers vertegenwoordigd.

Wanneer we kijken of er een relatie is tussen de woonplaats van de respondent en de beoordeling vinden we evenals vorig jaar geen significante verschillen (zie ook bijlage 2.7).

Bij de samenhang tussen woonplaats en leeftijd valt hetzelfde op als in 1988: ook nu is de leeftijdsgroep van 35 jaar en ouder oververtegenwoordigd bij de respondenten die niet afkomstig zijn uit de grote landelijke steden en ondervertegenwoordigd bij degenen die wel afkomstig zijn uit de grote steden: resp. 47 % en 61 % in plaats van de verwachte 51 %. Vooral bij de respondenten uit de omstreken van Rotterdam en bij degenen die niet in de randstad wonen zijn relatief veel ouderen (zie bijlage 2.8 en 2.9)

Als we de woonplaats van de respondenten relateren aan hun sexe treedt er eveneens een verschil op tussen de respondenten komende uit de grote steden en daarbuiten. Bij de respondenten afkomstig uit de grote steden is 47 % een man en 53 % een vrouw. Bij degenen van buiten de grote steden ligt deze verhouding andersom: 52 % is een man, 48 % is een vrouw (zie bijlage 2.10) Samengevat geldt dezelfde observatie als vorig jaar: van buiten de stad zullen mannen van 35 jaar en ouder eerder geneigd zijn het festival te bezoeken dan vrouwen en jongeren.

2.5 Bezoekgedrag met betrekking tot de festivalprodukties

Allereerst zal het bezoekgedrag van de respondenten met betrekking tot de festivalprodukties bekeken worden. Daarna zal in 2.6 nagegaan worden welke respondenten het festival zien als een mogelijkheid om voorstellingen die ze al in het theaterseizoen hadden willen zien, maar gemist hebben, alsnog te bezoeken. Als laatste zal in 2.7 worden ingegaan op het bezoekgedrag van de respondenten met betrekking tot de podiumkunsten in het algemeen. De samenhang tussen al deze factoren en de waardering zal aan het einde van paragraaf 2.7 behandeld worden.

De onderstaande tabel laat zien hoe vaak respondenten antwoordden dat ze 'meerdere keren' naar de festivalprodukties gaan.

tabel 5a. Aantal bezochte festivalprodukties tijdens het festival

<u>Bezocht aantal produkties</u> <u>in festival</u>	abs.	<u>Aantal</u> %	valid %
1	528	20.4	25.6
2	472	18.2	22.8
3	423	16.3	20.5
4	338	13.0	16.4
5	165	6.4	8.0
6	111	4.3	5.4
7	9	.3	.4
8	7	.3	.3
9	13	.5	.6
geen opgave	<u>526</u>	<u>20.3</u>	100
totaal	2592	100	

528 respondenten gaven aan dat zij maar één keer naar een festivalproduktie gingen; 1538 respondenten antwoordden dat zij 2 tot 9 keer naar een produktie in het festival gingen. De resterende 526 respondenten gaven geen antwoord op de vraag. Omdat zij de enquête hebben ingevuld kan gededuceerd worden dat zij in ieder geval minstens één keer een festivalproduktie hebben gezien. Op grond van bovenstaande gegevens kan geschat worden hoeveel produkties in het festival de gemiddelde respondent bezocht. Bij het uitrekenen van dit gemiddelde moet rekening gehouden worden met 'overlappenden': een respondent die bijvoorbeeld twee keer naar het festival komt kan ook twee keer een formulier invullen en telt zodoende dubbel mee. Wanneer we voor dit effect korrigeren schatten we dat de gemiddelde respondent meer dan één voorstelling in het festival zag, nl. 1.6⁷. Vorig jaar lag dit gemiddelde op 1.4.

Er was dit jaar wel een produktie meer te zien dan vorig jaar. De proportie respondenten die aangaf twee of meer produkties in het festival te bezoeken nam echter ook fors toe: van 47 % in 1988 tot 59 % nu. Een groter aanbod lijkt daarom maar gedeeltelijk verantwoordelijk voor deze stijging. Blijkbaar waren de respondenten dit jaar in het algemeen eerder geneigd meer dan één produktie te bezoeken.

De onderstaande tabel laat zien hoe vaak men in het afgelopen seizoen naar één van de produkties van het festival is geweest.

tabel 5b. Aantal bezochte festivalprodukties in het afgelopen seizoen

<u>Bezocht aantal festivalprodukties</u> <u>in het afgelopen seizoen</u>	abs.	<u>Aantal</u> %	valid %
0	1210	46.7	58.6
1	364	14.0	17.6
2	216	8.3	10.5
3	115	4.4	5.6
4	70	2.7	3.4
5	50	1.9	2.4
6	21	.8	1.0
7	12	.5	.6
8	4	.2	.2
9	4	.2	.2
geen opgave	<u>526</u>	<u>20.3</u>	100
totaal	2592	100	

Als we tabellen 5a en 5b combineren, krijgen we een idee hoe vaak de festivalprodukties in totaal door respondenten van het onderzoek zijn bezocht (zie ook bijlage 2.11). Daarbij moet men bedenken dat ook hier weer sprake is van de nodige 'overlappendingen'. Het lijkt een redelijke schatting te zijn dat in het seizoen 1988/1989 en het festival samen ongeveer 3400 bezoeken aan festivalprodukties zijn gebracht: gemiddeld ruim 2 voorstellingen per persoon. Dit gemiddelde is iets hoger dan vorig jaar zoals te verwachten was: het aantal festivalprodukties was dit jaar hoger, dus viel er ook meer te bezoeken.

Als we de groep respondenten nader bekijken, die één of meerdere van de geselecteerde produkties al eerder gezien had, kunnen we in eerste instantie hetzelfde vaststellen als vorig jaar: naarmate de respondenten meer voorstellingen hadden gezien, waren ze minder geneigd vaak naar het festival te komen (en omgekeerd) (zie hiervoor bijlage 2.11).

Weinig respondenten komen naar voorstellingen die ze reeds kennen, zoals te zien is in onderstaande tabel.

Tabel 6. Aantal dubbel bezochte produkties

	eerder gezien		geen fest. voorst. in '88/'89 gezien		andere fest. voorst. in '88/'89 gezien	
	abs.	valid %	abs.	valid %	abs.	valid %
	Oorlog	13	7	74	41	91
De laatsten der onverstandigen	5	4	67	52	57	44
Nachtwake	15	6	119	48	115	46
De meeuw	12	3	268	62	149	35
Wittgenstein Incorporated	7	5	79	53	62	42
Medea	5	1	292	77	84	22
Gesprekken over Goethe?	8	7	59	51	48	42
Kras	9	4	129	59	83	37
Vrijdag	13	6	123	57	80	37
totaal	87	4	1210	59	769	37

In 1988 had gemiddeld 5 % de produktie al eerder gezien: in 1989 is het nog maar gemiddeld zo'n 4 %.

Het percentage van het publiek dat geen enkele van de festivalvoorstellingen vooraf had gezien is in vergelijking met vorig jaar gedaald van 71 % naar 59 %. Dit kan wijzen op het feit dat het aandeel van 'nieuwe' theatergangers kleiner wordt. In paragraaf 2.7 zullen we hierop terugkomen als we ook inzicht hebben in het bezoekgedrag van de respondenten met betrekking tot de podiumkunsten in het algemeen.

Als we het bezoekgedrag met betrekking tot de festivalprodukties relateren aan de woonplaatsen van de respondenten zien we dat uit alle woonplaatsen, met uitzondering van Utrecht, dit jaar relatief meer bezoekers komen dan vorig jaar, die al in het afgelopen seizoen een festivalproduktie bezochten.

Vooraf bij bezoekers uit Amsterdam, de grote steden buiten de randstad en het buitenland zijn relatief weinig personen die nog geen festivalproduktie in het afgelopen seizoen hadden gezien. Daarbij waren bij deze groepen ook relatief de meeste personen die een voorstelling dubbel bezochten. (zie voor de precieze cijfers bijlage 2.12)

Vorig jaar was het zo dat met name stedelingen meer produkties in festivalweek bezochten. Hierbij werd gedacht dat de reistijd wel eens een rol kon spelen. Dit jaar is dit verschil tussen mensen uit de grote steden en 'plattelanders' niet significant.

Bij de enquête van dit jaar is ook gevraagd of men reeds vorig jaar Het Theaterfestival bezocht. De resultaten staan hieronder.

tabel 7. bezoek aan het festival in 1988

	Aantal	
	abs.	valid %
Oorlog	108	55
De laatsten der onverstandigen	54	39
Nachtwake	118	41
De Meeuw	166	32
Wittgenstein Incorporated	65	39
Medea	130	26
Gesprekken over Goethe?	56	46
Kras	111	50
Vrijdag	96	42
Totaal	904	38
niet bezocht	1470	
geen opgave	218	

Gemiddeld was 38 % van de respondenten al met het festival bekend, in de zin dat zij dit reeds vorig jaar bezochten. Bij de produkties Oorlog en Kras was dit percentage aanzienlijk hoger (resp. 55 % en 50 %).

We kunnen proberen een wat duidelijker beeld te krijgen van de 904 bezoekers, die reeds vorig jaar het festival bezochten, het zgn.

'vaste' publiek. Ten eerste zijn er relatief meer stedelingen bij deze groep.

Verder blijkt dat in vergelijking met 'nieuwe' ⁸ bezoekers de vaste bezoekers in het algemeen meer festivalproducties bezochten (in het afgelopen seizoen en Het Theaterfestival samen): respectievelijk gemiddeld 3.1 , s.d. = 1.9; en gemiddeld 4.6 , s.d. = 2.3 ; $p < 0.05$). Ook bij het algemene bezoek aan podiumkunsten scoren zij significant hoger. (zie bijlage 2.13)

Van de groep vaste bezoekers heeft maar 4 % geen toneelproductie bezocht in het afgelopen seizoen; 45 % heeft geen festivalproductie gezien. Dit is 14 % minder dan bij het totale festivalpubliek. Al met al kunnen we dan ook stellen dat de vaste bezoekers van het festival met name stedelingen zijn die ook gedurende het jaar regelmatig naar het theater gaan.

2.6 Inhaalmanoeuvre

Om erachter te komen of het festival door de bezoekers gezien wordt als een mogelijkheid om produkties die men in het theaterseizoen niet heeft kunnen zien alsnog te bekijken, werd gevraagd of ze de produktie van die avond al eerder hadden willen bezoeken. De resultaten zijn als volgt:

tabel 8. festival als inhaalmogelijkheid

produktie afgelopen seizoen al willen bezoeken	Aantal	
	abs.	valid %
nee	1230	54
ja	1035	46
geen opgave/niet van toepassing	327	

Het blijkt dat bijna de helft van de respondenten aangaf dat zij al in het afgelopen seizoen naar de produktie hadden willen gaan. Deze verdeling komt voor bij bijna alle produkties: enkel bij De laatsten der onverstandigen gaf maar 35 % aan dat zij de voorstelling eerder hadden willen zien. (zie bijlage 2.14a)

Als we de samenhang bekijken tussen respondenten die opgaven een 'gemiste' festivalproduktie alsnog te bezoeken en hun woonplaats, valt op dat dit vooral voorkomt bij personen uit de grote steden buiten de randstad: 76 % van hen had de produktie al in het afgelopen seizoen willen bezoeken. Amsterdam volgt op een tweede plaats met 63 %.

Als we kijken naar het onderscheid tussen wel- en niet-randstadbewoners valt op dat vooral voor deze laatste groep (waaronder ook de buitenlanders) het festival een goede gelegenheid biedt 'gemiste' produkties te zien. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat toneelprodukties over het algemeen minder vaak te zien zijn buiten de randstad, zodat de bezoermogelijkheden beperkter zijn. Het Theaterfestival is voor deze groepen blijkbaar een aantrekkelijk alternatief.

Als we kijken of de vaste bezoekers, die zonet genoemd zijn, het festival gebruiken om 'gemiste' produkties alsnog te bezoeken, zien we dat dit voor 55 % van deze groep geldt. We hebben daarnaast opgemerkt dat deze vaste bezoekers over het algemeen regelmatige theatergangers zijn. We kunnen nu uitzoeken of dit ook opgaat voor de 'inhalers', en vinden een positief antwoord: Er worden tussen de 'wel' en 'niet-inhalers' significante verschillen gevonden wat betreft hun totale bezoek aan festivalprodukties: 'inhalers' bezochten meer produkties dan 'niet-inhalers'. Ook bezoeken deze laatsten in het algemeen gemiddeld meer podiumkunsten.

In de onderstaande grafiek is verder te zien dat men het festival ook relatief meer als 'inhaalbaarheid' gebruikt naarmate men meer toneel in het seizoen bezocht heeft. (zie verder bijlage 2.14b)

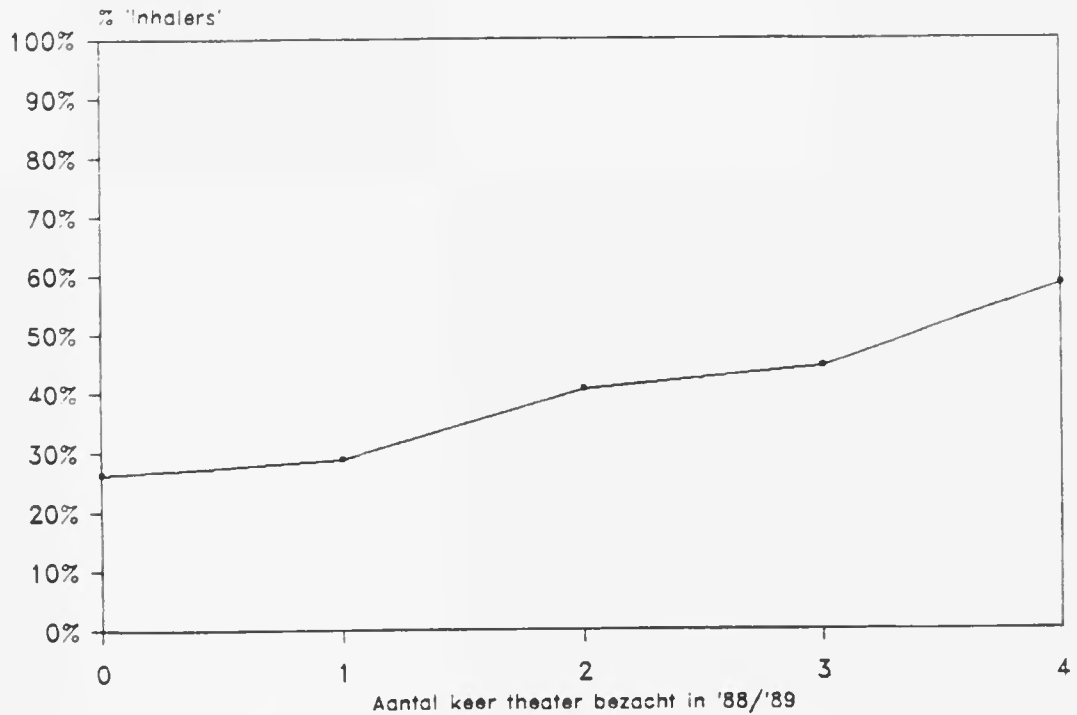

Fig. 3 Theaterbezoek en 'inhalen'

De konklusie die getrokken kan worden is de volgende: Het Theaterfestival wordt vooral door regelmatige theatergangers, die hoofdzakelijk uit de grote steden afkomstig zijn, gebruikt om 'gemiste' voorstellingen alsnog te bezoeken.

2.7 Bezoekgedrag met betrekking tot podiumkunsten

Om de verschillende suggesties, die in de vorige paragrafen zijn gedaan verder, uit te zoeken is het nodig in te gaan op het algemene bezoekgedrag ten aanzien van podiumkunsten door de respondenten. Het beeld van de gemiddelde festivalbezoeker kan zo duidelijker worden.

De respondent kon bij de vraag over het bezoek aan podiumkunsten steeds aangeven of hij/zij de volgende vormen (repertoire toneel, modern toneel, ballet, moderne dans, opera, muziektheater) gedurende het afgelopen seizoen geen keer, één keer of meerdere keren bezocht. De resultaten worden weergegeven in bijlage 2.15.

Als we per respondent de antwoorden optellen, krijgen we een indruk van het totale bezoek aan de genoemde podiumkunsten. Het gemiddelde is 5.1 (de schaal loopt van 0 tot 12; missing = 231; s.d. = 3.3). Dit betekent dat de gemiddelde festivalbezoeker ruim 5 keer in het afgelopen seizoen naar één of meer van de genoemde podiumkunsten is geweest. Vorig jaar is een zelfde gemiddelde gevonden.

Interessant is het om te zien of Het Theaterfestival er in slaagt bezoekers aan te trekken, die normaal niet of nauwelijks naar toneel gaan. Het blijkt dat 379 bezoekers opgaven dat zij dit jaar geen modern of repertoiretoneel bezochten, noch een festivalproductie hadden gezien⁹. Dit is 15 % van het totale festivalpubliek. Vorig jaar lag dit percentage iets hoger, nl. op 17 %¹⁰.

Wat betreft de verdeling van sexe en woonplaats is deze groep representatief voor het totale festivalpubliek: qua leeftijd onderscheidt zij zich, omdat er relatief meer jongeren tot 25 jaar in zitten. Deze aanwas van jonge bezoekers stemt hoopvol voor de toekomst van het moderne Nederlandse toneel en Het Theaterfestival als representant hiervan.

In de onderstaande tabel is te zien welke produkties verantwoordelijk zijn voor het aantrekken van nieuwe theaterbezoekers.

tabel 9. nieuwe theaterbezoekers en produktie

	abs.	%
Oorlog	14	3.7
De laatsten der onverstandigen	17	4.5
Nachtwake	32	8.4
De Meeuw	102	26.9
Wittgenstein Incorporated	24	6.3
Medea	117	30.9
Gesprekken over Goethe?	12	3.2
Kras	29	7.7
Vrijdag	<u>32</u>	<u>8.4</u>
Totaal	379	14.6

Evenals vorig jaar slagen twee grote zaal produkties er in nieuw publiek aan te trekken. Dit jaar zijn het met name **De Meeuw** en **Medea**, die kennelijk ook door 'outsiders' gezien werden als een absolute 'must'.

Er is ook dit jaar gekeken naar de verhouding tussen het bezoek aan klassieke en moderne podiumkunsten. Onder de klassieke podiumkunsten werden repertoire toneel, ballet en opera gerekend; onder moderne podiumkunsten modern toneel, moderne dans en muziektheater. (zie bijlage 2.16)

De resultaten zijn nagenoeg gelijk aan die van vorig jaar: er is een vrij grote positieve korrelatie tussen het bezoek aan klassieke en moderne podiumkunsten (Pearson moment korrelatie koëfficiënt: $R = 0.58$; $p = 0.00$). Het festivalpubliek bestaat blijkbaar uit 'alleseters': er wordt geen duidelijke keuze gemaakt voor modern of klassiek. Er is wel een lichte voorkeur voor moderne podiumkunsten: gemiddeld skoren de klassieke podiumkunsten een 2.3 en de moderne een 2.8 ¹¹. Als we per discipline een T-test uitvoeren, zien we dat de moderne variant steeds een hoger gemiddelde heeft dan de klassieke vorm (zie bijlage 2.17). Het festivalpubliek voelt zich dus kennelijk meer aangetrokken tot moderne opvoeringen, hoewel de verschillen klein zijn. De respondenten gaan relatief vaker naar toneel dan naar de andere vormen van podiumkunst: als enige wordt repertoire toneel en modern toneel gemiddeld meer dan één keer per seizoen bezocht.

De vragen betreffende moderne en klassieke vormen van podiumkunst stellen ons ook in staat een skore te berekenen welke de voorkeur van de respondent aangeeft. Door de totaalskore voor de klassieke podiumkunsten af te trekken van de totaalskore van moderne podiumkunsten ontstaat immers een schaal van -6 (alleen klassieke podiumkunsten bezocht) tot +6 (alleen moderne podiumkunsten bezocht).

In het onderstaande staafdiagram is te zien dat de schaal zwaarder neigt naar de moderne kant (rechts), en dat de extremen (uitsluitend klassiek of uitsluitend modern) niet of nauwelijks voorkomen.

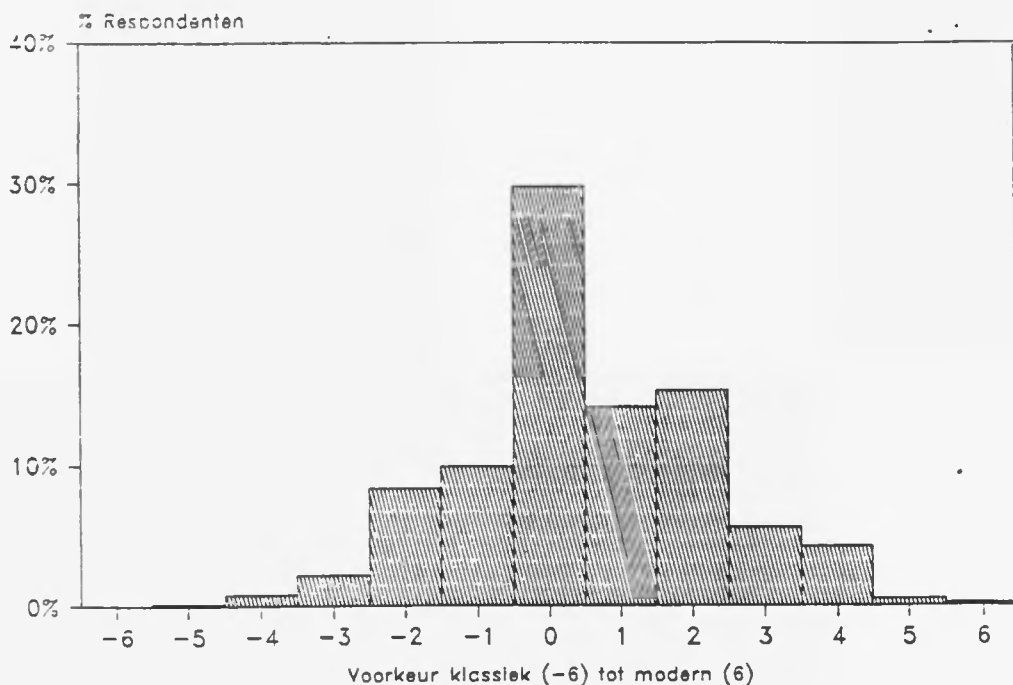

Fig. 4 Voorkeurskore

De samenhang tussen de voorkeurskore, berekend op basis van het bezoekgedrag van de respondent in het afgelopen seizoen, en overige reeds besproken variabelen kan nu onderzocht worden:

Er wordt, evenals vorig jaar, geen verband gevonden tussen de sexe van de respondent en zijn/haar voorkeur. Wel is er een relatie tussen het soort podiumkunst dat het meest door een respondent is bezocht en de leeftijdskategorie waartoe deze behoort. Hoewel in alle leeftijdskategorieën gevonden wordt dat de moderne varianten van de podiumkunsten het meest bezocht worden, zijn er tussen de leeftijdskategorieën wel verschillen. Dit is hieronder te zien.

tabel 10. Leeftijdskategorie en theaterbezoek

	bezoek klas.		bezoek mod.		voorkeur	
	podiumk.	aantal	podiumk.	aantal	skore	aantal
10 t/m 24 jaar	1.73	359	2.02	372	.25	354
25 t/m 34 jaar	2.36	788	3.20	841	.82	777
35 t/m 49 jaar	2.61	821	3.13	847	.51	801
50 jaar en ouder	2.52	365	2.59	380	.06	360
totaal	2.38	2333	2.90	2440	.51	2292

Als we naar de gemiddelde voorkeurskore per leeftijdskategorie kijken valt op dat jongeren tot 25 jaar en ouderen boven de 50 jaar relatief minder moderne podiumkunsten hebben bezocht dan de 25 tot 50-jarigen. Het verschil tussen aan de ene kant de jongste en oudste leeftijdskategorie en aan de andere kant de midden categorieën is statistisch significant (zie bijlage 2.18).

Een vaak gehoord vooroordeel dat jongeren meer dan ouderen moderne podiumkunsten bezoeken gaat hier dus maar gedeeltelijk op. Wel wordt gevonden dat ouderen boven de 50 jaar de enigen zijn die nagenoeg evenveel klassieke als moderne varianten bezoeken.

Vorig jaar is gevonden dat jongeren wel meer naar modern theater gingen dan ouderen: nadere inspectie van de gegevens laat echter zien dat dit met name veroorzaakt werd door 2 vormen van podiumkunst, die dit jaar niet bevraagd zijn. Het betrof hier concert(klassiek) en concert(modern, pop etc.). Jongeren bezochten vooral meer moderne en popconcerten.

Een ander vooroordeel dat vorig jaar onderzocht werd betrof de tegenstelling tussen stad en platteland. Het bleek dat stedelingen niet zoals verwacht moderner waren ingesteld dan plattelandbewoners. Het vooroordeel moest anders verwoord worden: stedelingen bezoeken in gelijke mate klassieke voorstellingen als mensen van buiten de stad, maar zij gaan relatief vaker naar de moderne vormen van podiumkunst. Dit jaar geldt dezelfde observatie.(zie bijlage 2.19)

Ook wat betreft de samenhang tussen het totale bezoek aan festivalproducties en de voorkeur van de respondent wordt nagenoeg eenzelfde beeld gevonden als vorig jaar (1989: $R = 0.11$, $p = 0.00$; 1988: $R = 0.12$, $p = 0.00$). Het enigszins moderne karakter van Het Theaterfestival wordt wederom bevestigd: naarmate de voorkeur van de respondent meer de kant uitgaat van de moderne podiumkunsten zal hij of zij wat meer festivalproducties bezoeken dan wel bezocht hebben.

Het profiel van de respondent met betrekking tot zijn bezoekgedrag van podiumkunsten wijkt dit jaar niet veel af van dat van vorig jaar: hij of zij is iemand die vrij vaak naar opvoeringen gaat, maar vooral toneel ziet. Daarbij legt hij of zij een lichte voorkeur aan de dag voor de meer moderne podiumkunst, maar dat betekent niet dat klassieke vormen taboe zijn.

Dit jaar zijn er relatief wat minder bezoekers, die door het jaar geen toneel zien, maar wel het festival bezoeken, nl. 15 % in plaats van 17 %. Absoluut gezien steeg hun aantal minimaal, nl. met 4. Vooral degenen die vaak naar het toneel gaan zien Het Theaterfestival als een mogelijkheid om voorstellingen die zij 'gemist' hebben alsnog te bezoeken.

904 Bezoekers gaven aan dat zij ook vorig jaar het festival bezochten: dit is 38 % van het totale festivalpubliek en vormt zo een aanzienlijke 'vaste' groep. De gemiddelde respondent bezocht dit jaar iets meer festivalprodukties dan vorig jaar, zowel in als buiten het festival. Hij of zij bezocht echter niet meer podiumkunsten in het algemeen gedurende het seizoen. Daarom kan gesteld worden dat de gemiddelde festivalbezoeker niet veel verschilt van die van vorig jaar. Dat men meer festivalprodukties bezocht ligt waarschijnlijk aan het feit dat er meer produkties waren (zowel in het festival als in het afgelopen seizoen): er vielen gewoon meer voorstellingen te bezoeken, die later in Het Theaterfestival nogmaals te bewonderen waren.

2.8 Bezoekgedrag en waardering

Tenslotte is nog de samenhang tussen bezoekgedrag en waardering onderzocht (zie ook bijlage 2.20). Er worden enkele significante verschillen gevonden tussen de waardering en de bezoekfrequentie tijdens het festival, en de waardering en het totale aantal bezoeken aan festivalproducties. Er zit echter geen duidelijke lijn in de resultaten. Een verklaring in de trant van: naarmate men vaker produkties ziet wordt men meer of minder kritisch is niet mogelijk. Er is ook gekeken naar de waardering van de groepen respondenten die de produktie al eerder hadden gezien, die geen van de festivalproducties al in het afgelopen seizoen hadden gezien, en die één of meerdere van de geselecteerde produkties reeds bezocht hadden.

tabel 11. waardering en bezoekgedrag

	Abs.aantal	gem.cijfer	s.d.		Abs.aantal	gem.cijfer	s.d.
voorst. al gezien	84	8.6	1.35				
geen festival				wel 'inhalen'	429	8.0	1.17
voorst. gezien	1173	7.8	1.28	niet 'inhalen'	657	7.6	1.35
andere festival				wel 'inhalen'	421	7,6	1.46
voorst. gezien	737	7.6	1.46	niet 'inhalen'	268	7,5	1.48

Tussen deze drie groepsparen is er een significant verschil. Dit werd vorig jaar eveneens gevonden. De verklaring die toen gegeven werd, geldt nog steeds: de weinige respondenten die een voorstelling bezochten welke ze al eerder gezien hadden, deden dit met name omdat ze de produktie erg goed vonden. Zij werden niet teleurgesteld -of lieten zich niet teleurstellen- en bevestigden in hun eindoordeel nogmaals hun zeer hoge waardering. Wanneer de respondenten andere produkties hadden gezien werden ze kritischer: de respondenten die geen andere produkties hadden gezien geven een iets hoger oordeel. Dit jaar kunnen we de groepen nog verder differentiëren, omdat we gevraagd hebben of ze al in het seizoen de voorstelling hadden willen bezoeken. In de tabel is te zien dat degenen die hier positief op antwoordden een hoger cijfer gaven dan de zogenoemde 'niet-inhalers'. Een zelfde soort fenomeen als bij de respondenten die de produktie dubbel bezoeken treedt op: men laat zich niet teleurstellen als de intentie om het stuk te zien al lang bestaat. Dit lijkt op een fenomeen wat bij de psychologie in de dissonantie-theorie van Festinger beschreven wordt. Als men bijvoorbeeld bij aankoop van een produkt eindelijk tot een keuze is gekomen blijkt dat na verloop van tijd het gekozen produkt sowieso meer positieve eigenschappen krijgt toegewezen. De theorie gaat ervan uit dat men selektieve waarneming toepast om dissonantie (hier te beschouwen als ongenoegen) te vermijden. Wellicht komt dit fenomeen ook voor bij de keuze en beoordeling van theaterprodukten.

Als we onderzoeken of theaterexpertise -niet naar het theater geweest, één keer naar het theater geweest, meerdere keren naar het theater geweest- het oordeel nog verder kan differentiëren, vinden we geen resultaat. Ook als we expliciet naar toneelbezoek kijken, vinden we geen significante verschillen. Kennelijk is niet zozeer het aantal maal dat naar het theater wordt gegaan van belang, maar meer het soort voorstellingen waar men heen gaat en de intentie waarmee dit gebeurt.

2.9 Reisgedrag

Maar 131 van de in totaal 2502 respondenten, die de vraag beantwoordden of zij van plan waren de nachttrein te gebruiken na afloop van de voorstelling, gaven een positief antwoord. Vergeleken met vorig jaar betekent dit dat het percentage nachttreingebruikers van 6 % naar 5 % is gegaan. In de onderstaande tabel is te zien waar deze respondenten vandaan kwamen.

tabel 12. Gebruik nachttrein en woonplaats

	<u>Aantal</u>			
	abs.	valid %		
Rotterdam centrum	4	3		
Omstreken Rotterdam	1	1		
Amsterdam	38	29		
Den Haag	16	12		
Utrecht	3	2		
Rest randstad	51	39		valid %
<hr/>				
Overig (stad)	5	4	Totaal randstad	86
Overig Nederland	10	8		
<hr/>				
Buitenland	2	2	Rest Nederland	12
Onbekend	1			

Het merendeel van de nachttreingebruikers is afkomstig uit de randstad, en ook personen die uit de grote steden komen kozen relatief vaker voor de nachttrein dan mensen van 'het platteland'. Dit is een zelfde beeld als vorig jaar. Een meer specifieke vergelijking met vorig jaar ten aanzien van de woonplaatsen van nachttreingebruikers is niet gemakkelijk, omdat dit jaar de woonplaatsen anders gekodeerd zijn. Zeker met zo'n klein aantal zijn uitspraken hierover riskant. Daarom willen we ons verder beperken tot een voorzichtige observatie: dit jaar koos 12 % van de respondenten buiten Rotterdam en omgeving voor de nachttrein, in vergelijking met 9 % vorig jaar.

Aan degenen die niet van plan waren de nachttrein te gebruiken is gevraagd aan te geven wat hiervoor de reden was. De antwoorden op deze open vraag werden hergekodeerd in negen categorieën. Hier volgt een korte opsomming van de meest voorkomende redenen: 90 % van de bewoners uit Rotterdam en omgeving gaven logischerwijs aan dat zij de trein niet gebruikten om die reden: 17 % van deze groep gaf aan eigen vervoer te hebben of te preferen. Bij het totaal aantal respondenten was dit 29 % van de niet-gebruikers. Vooral bij niet-randstadbewoners werd het hebben van eigen vervoer vaak genoemd, nl. door 40 %. Het ontbreken van een nachttreinstation in de woonplaats kwam bij deze groep op een tweede plaats: 31 % noemde dit.

Door 10 % van het totaal aantal respondenten werd één van de volgende redenen gegeven: men vond de trein onprettig of onveilig; men

reed met anderen mee; of men vond dat de treinreis teveel kostte qua tijd en/of geld. (zie ook bijlage 2.21)

3. RESULTATEN: PRODUKTIES

In dit hoofdstuk zal worden behandeld hoe de produkties zijn waargenomen en gewaardeerd. Het gaat er hierbij om een globaal beeld te geven van hoe het publiek van elke produktie de voorstellingen heeft ervaren. Het is niet de bedoeling om het waarom van deze evaluatie te bepalen of om gevonden verschillen tussen de produkties uitgebreid te verklaren. Zoals gezegd zou hiervoor immers een grondige inhoudsanalyse van elk stuk nodig zijn en dit valt buiten het bestek van deze analyse. Geïnteresseerden kunnen wellicht zelf verbanden leggen tussen hier opgemerkte zaken, eigen ervaringen en besprekingen van de produkties in het juryrapport.

3.1 Waardering voor de produkties

Hier volgt een overzicht van de gegeven beoordeling per produktie:

tabel 13. Waardering en produktie

<u>Produktie</u>	<u>Waardering</u> (gemiddeld)	s.d.	<u>Respons</u>	
			abs.	valid %
Oorlog	7.4	1.62	213	207
De laatsten der onverstandigen	7.2	1.34	147	139
Nachtwake	8.1	1.36	309	296
De Meeuw	7.7	1.28	553	528
Wittgenstein incorporated	8.1	1.36	180	164
Medea	7.6	1.28	550	530
Gesprekken over Goethe?	7.7	1.34	133	127
Kras	7.8	1.35	251	247
Vrijdag	<u>7.8</u>	<u>1.18</u>	<u>256</u>	<u>246</u>
TOTAAL	7.7	1.35	2592	2484

De onderlinge verschillen in waardering tussen de produkties zijn evenals vorig jaar klein. Dit is niet verwonderlijk gezien de reden van de vertoning van de produkties in Het Theaterfestival: het waren volgens een vakkundige commissie de meest interessante voorstellingen van het afgelopen seizoen, en er kan verwacht worden dat het festivalpubliek dit in grote lijnen met ze eens is.

Het gemiddelde cijfer voor de festivalprodukties ligt op 7.7; iets hoger dan vorig jaar toen het gemiddelde 7.6 was. Dit verschil is echter niet significant. De kwaliteit van het festival is dus in de ogen van het publiek nagenoeg hetzelfde gebleven. Tezamen met bezoekfrequentie en bezettingsgraad kan dit cijfer dienen als een indicatie voor de geslaagdheid van het festival.

Hoewel het in de bovenstaande cijfers niet terug te vinden is, kreeg Wittgenstein Incorporated van alle produkties de hoogste waardering nl. 8.12. Nachtwake volgt op de voet met 8.07. Dit verschil is statistisch niet significant. De keuze van de jury die aan Nachtwake de eerste prijs van het festival gaf, vindt zo ondersteuning bij het publiek van die voorstelling.

Als we verder kijken naar de gemiddelde waardering van de produkties, zien we dat er sprake is van een soort driedeling. Er zijn de

twee bovengenoemde produkties die hoog skoren: er zijn twee produkties (De laatsten der onverstandigen en Oorlog) die relatief laag skoren: en er is een middengroep waar de overige produkties vallen. In de volgende tabel is dit te zien.

tabel 14. Waardering en produkties

	waardering	s.d.		
De laatsten der onverstandigen	7.2	1.34	gem.waardering	s.d.
Oorlog	7.4	1.61	7.3	1.51
<hr/>				
Medea	7.6	1.28		
Gesprekken over Goethe?	7.7	1.28		
De Meeuw	7.7	1.28	7.7	1.28
Vrijdag	7.8	1.18		
Kras	7.8	1.35		
<hr/>				
Nachtwake	8.1	1.36		
Wittgenstein Incorporated	8.1	1.36	8.1	1.36

De verschillen in waardering tussen deze groepen zijn significant op een 5 % nivo.

Hierbij moet wel opgemerkt worden dat zo'n verschil wat zegt én over de voorstelling én over het publiek. De waardering per produktie is nl. gemeten door het publiek van die avond een cijfer voor de voorstelling van die avond te vragen. In de volgende paragraaf over de perceptie van de produkties zullen we verder op dit probleem ingaan.

3.2 Perceptie van de produkties

Met behulp van de skores op de semantische differentiaal aangaande de perceptie van de produktie kan een soort profielschets worden gemaakt per produktie. Natuurlijk zijn er naast de gevraagde begrippen nog tientallen andere zaken bij de ervaring van een toneelproduktie van belang. Wij hebben op grond van onze probleemstellingen een keuze gedaan. Daardoor is de profielschets beperkt. Een vergelijking van de verschillende profielschetsen geeft naar ons idee echter toch aardig inzicht in verschillen tussen de produkties met betrekking tot een aantal belangrijke gepercipieerde voorstellingskenmerken.

Hieronder worden de gegeven skores op de vijf begrippenparen van de semantische differentiaal eerst tabelmatig en daarna grafisch weergegeven.

tabel 15. perceptie en produktie

(1) (7)	eenvoudig complex	afstandel. meesl.	konvent. exper.	klassiek modern	gewoon verrassend	'modex' (3)-(21)
Oorlog	5.6	5.0	5.3	5.5	5.7	16.4
De laatsten der onverstandigen	5.3	4.1	4.6	5.1	4.9	14.6
Nachtwake	4.5	5.5	3.7	4.6	4.9	13.2
De Meeuw	4.0	4.9	3.8	4.0	4.8	12.6
Wittgenstein Incorporated	5.6	4.9	4.9	4.8	5.6	15.1
Medea	3.7	4.8	4.0	3.8	4.7	12.5
Gesprekken over Goethe?	5.7	4.9	5.0	5.4	5.5	15.8
Kras	4.4	4.4	5.2	5.3	5.5	15.8
Vrijdag	<u>3.8</u>	<u>5.3</u>	<u>3.2</u>	<u>3.9</u>	<u>4.8</u>	<u>11.8</u>
TOTAAL	4.4	4.9	4.2	4.4	5.0	13.6

Zoals te verwachten gezien de aard van Het Theaterfestival liggen de skores in het algemeen aan de complexe, experimentele, moderne en verrassende kant van de schaal. Hier volgen enkele globale observaties:

Oorlog wordt door de respondenten gezien als de meest experimentele, moderne en verrassende produktie van het festival. Daarbij wordt hij ook beschouwd als vrij complex evenals Wittgenstein Incorporated. Enkel Gesprekken over Goethe? scoort hoger dan deze twee produkties qua ervaren complexiteit. De produkties die het minst complex gevonden worden zijn achtereenvolgens Medea, Vrijdag, De Meeuw, Kras en Nachtwake.

Oorlog

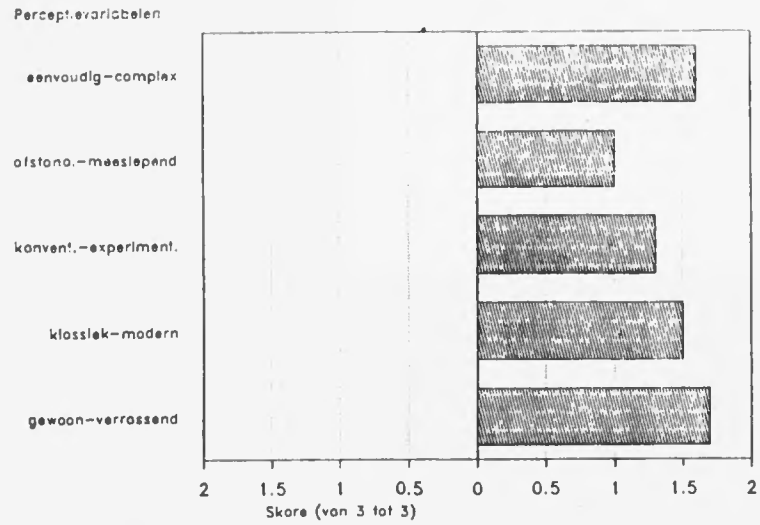

Fig. 5 Gemiddelden 'Oorlog'

Laatsten der onverstandigen

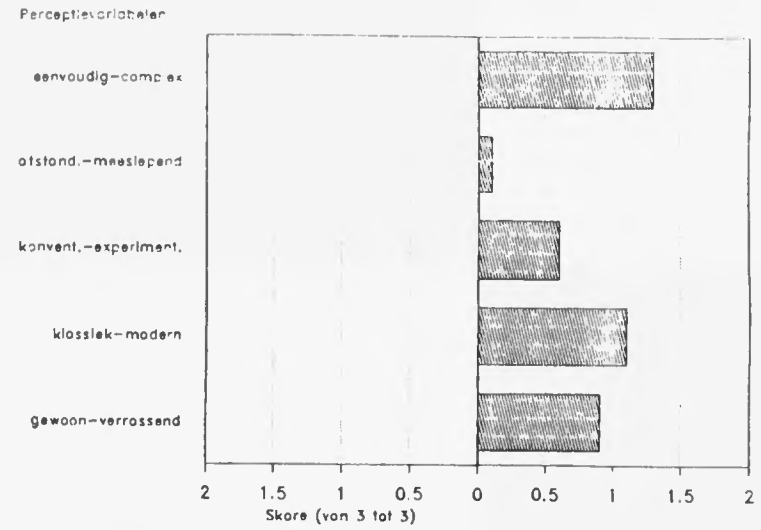

Fig. 6 Gemiddelden 'Laatsten'

Nachtwake

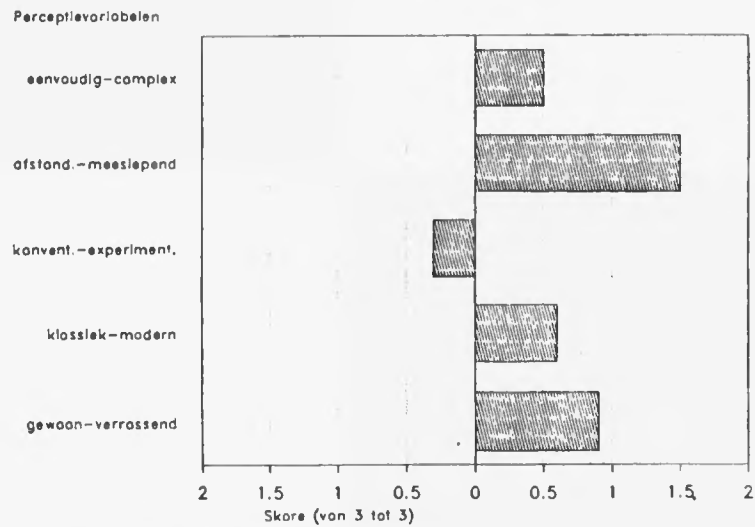

Fig. 7 Gemiddelden 'Nachtwake'

De meeuw

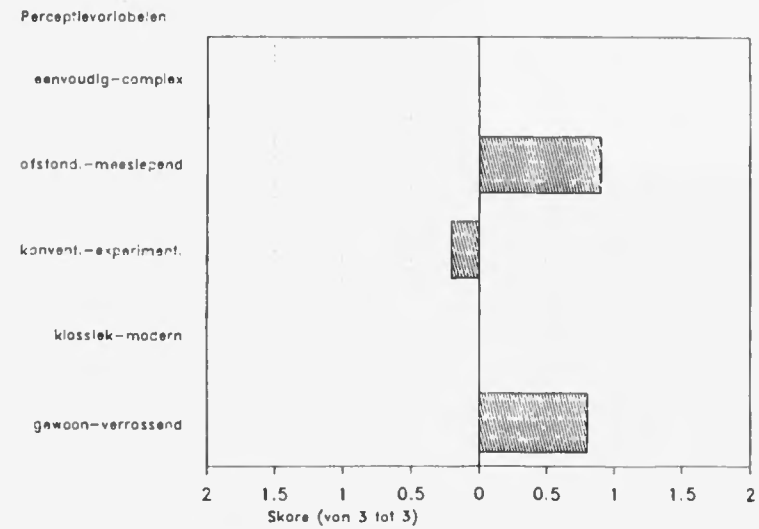

Fig. 8 Gemiddelden 'De meeuw'

Wittgenstein Incorporated

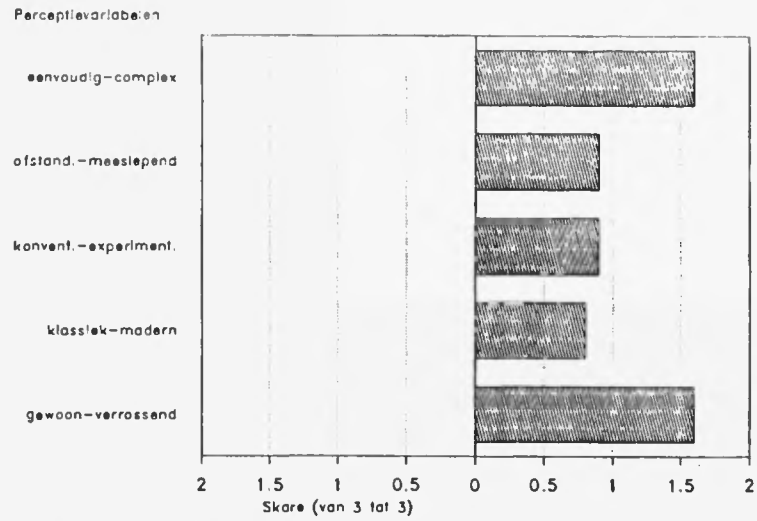

Fig. 9 Gemiddelden 'Wittgenstein'

Medea

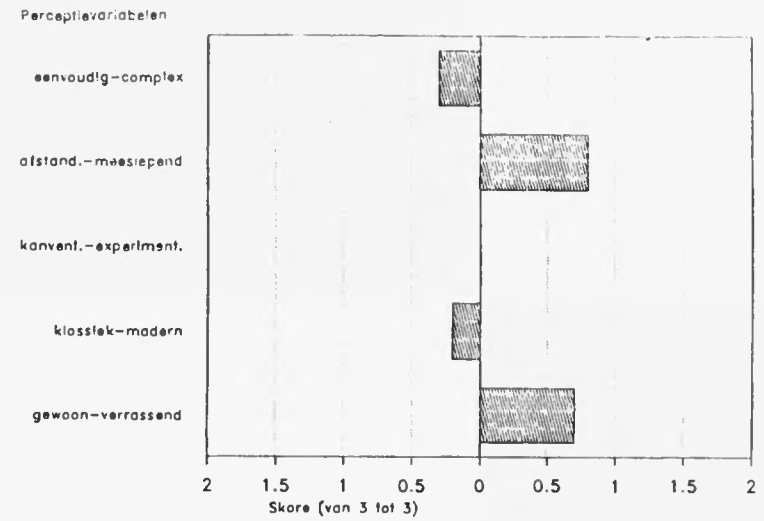

Fig. 10 Gemiddelden 'Medea'

Gesprekken over Goethe?

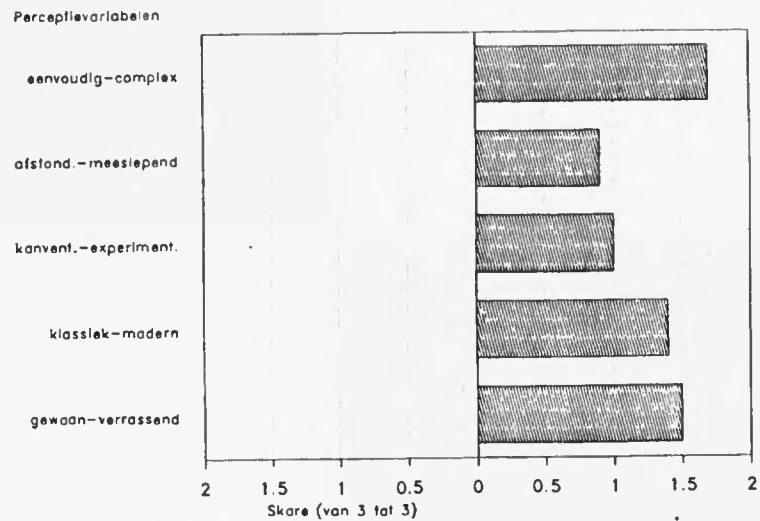

Fig. 11 Gemiddelden 'Gesprekken'

Kras

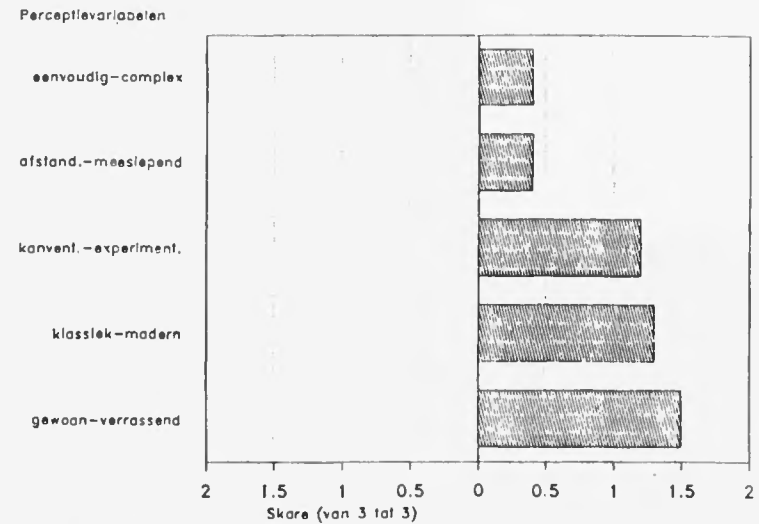

Fig. 12 Gemiddelden 'Kras'

Vrijdag

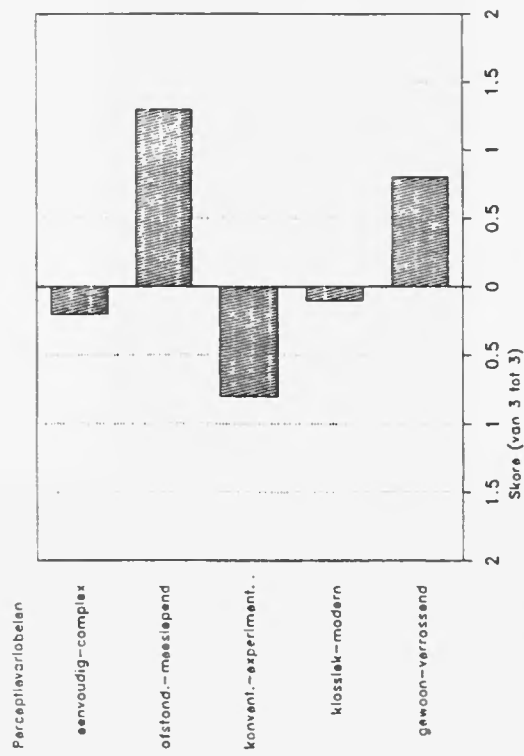

Fig. 13 Gemiddelden 'Vrijdag'

In de grafieken valt op dat de vier grote zaalproducties (Medea, Vrijdag, De Meeuw en Nachtwake) konventioneler, minder modern en minder verrassend worden gevonden dan de kleine zaalproducties. Misschien is het feit dat ze in de grote zaal opgevoerd hierbij van invloed: het zou kunnen zijn dat een groot konventioneel schouw-toneel zich minder leent voor modern, experimenteel toneel, of althans dat het publiek de produktie in die ruimte zo percipieert. Daarnaast moet opgemerkt worden dat juist deze produkties gebaseerd waren op al bestaande, en wellicht bekende toneelteksten. Vrijdag wordt duidelijk de meest konventionele produktie gevonden en Medea de meest klassieke. Een relatie tussen stijl en inhoud van deze produkties en hun gepercipieerde voorstellingskenmerken lijkt voor de hand liggend.

Qua meeslependheid skoren De laatste der onverstandigen en Kras het laagst: Nachtwake en Vrijdag worden de meest meeslepende produkties gevonden.

Het meest verrassend werden respectievelijk Oorlog, Wittgenstein Incorporated, Kras en Gesprekken over Goethe? gevonden.

We kunnen zoals voorspeld drie begrippenparen bij elkaar nemen, waarvan we veronderstellen dat ze samen één onderliggende variabele meten nl. de moderniteit van de produktie: 'konventioneel-experimenteel', 'klassiek-modern' en 'gewoon-verrassend' interkorreleren hoog genoeg om hiertoe over te gaan. (zie voor de korrelaties bijlage 2.22). Om deze nieuwe variabele te vormen worden de afzonderlijke skores op de drie items opgeteld. Het resultaat is een variabele (in tabel 14 'modex') die loopt van 3 (zeer konventioneel, klassiek, gewoon) tot 21 (zeer experimenteel, modern, verrassend). De gemiddelde skore op deze variabele is 13.6 (s.d. = 3.6). Dit betekent dat evenals vorig jaar de festivalprodukties over het algemeen als 'moderne' kunstuitingen werden ervaren. Wel is er dit jaar veel meer spreiding over de produkties dan vorig jaar. Oorlog met de hoogste skore 16.4 wordt duidelijk 'moderner' gevonden dan Vrijdag die met 11.8 zelfs aan de 'niet-moderne' kant van de schaal zit. Vorig jaar bedroeg het verschil tussen de hoogste en laagste skore op de moderniteit maar 1.1.

Bij de gedane observaties over de produkties moeten een aantal zaken niet uit het oog worden verloren.

Ten eerste zijn lang niet alle gevonden verschillen significant, oftewel: ze kunnen ook op toeval berusten. Zo scoort Oorlog wel het hoogst op de moderniteitsvariabele, maar verschilt hij niet significant van Kras en Gesprekken over Goethe?. Een vuistregel bij het bekijken van de tabel en de grafieken is dat met name de verschillen tussen de extreme skores op een kenmerk op meer dan toeval berusten. Per perceptie variabele zijn er verder wel steeds significante verschillen in groepen produkties aanwezig, waarvan de meest aansprekende genoemd zijn.

Een tweede vraag die gesteld moet worden is wat de gevonden verschillen eigenlijk zeggen. Zoals net al vermeld werd bij de waardering van de produkties geeft slechts de groep kijkers van de produktie een oordeel over deze produktie, en wisselt per produktie de groep kijkers. De produkties zijn dus niet bezocht door één vaste groep respondenten, zodat ze getoetst werden aan een bepaalde (intersubjektieve) norm. Het gaat steeds om een specifiek

publiek dat een specifieke produktie op een bepaalde manier ervaart. Daarom kan er ook geen sprake zijn van 'harde' vergelijkingen. Als we bv. voor de bovengenoemde variabelen kijken hoeveel variantie verklaard wordt door verschillen tussen de respondenten onderling en hoeveel door verschillen tussen de produkties wordt duidelijk dat de gevonden variantie met name van verschillen in het publiek afhankelijk is. Bij de waardering wordt bijvoorbeeld maar 3 % van de variantie door het verschil in produktie verklaard: bij de perceptievariabelen ligt dit percentage tussen de 0 en 1.

Er is dus duidelijk sprake van een interrelatie tussen subjekt (publiek), objekt (produktie) en meetinstrument (hier het cijfer en de semantische differentiaal) welke een vergelijking tussen de festivalprodukties lastig maakt. Het is ook deze ingewikkelde interrelatie waardoor de verschillen tussen de gemiddelde waardering en perceptie over het algemeen zo klein zijn. Uitspraken over de kenmerken en waardering van de produkties moeten dus met de nodige reserve worden gedaan.

Daarom lijkt het ons beter om vanaf nu vooral te kijken naar verschillen op individueel nivo (dat wil zeggen per respondent) in plaats van op geaggregeerd nivo (dat wil zeggen per produktie).

4. RESULTATEN: VERWACHTINGEN, PERCEPTIE, WAARDERING

In dit gedeelte zullen we ingaan op de in hoofdstuk 1.2 geformuleerde hypothesen. Dat houdt in dat we eerst kijken naar de relaties van de perceptievariabelen onderling en het verband tussen waardering en perceptie. Aan de hand hiervan wordt een model opgesteld hoe de verschillende perceptievariabelen met elkaar en de waardering samenhangen. Vervolgens zullen we ons richten op de relaties tussen verwachtingen die toeschouwers voor aanvang van de produkties hadden en hun perceptie van die produkties. Het zal blijken dat inzicht in het verwachtingspatroon helpt om een beter model van de samenhang tussen perceptievariabelen en waardering op te stellen. Als laatste zal gekeken worden naar de invloed die voorkeur voor moderne dan wel klassieke kunstuitingen heeft op de verwachtingen die men over een produktie heeft.

4.1 Waardering en perceptie

Allereerst onderzoeken we hier of de geformuleerde hypothesen met betrekking tot de relaties van de perceptievariabelen onderling steun kunnen vinden. (zie bijlage 2.22 voor de korrelaties) We veronderstelden een zwak lineair verband tussen de mate van complexiteit en de moderniteit, omdat weliswaar naarmate een produktie 'moderner' wordt gevonden een respondent meer moeite zal moeten doen om hem te begrijpen maar er bij complexiteit nog veel meer factoren in het spel zijn. De hier gevonden korrelatie van .42 lijkt dit idee te weerstreven.

Ook kan de exploratieve hypothese niet bevestigd worden dat, naarmate de produktie moderner en complexer gevonden wordt, de mate van afstandelijkheid hoger wordt. Er lijkt echter meer aan de hand te zijn. In paragraaf 4.3 zal hierop worden teruggekomen.

Als we verder op individueel nivo naar de verbanden kijken tussen de perceptievariabelen en de waardering vinden we de volgende resultaten.

tabel 16. Pearson korrelaties tussen waardering en perceptie

	R.	n.	
eenvoudig-komplex	.22	2235	
afstandelijk-meeslepend	.61	2343	
konventioneel-experimenteel	.25	2203	
klassiek-modern	.12	2232	alle korrelaties hebben een
gewoon-verrassend	.57	2286	p-waarde van 0.00
gepercipieerde moderniteit	.40	2125	

Zoals verwacht hangt de waardering van de respondent samen met de waargenomen moderniteit van de produktie: er wordt een korrelatiekoëfficiënt van .40 gevonden. Er kan dus gesteld worden dat naarmate een respondent een produktie als meer modern, experimenteel en verrassend ervaart, hij of zij geneigd is een hoger cijfer te geven. Daarbij is zoals voorspeld vooral de verrassendheid van de produktie van belang: dit item draagt van de drie items waaruit de

variabele moderniteit gekonstrueerd is het meeste bij aan de hoogte van de positieve korrelatie.

Ten aanzien van het begrippenpaar 'meeslepend-afstandelijk' was onze hypothese dat dit positief zou korreleren met de hoogte van het eindoordeel. De gevonden korrelatie van .61 bevestigt dit. Er wordt dus een lineaire samenhang gevonden tussen meeslependheid en waardering: naarmate men de produktie meeslepender vindt, is men meer geneigd een hoger cijfer te geven.

De korrelatiekoefficiënt tussen waardering en complexiteit wijst op een zwak lineair verband, terwijl wij een omgekeerd U-vormig verband voorspelden, zowel op individueel als op geaggregeerd nivo. Hier zullen we in de exploratie nog op terugkomen.

Op grond van de gevonden korrelaties in deze paragraaf en paragraaf 3.2 kunnen we het volgende model opstellen:

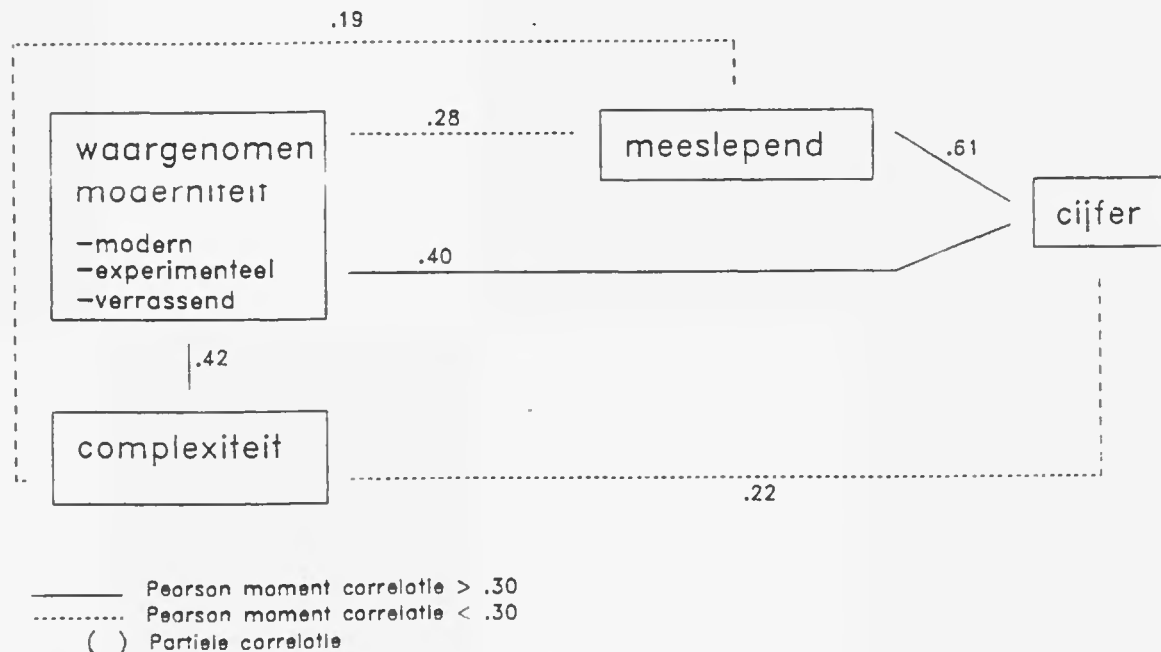

Fig. 14 Perceptievariabelen en het oordeel

Samengevat kunnen we konkluderen dat de waargenomen meeslependheid sterk samenhangt met het cijfer. De waargenomen moderniteit hangt eveneens samen met het cijfer en met de ervaren complexiteit. Onze verwachting ten aanzien van een negatieve samenhang tussen meeslependheid en moderniteit komt zoals reeds gezegd niet uit. Ook wijst de korrelatie tussen cijfer en complexiteit niet zoals verwacht op een kromlijinig verband maar op een zwak rechtlijinig verband. Voorlopig moeten we dus stellen dat men naarmate men een produktie 'moderner' vond, men hem ook als meer meeslepend ervaarde, en dat men naarmate men een produktie complexer vond men licht ernaar neigde een hoger cijfer te geven.

In paragraaf 4.3 zal echter op dit schema worden teruggekomen als ook de invloed van de verwachtingen op de perceptie en het cijfer bekeken zijn.

4.2 Verwachtingen en perceptie

In tabel 17 wordt een overzicht gegeven van de verwachtingscores. Deze zijn door middel van dezelfde semantische differentiaal gemeten als de perceptiescores. Voor alle volledigheid zijn in de tabel nogmaals de perceptiescores vermeld, zoals deze ook in tabel 15 te vinden waren.

tabel 17. verwachtingen, perceptie en produktie

(1) (7)	eenvoudig		afstandel.		konvent.		klassiek		gewoon		'modex'	
	complex	perc verw	meesl.	perc verw	exper.	perc verw	modern	perc verw	verras.	perc verw	(3)-(21)	perc verw
Oorlog	5.6	5.3	5.0	4.8	5.3	5.4	5.5	5.5	5.7	5.0	16.4	15.9
De laatsten der onverstandigen	5.3	5.1	4.1	4.0	4.6	4.9	5.1	5.2	4.9	4.8	14.6	14.8
Nachtwake	4.5	5.1	5.5	4.9	3.7	4.5	4.6	4.9	4.9	4.9	13.2	14.3
De Meeuw	4.0	4.8	4.9	4.9	3.8	4.2	4.0	4.1	4.8	4.7	12.6	13.1
Wittgenstein Incorporated	5.6	5.7	4.9	4.3	4.9	5.0	4.8	5.0	5.6	5.1	15.1	15.1
Medea	3.7	5.0	4.8	4.8	4.0	4.3	3.8	3.9	4.7	4.6	12.5	12.7
Gesprekken over Goethe?	5.7	5.4	4.9	3.9	5.0	5.1	5.4	5.3	5.5	4.9	15.8	15.2
Kras	4.4	4.9	4.4	4.3	5.2	5.0	5.3	5.2	5.5	5.0	15.8	15.0
Vrijdag	<u>3.8</u>	<u>4.5</u>	<u>5.3</u>	<u>4.9</u>	<u>3.2</u>	<u>4.1</u>	<u>3.9</u>	<u>4.5</u>	<u>4.8</u>	<u>4.6</u>	<u>11.8</u>	<u>13.0</u>
TOTAAL	4.4	5.0	4.9	4.7	4.2	4.6	4.4	4.6	5.0	4.8	13.6	13.9

We hadden ten aanzien van de verwachtingen die de respondenten hadden voor aanvang van een produktie drie hypotheses geformuleerd. Ten eerste zouden we moeten kunnen vaststellen dat de verwachtingen van de toeschouwers over het algemeen het imago van Het Theaterfestival weerspiegelen. Dit hield naar ons idee in dat men in het algemeen moderne, experimentele en verrassende produkties verwachtte, die ook redelijk complex zouden zijn. In zoverre als meeslependheid ook een evaluatief karakter bezit in de zin van 'geboeid zijn door de produktie', werd bovendien gedacht dat de verwachtingen van de toeschouwers eerder aan de meeslepende dan aan de afstandelijke kant van de schaal zouden liggen.

In de bovenstaande tabel is te zien dat onze hypotheses hieromtrent uitgekomen zijn. Men verwachtte inderdaad in het algemeen experimentele, moderne en verrassende produkties. Daarnaast werden de produkties geacht redelijk complex van aard te zijn en werden ze ook meeslepend verwacht.

De tweede hypothese omtrent de verwachtingen van de toeschouwers ging over een samenhang tussen verwachting en perceptie. Vooroordelen van mensen worden geacht sterk te zijn en daardoor invloed te hebben op de perceptie. Op grond daarvan verwachtten wij een zwakke tot matige positieve korrelatie tussen de verwachtingsvariabelen en hun pendanten die de perceptiekenmerken meten. In bijlage 2.22 is te zien dat deze matige korrelaties met name gelden voor de begrippenparen 'eenvoudig-komplex', 'konventioneel-experimenteel' en 'klassiek-modern'. Voor de begrippenparen 'afstandelijk-meeslepend' en 'gewoon-verrassend' worden geen noemenswaardige korrelaties gevonden. Zoals in de vorige paragraaf werd opgemerkt zijn het juist deze items die sterk samenhangen met de waardering voor de produktie. Zij veranderen daarom ook sterker als gevolg van het zien van de produktie.

De gepercipieerde en verwachte moderniteit van de produktie vertonen wel een redelijke korrelatie met name door de positieve inbreng van de begrippenparen 'konventioneel-experimenteel' en 'klassiek-modern'. Onze hypothese kan dus deels bevestigd worden.

Samenvattend kunnen we stellen dat de verwachtingen ten aanzien van een produktie weliswaar de perceptie kleuren -voornamelijk wat de meer objektieve en beschrijvende kenmerken betreft- maar op zich niet of nauwelijks van invloed zijn op het eindoordeel (vgl. de korrelaties tussen verwachtingsvariabelen en cijfer in bijlage 2.22). We zien enigszins wat we willen zien maar de evaluatie van het gebodene staat niet bij voorbaat vast. Voor dit laatste kunnen we beter kijken naar de mate waarin de verwachting afwijkt van het gebodene en de respondent teleurgesteld dan wel in positieve zin verrast wordt.

Onze laatste hypothese ten aanzien van de verwachtingen betrof dan ook deze samenhang tussen de discrepanties van verwachtingen en perceptie enerzijds en de waardering van de produktie anderzijds. In tabel 18 worden deze discrepantiescores gegeven. Zij zijn berekend door de verwachtingskore op een item af te trekken van zijn pendant op de perceptieskore. Een positieve discrepantieskore betekent dus dat de perceptieskore hoger lag dan de verwachtingsskore, een negatieve discrepantieskore betekent dat de perceptieskore lager lag dan de verwachtingsskore op dat item. De scores aangegeven met een * duiden op een significant verschil ($p < 0.05$) tussen de perceptie- en verwachtingsskore.

tabel 18. Discrepantiescores verwachting en perceptie per produktie

	eenvoudig complex	afstandel. meesl.	konvent. exper.	klassiek modern	gewoon verrassend	'modex' (3)-(21)
Oorlog	.41*	.18	-.14	.04	.65*	.39
De laatsten der onverstandigen	.13	.03	-.28	-.14	.14	-.27
Nachtwake	-.54*	.45*	-.75*	-.35*	-.05	-1.02*
De Meeuw	-.81*	.01	-.45*	-.10	-.11	-.60*
Wittgenstein Incorporated	-.16	.59*	-.17	-.28	.57*	.09
Medea	-1.23*	.04	-.24*	-.09	.10	-.18
Gesprekken over Goethe?	.34*	.97*	-.11	.16	.59*	.51
Kras	-.51*	.14	.11	.11	.50*	.69*
Vrijdag	<u>-.65*</u>	<u>.39*</u>	<u>-.90*</u>	<u>-.58*</u>	<u>.08</u>	<u>-1.36*</u>
TOTAAL	-.56*	.22*	-.35*	-.14*	.18*	-.30*

Als we naar deze discrepantiescores kijken valt op dat men over het algemeen de produktie konventioneler en klassieker vond dan men had verwacht, maar ook meesleper en verrassender.

Bij 'komplexiteit' en bij de samengestelde variabele 'moderniteit van de produktie' liggen de zaken minder eenvoudig. Zo worden sommige produkties als significant complexer ervaren dan verwacht (Oorlog, Gesprekken over Goethe?) terwijl anderen juist als eenvoudiger beleefd werden (Nachtwake, De Meeuw, Medea, Kras en Vrijdag). De discrepantie tussen de verwachte en ervaren moderniteit wordt als het ware samengesteld uit de discrepantiescores op experimenteel, klassiek en verrassend. Het blijkt dat hoewel de meeste produkties verrassender werden ervaren dan vooraf ingeschat was, dit effect grotendeels of geheel teniet wordt gedaan doordat men diezelfde produktie als minder experimenteel en modern ervoer. En als de produktie niet of nauwelijks als verrassender ervaren werd dan verwacht, resulteert dit in een significant negatieve discrepantiescore op 'modex' (vgl. Nachtwake, De Meeuw, Vrijdag). Slechts één produktie (Kras) wordt zowel experimenteler, moderner en verrassender gevonden dan men voor aanvang dacht: hierdoor krijgt hij dan ook een significant positieve discrepantiescore op 'modex'.

Onze hypothese ten aanzien van deze discrepantiescores was dat het verschil tussen verwachting en perceptie positief zal correleren in dezelfde richting waarin de perceptie correleert met het cijfer (zie bijlage 2.23 voor de bijbehorende korrelaties).

Voor de variabele moderniteit vinden we een bevestiging: naarmate de produktie 'moderner' wordt gevonden dan verwacht, is men eerder geneigd een hoger eindoordeel te geven.

Ook ten aanzien van de meeslependheid zaten we op het goede spoor: naarmate de produktie als meeslepender werd ervaren dan verwacht viel het eindoordeel hoger uit. Hier werd zelfs een korrelatiekoëfficiënt van .49 ($p = 0.00$) gevonden.

Onze hypothese over de discrepantie tussen verwachte en ervaren complexiteit kan slechts deels bevestigd worden: er wordt een matige en positieve korrelatie gevonden tussen de discrepantieskore en het cijfer ($R = .16$, $p = 0.00$). Dus naarmate de produktie complexer van aard is als vooraf werd gedacht valt het eindoordeel hoger uit.

4.3 Verwachtingen, perceptie en waardering: het model bijgesteld

Als we nu naar de figuur op pagina 44 kijken kunnen we nog enkele onduidelijkheden bijstellen. Allereerst hebben we moeten vaststellen dat de positie van complexiteit in het licht van de hypothesen onverwacht is. De redelijke mate van korrelatie met de waargenomen moderniteit en de zwakke maar niettemin significante samenhang met het cijfer duiden immers eerder op een rechtlijnig dan op een kromlijnig verband (zie ook 5.1).

Ook de meeslependheid leverde problemen op: weliswaar werd de korrelatie met het eindoordeel voorspeld, maar de hypothese dat meeslependheid omgekeerd evenredig korreleert met moderniteit en complexiteit werd niet bevestigd.

We moeten ons dus afvragen of het niet mogelijk is, uitgaande van dezelfde set data, een model te konstrueren dat beter beantwoordt aan onze intuïtie.

Een eerste aanwijzing hoe een dergelijk model eruit zou kunnen zien wordt gegeven door de resultaten die we zojuist vonden bij het bestuderen van de verwachtingen in relatie tot de uiteindelijke perceptie. We zagen daar dat over het algemeen de produkties in het festival klassieker en konventioneler waren dan verwacht, maar tevens verrassender en meesleender (vergelijk tabel 17). Dit nu maakt duidelijk dat de items die samen de variabele 'moderniteit' maten (konventioneel-experimenteel, klassiek-modern en gewoon-verrassend) weliswaar redelijk korreleerden maar zich uiteindelijk, onder invloed van andere variabelen, toch verschillend gedroegen. De suggestie is daarom dat we deze drie items uit elkaar moeten trekken en als tenminste twee afzonderlijke grootheden in het model opnemen. Deze suggestie wordt bovendien nog versterkt door de korrelaties van de drie items met het cijfer (vergelijk tabel 16): we konkludeerden hieruit al dat het voornamelijk de verrassendheid is die leidt tot een hoge evaluatie van de produktie en dat de mate waarin een produktie modern en experimenteel wordt gevonden veel minder van invloed is. Tenslotte geeft ook een stapsgewijze regressieanalyse met het cijfer als onafhankelijke variabele de uitkomst dat de belangrijke invloeden op de evaluatie 'meeslependheid' en 'verrassendheid' zijn (zie bijlage 2.24). Gezien dit alles stellen we ons model bij:

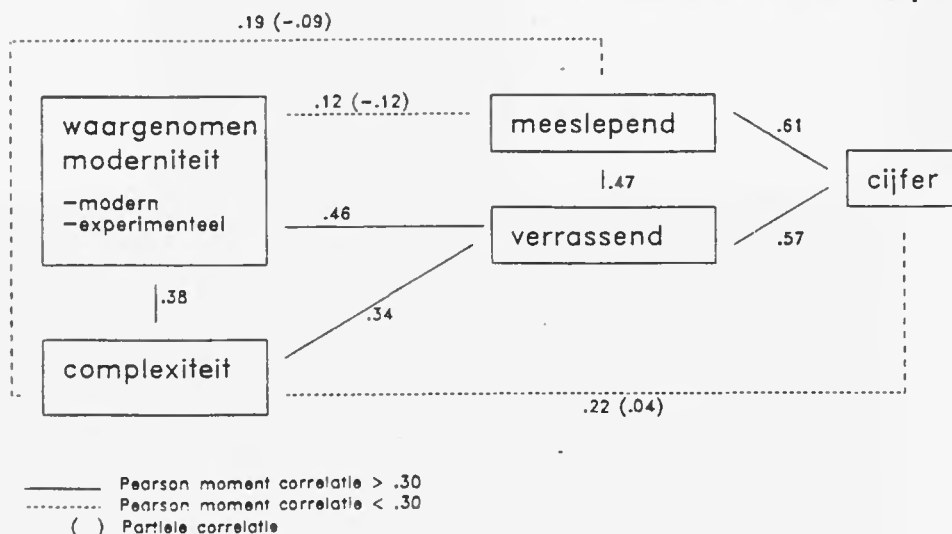

Fig. 15 Perceptievariabelen en het oordeel (bijgesteld)

De interpretatie van deze figuur doet natuurlijker aan dan het vorige schema en is beter in overeenstemming te brengen met de resultaten van het onderzoek. We zien dat hoe meesleper en verrassender een produktie wordt gevonden des te hoger het eindoordeel uitvalt. Maar tevens leidt meeslependheid ook tot een grotere mate van verrassing. (Zoals gezien verwachtte men geen meeslependheid wat volgens onze veronderstelling ook logisch zou zijn bij vooral als experimenteel en modern geafficheerde produkties.)

De ongewoonheid wordt echter ook bepaald door het modern en experimenteel zijn. Het feit dat men bij Het Theaterfestival in deze over het algemeen 'teleurgesteld' werd, heeft dus een enigszins drukkend effect op verrassendheid en daarmee op het cijfer (maar wordt ruimschoots goed gemaakt door de onverwachte meeslependheid). De relatie tussen modern en experimenteel enerzijds en meeslependheid anderzijds is in het model nog steeds positief maar we vermoeden nu ook hoe dit komt: doordat beiden een positieve samenhang vertonen met verrassendheid. Inderdaad wordt deze korrelatie negatief wanneer we de invloed van 'verrassendheid' uitschakelen en kijken naar de partiële korrelatie ($R = -.12$, $p = 0.00$). We vinden dan dus een bevestiging van ons vermoeden dat moderniteit en experimentaliteit een enigszins afstandelijke manier van kijken bevorderen.

Tenslotte de complexiteit. De positieve korrelatie met 'modern' en 'experimenteel' hoeft niet te verbazen en werd al eerder verondersteld. Immers: hoe konventioneler en klassieker een produktie is des te minder moeite zal een theaterbezoeker hebben deze te begrijpen; bekendheid met het idioom leidt ertoe dat verwerking en interpretatie relatief eenvoudiger worden. Ook korreleert complexiteit derhalve matig en positief met de variabele 'gewoon-verrassend' en zal duidelijk zijn dat het vooral deze invloed is die verantwoordelijk gesteld moet worden voor de zwakke positieve korrelatie tussen eindcijfer en 'eenvoudig-komplex'. (zie voor een verdere exploratie op dit punt 5.1) En alweer, als we korrigeren voor deze twee samenhangen, en de partiële korrelatie tussen meeslependheid en complexiteit bezien, wordt duidelijk dat die eerder negatief dan positief ingeschat moet worden: complexiteit gaat enigszins ten koste van meeslependheid.

In het algemeen laat het model overigens nog eens zien dat de beoordeling van theaterprodukties ontstaat uit een ingewikkeld samenspel van vaak tegenstrijdige factoren. Voor de theatermaker die uit is op de gunst van zijn publiek betekent dit een moeizaam zoeken naar de juiste balans. Enerzijds kan men de voorstelling niet te modern, experimenteel en complex maken aangezien dit de afstandelijkheid bevordert en het eindoordeel negatief beïnvloedt. Maar anderzijds is te grote eenvoud en teveel teruggrijpen op het bekende (konventionele, klassieke) eveneens uit den boze. Het publiek geeft immers ook hoge beoordelingen voor ongewoon en verrassend theater. Bovendien zijn er meer factoren in het spel dan de hier besproken variabelen (de door het model verklaarde variantie in het oordeel is maar zo'n 50 %); het vinden van een juiste 'mix' is dus niet eenvoudig.

4.4 Interaktie tussen voorkeur en verwachtingen

Tenslotte bekijken we onze laatste hypothese (zie ook 1.2.4) die een samenhang veronderstelde tussen het oordeel enerzijds en de discrepantie tussen verwachtingen en voorkeur voor moderniteit anderzijds. Onze data bevestigen deze hypothese niet. Respondenten die meestal voor 'moderne' vormen van podiumkunst kiezen en naar een, in hun inschatting, moderne produktie gingen (of respondenten met een uitgesproken 'klassieke' voorkeur die meenden een 'klassieker' te gaan zien), geven gemiddeld geen hoger cijfer voor die produktie dan de andere festivalbezoekers (vgl. bijlage 2.25).

Een aantal redenen voor het niet kunnen signaleren van een dergelijk effect liggen voor de hand. Zo zagen we bijvoorbeeld al dat zowel de verwachtingen ten aanzien van de voorstellingen (die het imago van het festival weerspiegelen) als de voorkeur van het publiek over het algemeen als 'modern' gekarakteriseerd kunnen worden. Dit wijst op een zekere zelfselectie; voorkeur en verwachting vallen al enigszins samen (de bezoeker is immers vrij in zijn/haar keuze) zodat er weinig respondenten zijn, waarbij van forse discrepantie tussen deze twee sprake is. Bovendien is reeds opgemerkt dat we bij het festival te maken hebben met een publiek van 'alleseters' waarbij extreme voorkeur voor klassiek dan wel modern theater weinig voorkomt. Deze situatie is natuurlijk ook niet bevorderlijk voor het toetsen van een hypothese welke juist die voorkeur een centrale plaats geeft. Bij dit alles komt nog eens dat een eventuele discrepantie tussen verwachting en voorkeur slechts ten dele van invloed op het oordeel zou kunnen zijn. Net zoals de verwachtingen weliswaar de perceptie enigszins kleuren maar op zich niet of nauwelijks van invloed zijn op het oordeel (vgl. 4.2), kunnen we wat de discrepantie tussen verwachting en voorkeur betreft een zelfde soort mechanisme veronderstellen. De respondent is dan eerder geneigd de voorstelling op eigen meritis -en binnen het eigen idioom- te beoordelen dan persoonlijke sym- of antipathieën een grote rol te laten spelen. De evaluatie staat niet van tevoren vast. Wat dit aangaat is het ook niet ondenkbaar dat juist het geven van een 'rapportcijfer' dit uitschakelen van eigen voorkeur versterkt. Men beoordeelt eerder volgens een algemene norm dan volgens de eigen emoties en van een uitspraak als 'Het was een goede voorstelling, alleen ik houd niet zo van dit soort toneel' wordt vooral het eerste gedeelte in het cijfer verwerkt.

Kortom: er zijn voldoende onderzoekstechnische verklaringen te vinden voor het niet kunnen bevestigen van de hypothese dat naarmate de discrepantie tussen voorkeur en verwachting ten aanzien van moderniteit hoger is het oordeel lager zal uitvallen. Deze hypothese kan dus voorlopig wel als zodanig gehandhaafd blijven; de eventuele bevestiging of weerlegging verlangt echter een andere onderzoeksoptiek en/of andere operationalisaties, net name van de variabele 'oordeel'.

5. EXPLORATIE

5.1 Komplexiteit en waardering

In het voorgaande zagen we al enige malen dat onze hypothesen ten aanzien van de variabele complexiteit niet werden bevestigd. Met name het veronderstelde kromlijnige verband tussen waargenomen complexiteit en oordeel lijkt niet te worden gevonden. Niet alleen is de korrelatie tussen cijfer en complexiteit wat hoger dan verwacht ($R = .22$, $p < .05$), maar ook de geaggregeerde data per productie leveren op het eerste gezicht niet het verwachte beeld op. De gemiddelde complexiteitswaarde per productie afgezet tegen het gemiddelde cijfer over de twee theaterfestivals geeft de volgende figuur:

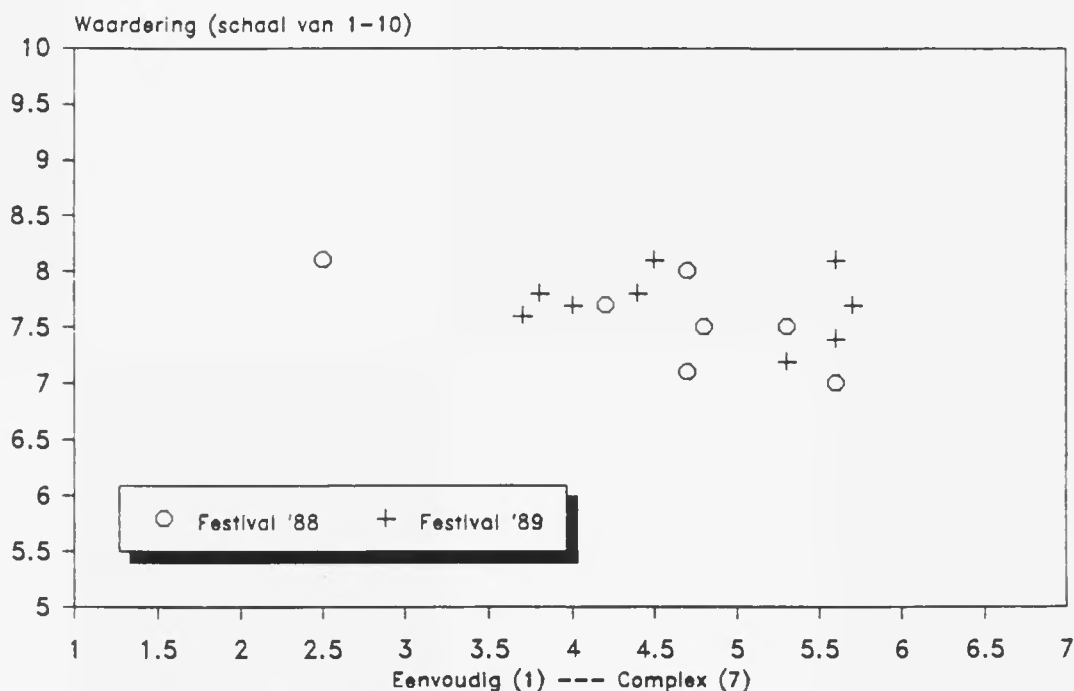

Fig. 16 Waardering en complexiteit
(gemiddelden per productie)

Het zal duidelijk zijn dat het bovenstaand plaatje geen 'trend' laat zien die de relatie tussen oordeel en complexiteit meteen inzichtelijker maakt.

Dit is voldoende om nog eens wat uitgebreider naar de relatie tussen complexiteit en waardering te kijken. Daarvoor werd deze relatie per productie geanalyseerd -zowel voor Het Theaterfestival van 1989 als dat van 1988- en werd tevens gekeken naar de totalen van de beide festivals. Zonder hier al te zeer in te gaan op de technische details van deze analyse¹² kunnen we toch een aantal zaken konkluderen.

Ten eerste dient opgemerkt dat de gepercipieerde complexiteit bij geen van de producties veel bijdraagt aan de variantie in het oordeel: de verklaarde variantie is slechts in twee gevallen (respectievelijk bij Oorlog 16 % en bij Nachtwake 21 %) groter dan 10 %.

Bovendien is bij 3 van de 16 produkties de variantie, die veroorzaakt wordt door het aandeel van de complexiteit zelfs, niet significant. Deze geringe bijdrage van de complexiteitsvariabele hoeft ons overigens niet zeer te verwonderen: we zagen immers al dat de complexiteit relatief los staat van het oordeel en voornamelijk via andere variabelen -met name verrassendheid- invloed uitoefende (vgl. 4.3).

Curieuzer is echter het feit dat bij sommige produkties wel duidelijk sprake is van een omgekeerd U-vormig verband terwijl bij anderen dit juist niet het geval is. Voor *Bakeliet*, *Action*, *Een stuk van 2 dagen* en *De Meeuw* wordt een dergelijk kromlijinig verband aangetroffen; voor de rest van de produkties in beide Theaterfestivals geldt dat een positief lineair verband tussen waargenomen complexiteit en waardering statistisch gezien de data net zo goed beschrijft.

Kennelijk is het dus zo dat sommige produkties aanleiding geven tot een kromlijnige relatie terwijl andere produkties zodanige kenmerken hebben dat een lineaire relatie resulteert. (Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat bij deze produkties een ander soort publiek aanwezig was maar dit is niet aannemelijk: de onderzochte sociologische kenmerken -leeftijd, sexe en woonplaats- laten in elk geval geen significante verschillen tussen de publieksgroepen van de 'kromlijnige' en de 'lineaire' produkties zien.)

Dit lijkt veel op de situatie die we ook aantreffen in het experimenteel psychologisch onderzoek naar waardering voor stimuli en bepaalde eigenschappen van de stimuli. Zo geeft Hekkert (1988) bijvoorbeeld een overzicht van een aantal onderzoeken naar de relatie tussen voorkeur voor esthetisch materiaal en complexiteit (of arousalpotentie) die verschillende uitkomsten laten zien: zowel negatieve als positieve lineaire verbanden, omgekeerd U-vormige, dan wel geen verbanden worden gevonden. De auteur stelt zich de vraag 'of er wel een algemene relatie is, en of deze niet verandert bij verschillende stimuli'. Een uitweg uit dit probleem wordt gevonden in het kategorisatie-model. Volgens dit model bestaan er twee soorten relaties tussen stimulus-complexiteit en voorkeur welke afhankelijk zijn van de kategoriseerbaarheid van de stimulus. Indien het aanbod eenvoudig te kategoriseren valt zal de stimulus beoordeeld worden op prototypicaliteit: de stimuli die het meest representatief zijn (binnen een bepaalde categorie) zullen het hoogst worden gewaardeerd. Variabelen die de arousal-potentie bepalen - zoals complexiteit- zullen bij dergelijke stimuli geen invloed op het oordeel hebben.

Bij onkategoriseerbare stimuli (die per definitie niet prototypisch kunnen zijn) zal daarentegen de waardering vooral bepaald worden door de arousal-potentie en zal er een omgekeerd U-vormig verband worden gevonden tussen voorkeur en complexiteit.

Het is nu verleidelijk ook een dergelijke theorie te poneren voor de gevonden situatie bij Het Theaterfestival. Dit is echter niet eenvoudig want het is geenszins in te zien waarom juist de gevonden vier produkties 'niet kategoriseerbaar' zouden zijn en de rest wel. Bovendien moet bedacht worden dat in het kategorisatie-model juist een positief lineair verband tussen voorkeur en complexiteit eigenlijk niet verklaard kan worden.¹³

Op dit individuele nivo waarbij naar afzonderlijke produkties wordt gekeken en wordt getracht in de skores van de toeschouwers bij die produkties een kromlijinig verband volgens de theorie van Berlyne te zoeken blijven we dus vooralsnog met een probleem zitten.

Dit is echter niet uitzonderlijk is; ook andere onderzoeken (vgl. bijvoorbeeld Hekkert, 1988) vinden vaak weinig of geen bevestiging van het omgekeerde U-vormig verband op individueel nivo.¹⁴

Daarnaast moet er op gewezen worden dat als we de groep respondenten groot kiezen en naar de beide theaterfestivals als geheel kijken er op respondentnivo wel degelijk sprake is van een zwak, maar significant, kromlijinig verband.¹⁵

Het lijkt erop dat de theorie vooral opgaat -en ook merendeels getoetst is- voor het verband tussen meerdere stimuli die door een antal respondenten geschaald worden op voorkeur (schoonheid, aantrekkelijkheid of iets dergelijks) en op complexiteit (arousal-potentie).¹⁶

Dit zou betekenen dat de geaggregeerde data per produktie een omgekeerd U-vormige trend moeten tonen en -zoals we reeds opmerkten- dat lijkt niet het geval te zijn.

Dat onze hypothese niet bevestigd kan worden moet echter met voorzichtigheid benaderd worden. Het bereik van de skores is vrij klein, zowel voor de gemiddelde beoordeling als voor de gemiddelde waargenomen complexiteit. De produkties in het festival worden nu eenmaal geselecteerd door een groep theaterkenners als zijnde de interessantste van het afgelopen seizoen. Het is dus niet verwonderlijk dat de festivalprodukties alle vrij hoog worden beoordeeld en bovendien merendeels redelijk complex worden gevonden. Zij komen dus allen dicht bij elkaar te liggen.

Een kromlijinig verband zoals de theorie voorspelt kan op grond van onze data zodoende nog niet worden uitgesloten. Pas na meer metingen -van met name 'eenvoudige' en laag beoordeelde voorstellingen- is een meer definitieve uitspraak mogelijk met betrekking tot deze kwestie.

We konkluderen: op produktienivo worden zowel positieve lineaire als omgekeerd U-vormige verbanden tussen complexiteit en waardering aangetroffen bij de produkties van Het Theaterfestival. Een theoretisch bevredigende verklaring hiervoor ontbreekt vooralsnog. De gemiddelde data over de produkties van beide festivals sluiten een kromlijinig verband volgens Berlyne niet geheel uit, maar geven ook geen bevestiging van deze theorie. Het bereik van de beide gemeten variabelen is voorlopig te klein om een goed beeld te krijgen.

5.2 Leken en experts

Eén van de voordelen van het doen van onderzoek bij Het Theaterfestival is gelegen in het grote aantal respondenten dat over een aantal voorstellingen uitspraken doet. Dit maakt het mogelijk vergelijkingen te maken zonder in de problemen te komen met de vereiste aantallen die vaak voor statistische analyses nodig zijn. Het is wel zo dat een dergelijke procedure voornamelijk exploratief en hypothesevormend is. Er wordt immers gekeken naar verschillen binnen de totale groep respondenten en niet op het nivo van de afzonderlijke voorstellingen, en in de vorige paragraaf hebben we in verband met de problematiek rond complexiteit en oordeel gezien dat juist verschillen tussen de voorstellingen wel degelijk een rol kunnen spelen. Het is dan ook raadzaam bij zulke exploraties uit te gaan van variabelen die vooral de publiekscant betreffen (voorwaardensysteem, receptiestrategie, vergelijk 1.2.1) en niet van variabelen die meer voorstellingsgebonden zijn zoals perceptie en oordeel.

Als voorbeeld van een dergelijke verkenning zullen we hier kijken naar de verschillen tussen 'experts' -mensen die relatief vaak naar theater gaan- en 'leken'-mensen die weinig of geen voorstellingen bezochten.

Allereerst moeten deze twee publieksgroepen gedefinieerd worden in termen van het meetinstrument. De vraag is dus: hoe kunnen de begrippen 'leken' en 'experts' worden geoperationaliseerd? In dit geval hebben we gekozen om mensen die opgaven het afgelopen seizoen niet of slechts één keer naar modern theater dan wel klassiek toneel te zijn geweest te beschouwen als 'leken' met weinig theaterkompetentie. Daartegenover staat de groep welke minstens twee keer naar zowel modern als klassiek theater ging. Bovendien wilden we dat onze 'experts' een zekere affiniteit hadden met het soort theater dat het festival biedt: ze moesten dus ook al tenminste één festivalvoorstelling gedurende het seizoen hebben bezocht.

In totaal resulteerde dit in 593 leken en 545 experts. Om nu te kijken waarin deze groepen van elkaar verschillen kunnen T-testen over alle variabelen uitgevoerd worden.¹⁷ We krijgen dan een beeld hoe theatrale competentie samenhangt met de overige sociologische factoren en of een dergelijke competentie invloed heeft op de perceptie en waardering van de produkties.

Het eerste levert geen echte verrassingen op (vergelijk bijlage 2.27). De experts zijn gemiddeld iets ouder dan de leken en lijken gemiddeld wat verder weg woonachtig te zijn. Ze hebben -bijna per definitie- niet alleen het afgelopen seizoen meer festivalprodukties gezien maar gaan ook beduidend vaker naar het festival zelf. Bovendien hebben ze relatief vaker dan leken het vorige theaterfestival bezocht. Deze grotere interesse bij experts voor 'toneel' wordt ook weerspiegeld in het feit dat zij veel meer dan leken het festival als 'inhaalmanoeuvre' gebruikten. Tevens wordt de sterke samenhang tussen theaterbezoek en deelname aan andere kulturele evenementen nog eens bevestigd: zonder uitzondering worden de andere vormen van podiumkunst allen vaker door experts dan door leken bezocht. Niet alleen de theatrale competentie van de laatsten is dus hoger, maar ook hun algemene kulturele competentie.

Behalve dat experts vaker naar podiumkunsten gaan zijn ze ook geprononceerder in hun voorkeur: ze zijn duidelijk 'moderner' ingesteld dan de leken.

De volgende figuur laat zien waar dit alles toe leidt: hij toont de verschillen in verwachting, perceptie en waardering tussen leken en experts (zie ook bijlage 2.27)

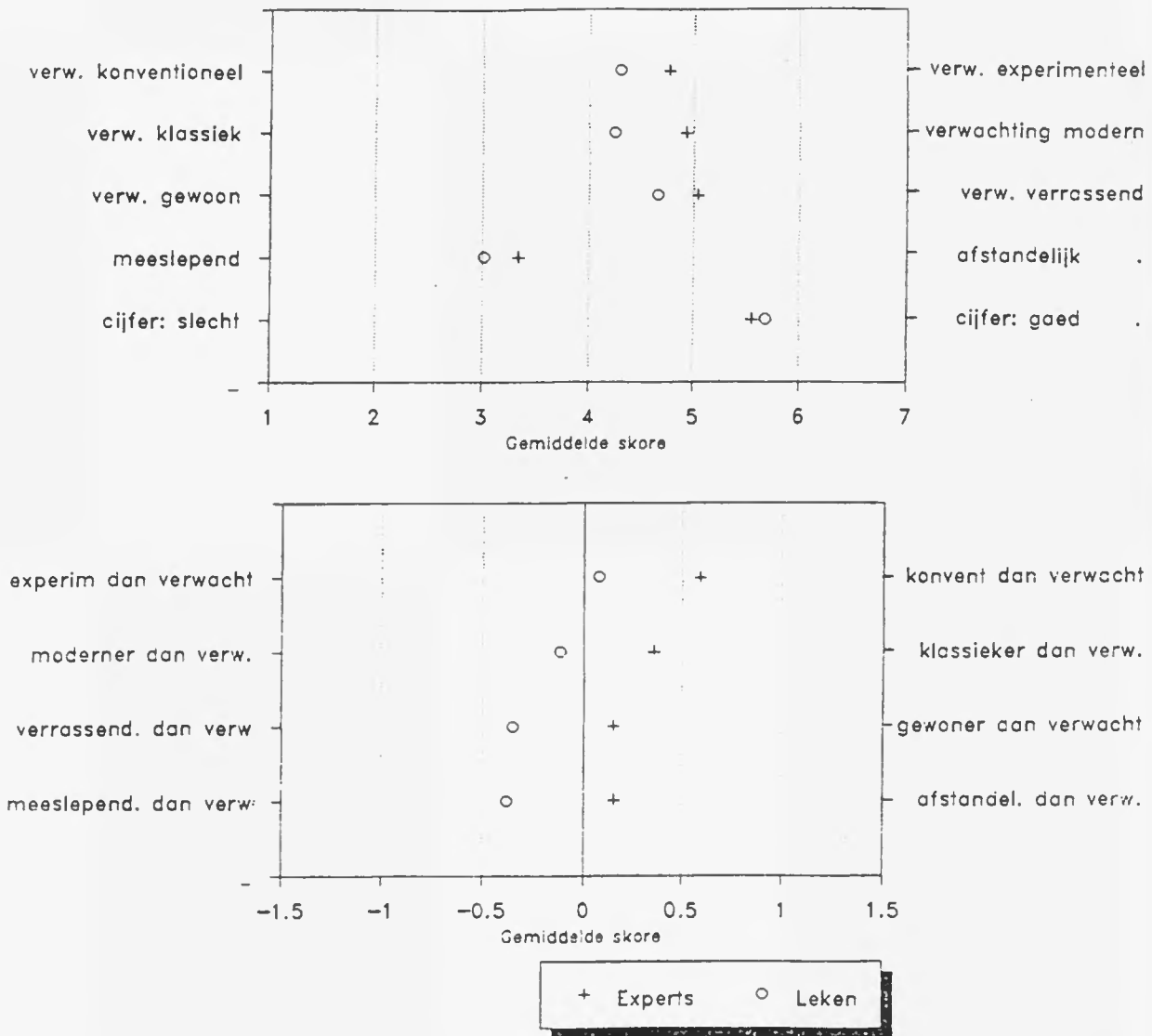

Fig. 17 Verschillen leken en experts
(signifikantniveau: $p < .05$)

Allereerst valt op dat de verwachtingen van de experts hoger gespannen zijn. Met name wat betreft de karakteristieken van de produkties die met het imago van het festival samenhangen (experimentaliteit, moderniteit en verrassendheid) zijn de experts veel meer uitgesproken in hun vooronderstellingen dan de leken. Deze meer geproncieerde verwachtingen van de experts hebben over het algemeen geen andere perceptie tot gevolg. De verschillen tussen beide groepen met betrekking tot de perceptievariabelen zijn slechts significant bij het begrippenpaar meeslepend-afstandelijk: experts ervaren de produkties als vrij afstandelijk terwijl de leken (die minder bekend zijn met het idioom van moderne toneelvoorstellingen) de produkties meeslepender vinden.

Vervolgens kan opgemerkt worden dat de experts met hun hooggespannen verwachtingen eerder teleurgesteld worden: zij vinden de produkties over het geheel genomen konventioneler, klassieker en gewoner dan verwacht. Ook de leken zien het festival als konventioneler dan verwacht: echter in significant mindere mate dan de experts. Het verschil tussen beide groepen wordt verder duidelijker bij de volgende karakteristieken: leken zien de produkties als moderner en verrassender dan ze vooraf dachten. Tevens ervaren ze de produkties als meeslepender dan gedacht terwijl experts juist deze meeslependheid in meerdere mate verwachtten dan ze aantroffen. Gezien dit alles en de reeds besproken samenhang van deze variabelen met de waardering (zie 4.3) is het dan ook niet verbazingwekkend dat de gemiddelde waardering voor de produkties van de experts lager is dan dat van de leken.

6. SAMENVATTING

De samenstelling van het festivalpubliek is in vergelijking met voorgaande jaren nauwelijks veranderd:

De gemiddelde leeftijd van de festivalbezoeker was dit jaar 36.6 jaar. Er lijkt een trend te zijn dat de gemiddelde leeftijd van de bezoekers van het festival iets oploopt. De verdeling over de verschillende leeftijdskategorieën vertoont echter geen significant verschil met vorig jaar.

Een andere algemene trend is dat het vooral 'klassiekers' zijn waarbij jongeren relatief goed vertegenwoordigd zijn (1989: Medea; 1988: Romeo en Julia; 1987: Hamlet).

Er zijn bij alle edities van Het Theaterfestival tot nu toe meer vrouwelijke dan mannelijke bezoekers geweest. Het is echter zo dat het verschil tussen deze twee steeds kleiner wordt: 12 % in 1987; 6 % in 1988; en 4 % nu.

Bij de leeftijdskategorie tot 24 jaar zijn de vrouwen wel duidelijk in de meerderheid: bij het publiek van 50 jaar en ouder zijn daarentegen evenals in 1988 iets meer mannen.

Het merendeel van de bezoekers is uit Rotterdam en omstreken afkomstig. Op de tweede plaats komt Amsterdam en omgeving.

De bezettingsgraad van de voorstellingen is weliswaar in vergelijking met vorig jaar gedaald, maar dit is vooral te wijten aan een toename van het aantal produkties in de grote zaal. Absoluut gezien zet de stijgende lijn van voorgaande jaren zich voort: gemiddeld zijn er per voorstelling meer bezoekers.

De respondenten blijken tijdens het seizoen vrij vaak naar podiumkunsten te gaan (gemiddeld tenminste 5 keer). Met name toneel (zowel repertoire als modern toneel) is daarbij favoriet.

Er wordt een lichte voorkeur gevonden voor de moderne vormen van podiumkunst (modern theater, dans en muziektheater) maar dat wil niet zeggen dat de klassieke vormen (repertoire toneel, ballet en opera) niet bezocht worden: het publiek kan het beste gekenmerkt worden als 'alleseters'.

Opvallend is dat met name de leeftijdsklasse van 25 tot 50 jaar kiest voor moderne podiumkunsten: jongeren en ouderen bezoeken relatief minder deze moderne vormen. Hoewel jongeren minder vaak naar moderne podiumkunsten gaan vormt dit wel het hoofdbestanddeel van hun podiumkunstbezoek. Ouderen daarentegen hebben een bijna evenwichtige mix: ze gaan evenveel naar klassieke als moderne varianten.

Evenals vorig jaar is de woonplaats in zoverre belangrijk dat stedelingen vaker naar moderne podiumkunsten gaan; de klassieke vormen worden door mensen uit de stad en van het platteland in gelijke mate bezocht.

Slechts zeer weinig respondenten komen naar voorstellingen die ze reeds het afgelopen seizoen bezochten (4 %). Daarentegen zijn er veel respondenten die aangaven dat zij de voorstelling die ze bezochten eigenlijk al in het seizoen hadden willen zien (46 %). Blijkbaar is er een grote groep respondenten die het festival als 'inhaalmanoeuvre' gebruikt. (Met name geldt dit voor stedelingen die relatief vaak naar toneel gaan.)

Daarnaast is er een groep respondenten die gedurende het seizoen niet gewoon is om naar het theater te gaan: 15 % van de respondenten zegt dit jaar geen toneel, in wat voor vorm dan ook, te hebben bezocht. Het is verheugend te constateren dat jongeren tot 25 jaar in deze groep 'nieuwe theatergangers' oververtegenwoordigd zijn.

Ten opzichte van vorig jaar is het festival er in geslaagd een groot deel van zijn publiek vast te houden: 38 % van de bezoekers gaf aan ook het festival 1987/1988 bezocht te hebben en behoort dus tot de vaste kern.

De voorstellingen worden opnieuw vrij hoog gewaardeerd en het festival krijgt in dit opzicht dus een ruime voldoende (het gemiddelde is 7.7).

Vrouwen waarden in het algemeen weer iets hoger dan mannen. Dit lijkt met name het geval te zijn als de hoofdpersoon van het stuk een vrouwelijk personage is, of als het thema van het stuk een specifiek vrouwelijke problematiek betreft.

Evenals vorig jaar is er een verschil in waardering gevonden tussen respondenten die al bekend waren met de voorstelling (gemiddeld cijfer 8.6), zij die al tenminste één van de andere geselecteerde festivalvoorstellingen zagen (gemiddeld cijfer 7.6), en zij die nog geen van de voorstellingen hadden bezocht (gemiddeld cijfer 7.8). Verder valt op dat 'inhalende' respondenten ernaar neigen een hoger cijfer te geven. De intentie waarmee men naar een voorstelling gaat speelt blijkbaar een belangrijke rol bij de uiteindelijke waardering van de voorstelling.

Het eindcijfer van de toeschouwer wordt verder over het algemeen bepaald door de ervaren 'meeslependheid' en 'verrassendheid' van de voorstelling. De overige perceptievariabelen (klassiek-modern, konventioneel-experimenteel en eenvoudig-komplex) spelen wel mee, maar vooral via de genoemde twee (vgl. fig. 15).

De score op de perceptievariabelen bevestigt het imago van Het Theatefestival zoals dat in de publiciteit en advertenties tot uiting komt: de produkties worden globaal genomen als modern, experimenteel, kompleks en verrassend ervaren.

Voor de (meer beschrijvende) eerste drie van dit rijtje geldt dat men ook verwachtte dergelijke produkties te zullen zien. De 'vooroordelen' van het publiek worden dus enigszins bevestigd en 'kleuren' de perceptie. Toch is het niet zo dat we alleen maar zien wat we willen zien en ons oordeel bij voorbaat al vast staat: de verwachtingen op zich zijn niet of nauwelijks van invloed op het eindoordeel. Belangrijker is daarentegen het verschil tussen verwachting en gepercipieerde voorstelling: Werd men teleurgesteld dan wel in positieve zin verrast ten opzichte van dat wat men voor ogen had toen men naar het theater ging?

Voor Het Theaterfestival kan wat dit betreft gekonkludeerd worden dat in het algemeen de voorstellingen als minder modern en minder experimenteel dan verwacht werden beoordeeld. Dit heeft (via verrassendheid) een enigszins drukkend effect op het cijfer. Deze negatieve invloed wordt echter ruimschoots gekompenseerd door de ervaren meeslependheid van de voorstellingen. Deze is bij alle produkties gemiddeld hoger dan hetgeen men op dit punt verwachtte en heeft niet

alleen rechtstreeks een gunstig effect op het eindoordeel maar ook via verrassendheid.

Kortom: men schat Het Theaterfestival vooraf nogal hoog in wat moderniteit (en onbegrijpelijkheid?) betreft maar merkt dat het geboden toneel meesleper en (dus) verrassender is dan men dacht. (Overigens met behoud van het moderne karakter: de voorstellingen worden weliswaar wat minder modern maar niet opeens 'klassiek' of 'konventioneel' gevonden.) En dit alles resulteert dan in het al genoemde vrij hoge gemiddelde cijfer van 7.7.

In de exploratie is er bovendien op gewezen dat de hier geschetste trend niet voor alle respondenten geldt. Met name 'experts' (mensen met relatief veel toneelervaring) verwachtten nog extremer dan de gemiddelde bezoeker met 'moderne' theaterprodukten van doen te zullen hebben. Zij werden dus meer teleurgesteld en bovendien lijken zij een afstandelijker manier van kijken te hebben ontwikkeld zodat zij, ondanks hun vrij hoog gespannen verwachtingen hieromtrent, zich minder laten meeslepen. Dit resulteert in het evalueren van produkties als afstandelijker, minder verrassend, klassieker en konventioneler dan vooraf gedacht werd wat weer leidt tot een enigszins lager gemiddeld cijfer dan de 'leken' geven (respectievelijk 7.6 en 7.8).

Tenslotte dient vermeld dat de hypothese van een kromlijng verband tussen waardering en complexiteit niet bevestigd kon worden. Op nivo van de individuele produkties werden zowel lineaire als omgekeerd U-vormige verbanden aangetroffen. Een theoretisch bevredigende verklaring ontbreekt vooralsnog. De geaggregeerde data met betrekking tot de produkties van Het Theaterfestival van dit en vorig jaar sluiten een kromlijng verband niet geheel uit maar bevestigen Berlynes theorie ook niet op eenduidige wijze. Het bereik van beide variabelen is voorlopig te klein om een goed beeld te krijgen.

Noten

1. Dit vanwege de aard van het festival waarbij de voorstellingen geselecteerd worden door een jury van 'experts'. Van zulke experts kan men immers verwachten dat hun 'top' meer naar rechts ligt dan voor de relatieve leek. Door gewenning is bij deze juryleden een zodanige expertise gekweekt dat ze minder moeite zullen hebben met het hanteren van complexere voorstellingen.

2. Het betreft hier Eversmann, P.G.F. 'Escapism in boxes; the experience and effect of some spatial characteristics in a modern theatre production', Universiteit van Amsterdam, 1989. Dit onderzoek bij de Mickery-voorstelling 'The history of theatre, part II' (november 1988) is gepubliceerd als extern rapport door Het Instituut voor Theaterwetenschap, UVA, en is op aanvraag bij de auteur verkrijgbaar.

3. Weliswaar kunnen wellicht parallellen worden getrokken met bijvoorbeeld het Mickery-onderzoek, waar echter de operationalisatie en terminologie enigszins anders was. Bovendien werden zaken als moderniteit en verrassendheid niet gemeten ten opzichte van de eindindruk van de gehele voorstelling maar ten opzichte van een deelaspect. Zouden we toch een trend moeten definiëren dan lijkt deze te gaan in de richting van een zwakke positieve relatie tussen factoren die analoog gezien kunnen worden aan meeslependheid, moderniteit en complexiteit. Het blijft echter goed mogelijk dat ook hier sprake is van andere, vertroebelende variabelen: vgl. hoofdstuk 4.

4. Vgl. Publieksonderzoek Theaterfestival 1988, hoofdstuk 4, pag.27.

5. In principe zijn alle percentages afgerond op hele getallen, omdat de decimalen nietszeggend zijn vanwege de onzekerheidsmarges. Enkel waar anders afgerond moest worden op nul zijn de decimalen gegeven, omdat anders onduidelijk is hoe de 100 % verdeeld zijn.

6. Bij de kleine zaal produkties worden ook de produkties gerekend die op het toneel van de grote zaal gespeeld en bekeken werden. De publiekscapaciteit van de kleine zaal is nagenoeg even groot als die bij de zgn. 'toneel op toneel' produkties, nl. respectievelijk ongeveer 210 en 170 personen. De publiekscapaciteit van de grote zaal ligt rond de 800 personen.

7. Dit getal komt tot stand door eerst het aantal respondenten in de tabel te delen door het aantal voorstellingen. Men komt dan op een totaal van rond de 1586 personen die het festival bezochten. Dit getal moet echter naar boven worden bijgesteld omdat de 'overlap' in een aantal gevallen niet totaal is: niet elk van de respondenten die twee of meer keer het festival bezocht, heeft iedere keer een enquête ingevuld. Een totaal van 1650 personen die het festival bezochten lijkt daarom redelijk. Het aantal ingevulde enquêtes gedeeld door dit aantal respondenten levert een gemiddelde van 1,6 op.

8. De term 'nieuw' moet hier relatief gezien worden: wij weten nl. niet of de bezoekers eventueel in 1987 Het Theaterfestival bezochten, toen het nog in Amsterdam was.

9. Dit getal van 379 komt als volgt tot stand: geen modern of repertoire toneel en geen festivalvoorstellingen in het afgelopen seizoen (162 resp.), geen modern en repertoire toneel en 'niet ingevuld' op festivalvoorstellingen in het afgelopen seizoen (191 resp.), 'niet ingevuld' op modern of repertoire toneel en geen festivalvoorstellingen in het afgelopen seizoen (26 resp.). De respondenten die beide vragen niet beantwoord hadden zijn niet in de analyse opgenomen.

10. Omdat we dit jaar ook gevraagd hebben of men vorig jaar het festival reeds had bezocht, kunnen we onderzoeken hoeveel personen wel naar een toneelvoorstelling in de speciale setting van Het Theaterfestival gaan, maar verder geen toneel bezoeken. Dit blijkt maar voor 35 personen op te gaan, oftewel ruim 1 % van het totale festivalpubliek.

11. Dit verschil is statistisch significant op een 5 % nivo.

12. Het komt er op neer dat men voor een groep respondenten (op individueel nivo dus) bekijkt of een kromlijng verband een significant betere voorspelling geeft dan een rechtlijng. Daartoe wordt een stapsgewijze regressie-analyse uitgevoerd met de waardering als afhankelijke variabele en de respectievelijke complexiteit (KOMPLEX) en complexiteit kwadraat (KOMPLEX2) als onafhankelijke variabelen. Men kan dan testen of een tweedegraads vergelijking voor complexiteit beter de data beschrijft dan een lineaire regressielijn. De F-test wordt in dit geval gegeven door de formule:

$$F = \frac{R^2(\text{komplex2}) - R^2(\text{komplex})}{(1 - R^2(\text{komplex2})/N - 3)}$$

met respectievelijk 1 en $N - 3$ vrijheidsgraden. Vergelijk voor dit alles o.a. de SPSS - Manual (1975), paragraaf 21.1.2; Examining Polynomial Trends (pag. 371 e.v.) Voor de uitkomsten zie bijlage 2.26.

13. Tenzij prototypicaliteit van een bepaalde stimulus -in dit verband toneeluitvoeringen- gekenmerkt zou worden door een hoge complexiteit. Dit is niettemin tegenstrijdig met het feit dat het beoordelen van complexiteit op een andere dimensie lijkt plaats te vinden dan het beoordelen van prototypicaliteit; in hoeverre dit echter ook opgaat voor zeer complexe objecten die langer duren in tijd (zoals romans, toneelvoorstellingen) en/of uitgebreider zijn dan de meeste stimuli die bij dergelijk psychologisch onderzoek gebruikt worden (bijvoorbeeld landschappen) is nog de vraag. Nader onderzoek is hier nodig.

14. Weliswaar is daar de onderzoeksopzet anders: er wordt gekeken naar de scores van eenzelfde respondent naar aanleiding van verschillende objecten en niet -zoals bij Het Theaterfestival- naar de scores van een x-aantal respondenten aangaande hetzelfde object. In

het laatste geval kan een eventueel verband nog vertroebeld worden doordat 'de top' van de kurve per individu op enigszins verschillende plaatsen ligt. Niettemin is de schaal complex-eenvoudig relatief voor elke respondent hetzelfde zodat men -zeker bij produkties met veel bezoekers- toch een min of meer omgekeerd U-vormig verband verwacht.

15. De gevonden waarden voor de festivals van 1988 en 1989 zijn respectievelijk F is ongeveer 30 met 1 en 1765 vrijheidsgraden en F is ongeveer 9 met 1 en 2231 vrijheidsgraden. Beiden zijn significant op een 5 % nivo.

16. Of waarvan de complexiteit dan wel het arousal-nivo op een of andere wijze via een formeel algoritme wordt bepaald; ook een combinatie van deze twee technieken is mogelijk.

17. In werkelijkheid zijn de hier gepresenteerde resultaten gebaseerd op een iets ingewikkelder procedure waarbij een extra kontrôle is uitgevoerd om eventuele 'toevalstreffers' te elimineren. Hiervoor pasten we onze selectievoorwaarden strenger toe en definieerden zo subgroepen 'superleken' en 'superexperts': superleken hebben helemaal geen voorstellingen bezocht (376 respondenten) en superexperts bezochten niet alleen tenminste 4 theatervoorstellingen maar zagen het afgelopen seizoen ook in elk geval twee festivalprodukties (358 respondenten). Deze twee groepen hebben we vervolgens ook vergeleken met behulp van T-testen. In de analyse zijn nu enkel die variabelen opgenomen welke voor beide T-testen significante verschillen opleverden ($p < .05$).

Literatuur

Berlyne, D.
Studies in the new experimental aesthetics; Towards an objective psychology of aesthetic appreciation, Washington D.C., 1974.

Bourdieu, P.
La distinction: Critique sociale du jugement,
Editions de Minuit, Paris, 1979.

Eversmann, P. en Eggermont, P.
Publieksonderzoek Theaterfestival 1988,
Instituut voor Theaterwetenschap, UVA/ Stichting Theaterfestival;
Amsterdam, 1989.

Eversmann, P.
Escapism in boxes; the experience and effect of some spatial characteristics in a modern theatreproduction,
Instituut voor Theaterwetenschap, UVA, Amsterdam, 1989.

Ganzenboom, H.B.G.
Cultuur en informatieverwerking,
Utrecht, 1984. (dissertatie)

Hays, W.L.
Statistics for the Social Sciences,
2nd edition, Holt, Rhinehart and Winston, London etc., 1977.

Hekkert, P.
Het categorisatiemodel, Een onderzoek naar de relatie tussen
schoonheid en kwaliteiten van kubistische schilderijen,
Amsterdam, 1988. (drs. scriptie vakgroep psychologie VU)

Nie, N.H. en Hadlai Hull, C.
Statistical Package for the Social Sciences,
2nd edition, McGraw Hill, New York, 1975.

Sauter, W.
Theaterögon, Stockholm, 1986.

Schoenmakers, H.
Zeven manieren om de zevende hemel te bezoeken,
Amsterdam, 1983. (dissertatie)

Schuster, M. en Beisl, H.
Kunstpsychologie, Wodurch Kunstwerke wirken,
Dumont, Keulen, 1987.

en:

Juryrapport Het Theaterfestival 1988
Uitgave van de stichting Het Theaterfestival

Juryrapport Het Theaterfestival 1989
Uitgave van de stichting Het Theaterfestival

Lijst van de bijlagen

1.1 de enquête

- 2.1 bezetting en respons 1988
- 2.2 leeftijdskategorie en waardering per produktie
- 2.3 kruistabel: leeftijdskategorie en sexe per produktie
- 2.4 sexe en waardering per produktie
- 2.5 frekwentietabel woonplaats
- 2.6 frekwentietabel regio
- 2.7 waardering en regio
- 2.8 kruistabel: leeftijdskategorie en stedelingen/plattelanders
- 2.9 kruistabel: leeftijdskategorieën en regio
- 2.10 kruistabel sexe en stedelingen/plattelanders
- 2.11 kruistabel: totaal bezoek festival/ totaal bezoek fest.produk
ties afgelopen seizoen
- 2.12 kruistabel: woonplaats en bezoekgedrag
- 2.13 kruistabel: regio en bezoekgedrag
- 2.14 inhaalmanoeuvre per produktie en bezoeksvariabelen
- 2.15 frekwentietabel bezoek podiumkunsten
- 2.16 kruistabel: bezoek moderne podiumkunsten en bezoek klassieke
podiumkunsten
- 2.17 T-testen per discipline
- 2.18 T-testen leeftijdskategorieën en voorkeur
- 2.19 T-testen stedelingen/plattelanders en bezoeksvariabelen
- 2.20 kruistabellen: waardering en bezoeksvariabelen
- 2.21 kruistabellen: woonplaatsvariabelen en het niet gebruiken van
de nachttrein
- 2.22 korrelatietabel: waardering, perceptie- en verwachtingsscores
- 2.23 korrelatietabel: waardering en discrepantiescores
- 2.24 stapsgewijze regressie-analyse waardering met percep-
tievariabelen
- 2.25 'moderne' en 'klassieke' voorkeur en waardering
- 2.26 F-toetsen regressie-analyses complexiteit
- 2.27 T-testen voor leken en experts

- Wilt U nu hetzelfde doen voor de verwachtingen die U had vóór aanvang van de voorstelling :

	1	2	3	4	5	6	7	
complex								eenvoudig
meeslepend								afstandelijk
konventioneel								experimenteel
modern								klassiek
gewoon								verrassend

- Wilt U hieronder in de eerste kolom aankruisen welke produkties U tijdens het festival nog gaat bezoeken of reeds bezocht heeft. In de tweede kolom kunt u aangeven welke produkties u het afgelopen seizoen heeft bezocht.

	Theaterfestival	Afgelopen seizoen
Oorlog		
De laatsten der overstandigen		
Nachtwake		
De meeuw		
Wittgenstein incorporated		
Medea		
Gesprekken over Goethe ?		
Vrijdag		
Kras		

- Als U de voorstelling van vanavond nog niet had gezien: Had U al tijdens het afgelopen seizoen deze voorstelling willen bezoeken (maar kwam U hier om een of andere reden niet toe) ? ja/nee
- Heeft U vorig jaar ook voorstellingen in het theaterfestival bezocht ? ja/nee
- Wilt U door een kruisje aangeven hoe vaak U in het afgelopen seizoen een voorstelling in onderstaande genres heeft bezocht:

	Geen keer	één keer	meerdere keren
(Repertoire) toneel			
Modern Theater			
Ballet			
Moderne Dans			
Opera (Klassiek)			
Muziektheater			

Tenslotte:

- Wat is uw geslacht? man/vrouw
- Wat is uw leeftijd? .... jaar
- Wat is uw woonplaats? .....
- Bent U van plan vanavond gebruik te maken van de nachttrein? ja/nee
- Als U de nachttrein niet gaat gebruiken, kunt U dan aangeven wat hiervoor de reden is ?

Bijlage 2.1

Bezetting en respons Theaterfestival 1988

*****

Productie	<u>Bezetting</u>		<u>Respons</u>	
	abs.	%	abs.	%
Bakeliet	929	51	526	57
Action	292	92	219	75
On wings of art	141	100	88	62
Rinus	474	100	304	64
Romeo en Julia	1490	93	719	48
Een stuk van 2 dagen	312	99	188	60
Hitchcock's driesprong	322	89	173	54
Sardou's Wilde Shaw	<u>500</u>	<u>100</u>	<u>nvt</u>	<u>nvt</u>
TOTAAL	4460	81	2217	56

*****

Bijlage 2.2

Leeftijdskategorieën en waardering per produktie

*****
 ——— DESCRIPTION OF SUBPOPULATIONS ———

Criterion Variable Broken Down by	CIJFER PROD LFTCAT	produktie leeftijdscategorie	Mean	Std Dev	Cases
Variable					
Oorlog			7.4924	1.5539	197
1. tot 25 jaar			8.0000	1.1376	18
2. 25 tot 35 jaar			7.6522	1.4331	69
3. 35 tot 50 jaar			7.1143	1.8061	70
4. 50 jaar en ouder			7.6500	1.3311	40
De laatsten der onverstandigen			7.2190	1.3434	137
1. tot 25 jaar			6.9286	.8287	14
2. 25 tot 35 jaar			7.1481	1.3654	54
3. 35 tot 50 jaar			7.3333	1.4041	48
4. 50 jaar en ouder			7.3333	1.4606	21
Nachtwake			8.0825	1.3519	291
1. tot 25 jaar			8.1304	1.1403	23
2. 25 tot 35 jaar			7.9762	1.5287	84
3. 35 tot 50 jaar			8.1654	1.2921	133
4. 50 jaar en ouder			8.0196	1.3037	51
De Meeuw			7.7404	1.2857	520
1. tot 25 jaar			7.9189	1.3112	74
2. 25 tot 35 jaar			7.7440	1.3500	207
3. 35 tot 50 jaar			7.6375	1.1682	160
4. 50 jaar en ouder			7.7722	1.3200	79
Wittgenstein Incorporated			8.1043	1.3591	163
1. tot 25 jaar			8.4643	1.1701	28
2. 25 tot 35 jaar			7.8154	1.6667	65
3. 35 tot 50 jaar			8.0851	1.0597	47
4. 50 jaar en ouder			8.5217	.9472	23
Medea			7.6101	1.2855	513
1. tot 25 jaar			7.6831	1.1132	142
2. 25 tot 35 jaar			7.5753	1.1069	146
3. 35 tot 50 jaar			7.5220	1.5785	159
4. 50 jaar en ouder			7.7424	1.2192	66
Gesprekken over Goethe?			7.6452	1.3446	124
1. tot 25 jaar			7.5882	1.6225	17
2. 25 tot 35 jaar			7.7679	1.1598	56
3. 35 tot 50 jaar			7.3750	1.5307	40
4. 50 jaar en ouder			8.0909	.9439	11
Kras			7.8383	1.3522	235
1. tot 25 jaar			7.9375	1.7308	16
2. 25 tot 35 jaar			7.9559	1.1646	68
3. 35 tot 50 jaar			7.8125	1.4387	96
4. 50 jaar en ouder			7.7091	1.3148	55
Vrijdag			7.8285	1.1846	239
1. tot 25 jaar			7.5526	1.3496	38
2. 25 tot 35 jaar			7.7746	1.1612	71
3. 35 tot 50 jaar			7.8333	1.1113	96
4. 50 jaar en ouder			8.2353	1.1822	34
For Entire Population			7.7420	1.3420	2419

Total Cases = 2592
 Missing Cases = 173 or 6.7 Pct

*****

Bijlage 2.3

Leeftijdskategorie en sexe per produktie

*****

LFTCAT leeftijdscategorie by SEXE

Controlling for..

produktie Oorlog

LFTCAT	Count Row Pct Col Pct Tot Pct	SEXE				Row Total
		I man		vrouw		
		1	I	2	I	
		I	I	I	I	
1.00	I	10	I	10	I	20
tot 25 jaar	I	50.0	I	50.0	I	10.0
	I	8.7	I	11.6	I	
	I	5.0	I	5.0	I	
2.00	I	40	I	30	I	70
25 tot 35 jaar	I	57.1	I	42.9	I	34.8
	I	34.8	I	34.9	I	
	I	19.9	I	14.9	I	
3.00	I	41	I	29	I	70
35 tot 50 jaar	I	58.6	I	41.4	I	34.8
	I	35.7	I	33.7	I	
	I	20.4	I	14.4	I	
4.00	I	24	I	17	I	41
50 jaar en ouder	I	58.5	I	41.5	I	20.4
	I	20.9	I	19.8	I	
	I	11.9	I	8.5	I	
Column		115		86		201
Total		57.2		42.8		100.0

LFTCAT leeftijdscategorie by SEXE
 Controlling for..
 produktie De laatsten der onverstandigen

LFTCAT	SEXE					
	Count	I		vrouw		Row Total
	Row Pct	Iman				
	Col Pct	I		I	I	
Tot Pct	I	1	I	2	I	
1.00	I	6	I	8	I	14
tot 25 jaar	I	42.9	I	57.1	I	9.7
	I	7.9	I	11.8	I	
	I	4.2	I	5.6	I	
2.00	I	28	I	32	I	60
25 tot 35 jaar	I	46.7	I	53.3	I	41.7
	I	36.8	I	47.1	I	
	I	19.4	I	22.2	I	
3.00	I	27	I	22	I	49
35 tot 50 jaar	I	55.1	I	44.9	I	34.0
	I	35.5	I	32.4	I	
	I	18.8	I	15.3	I	
4.00	I	15	I	6	I	21
50 jaar en ouder	I	71.4	I	28.6	I	14.6
	I	19.7	I	8.8	I	
	I	10.4	I	4.2	I	
Column		76		68		144
Total		52.8		47.2		100.0

LFTCAT leeftijdscategorie by SEXE
 Controlling for..
 produktie Nachtwake

LFTCAT	Count	SEXE				Row Total	
		Row Pct	1man		vrouw		
		Col Pct	1	I	2		I
		Tot Pct	I	I	I		I
1.00	I	10	I	11	I	21	
tot 25 jaar	I	47.6	I	52.4	I	7.0	
	I	6.6	I	7.4	I		
	I	3.3	I	3.7	I		
2.00	I	43	I	43	I	86	
25 tot 35 jaar	I	50.0	I	50.0	I	28.7	
	I	28.5	I	28.9	I		
	I	14.3	I	14.3	I		
3.00	I	71	I	68	I	139	
35 tot 50 jaar	I	51.1	I	48.9	I	46.3	
	I	47.0	I	45.6	I		
	I	23.7	I	22.7	I		
4.00	I	27	I	27	I	54	
50 jaar en ouder	I	50.0	I	50.0	I	18.0	
	I	17.9	I	18.1	I		
	I	9.0	I	9.0	I		
Column		151		149		300	
Total		50.3		49.7		100.0	

LFTCAT leeftijdscategorie by SEXE
 Controlling for..
 produktie De Meeuw

LFTCAT	Count	SEXE				Row Total
		I man		vrouw		
		1	I	2	I	
		Col Pct	I	Col Pct	I	
1.00	I	29	I	47	I	76
tot 25 jaar	I	38.2	I	61.8	I	14.2
	I	11.3	I	16.7	I	
	I	5.4	I	8.8	I	
2.00	I	102	I	112	I	214
25 tot 35 jaar	I	47.7	I	52.3	I	39.9
	I	39.8	I	39.9	I	
	I	19.0	I	20.9	I	
3.00	I	88	I	77	I	165
35 tot 50 jaar	I	53.3	I	46.7	I	30.7
	I	34.4	I	27.4	I	
	I	16.4	I	14.3	I	
4.00	I	37	I	45	I	82
50 jaar en ouder	I	45.1	I	54.9	I	15.3
	I	14.5	I	16.0	I	
	I	6.9	I	8.4	I	
Column Total		256		281		537
		47.7		52.3		100.0

LFTCAT leeftijdscategorie by SEXE
 Controlling for..
 produktie Medea

LFTCAT	Count Row Pct Col Pct Tot Pct	SEXE				Row Total
		I man		vrouw		
		1	I	2	I	
		I	I	I	I	
1.00	I	43	I	103	I	146
tot 25 jaar	I	29.5	I	70.5	I	27.5
	I	19.6	I	33.1	I	
	I	8.1	I	19.4	I	
2.00	I	73	I	81	I	154
25 tot 35 jaar	I	47.4	I	52.6	I	29.1
	I	33.3	I	26.0	I	
	I	13.8	I	15.3	I	
3.00	I	72	I	90	I	162
35 tot 50 jaar	I	44.4	I	55.6	I	30.6
	I	32.9	I	28.9	I	
	I	13.6	I	17.0	I	
4.00	I	31	I	37	I	68
50 jaar en ouder	I	45.6	I	54.4	I	12.8
	I	14.2	I	11.9	I	
	I	5.8	I	7.0	I	
Column		219		311		530
Total		41.3		58.7		100.0

LFTCAT leeftijdscategorie by SEXE
 Controlling for..
 produktie Gesprekken over Goethe?

LFTCAT	Count	SEXE				Row Total	
		I	I man		vrouw		
			1	I	2		I
1.00	I	6	I	10	I	16	
tot 25 jaar	I	37.5	I	62.5	I	12.7	
	I	10.2	I	14.9	I		
	I	4.8	I	7.9	I		
2.00	I	25	I	31	I	56	
25 tot 35 jaar	I	44.6	I	55.4	I	44.4	
	I	42.4	I	46.3	I		
	I	19.8	I	24.6	I		
3.00	I	23	I	20	I	43	
35 tot 50 jaar	I	53.5	I	46.5	I	34.1	
	I	39.0	I	29.9	I		
	I	18.3	I	15.9	I		
4.00	I	5	I	6	I	11	
50 jaar en ouder	I	45.5	I	54.5	I	8.7	
	I	8.5	I	9.0	I		
	I	4.0	I	4.8	I		
Column		59		67		126	
Total		46.8		53.2		100.0	

LFTCAT leeftijdscategorie by SEXE
 Controlling for..
 produktie Kras

LFTCAT	Count Row Pct Col Pct Tot Pct	SEXE				Row Total
		I man		vrouw		
		1	I	2	I	
		I	I	I	I	
1.00	I	6	I	10	I	16
tot 25 jaar	I	37.5	I	62.5	I	6.8
	I	5.9	I	7.4	I	
	I	2.5	I	4.2	I	
2.00	I	27	I	42	I	69
25 tot 35 jaar	I	39.1	I	60.9	I	29.1
	I	26.7	I	30.9	I	
	I	11.4	I	17.7	I	
3.00	I	42	I	55	I	97
35 tot 50 jaar	I	43.3	I	56.7	I	40.9
	I	41.6	I	40.4	I	
	I	17.7	I	23.2	I	
4.00	I	26	I	29	I	55
50 jaar en ouder	I	47.3	I	52.7	I	23.2
	I	25.7	I	21.3	I	
	I	11.0	I	12.2	I	
Column		101		136		237
Total		42.6		57.4		100.0

LFTCAT leeftijdscategorie by SEXE
 Controlling for..
 produktie Vrijdag

LFTCAT	Count Row Pct Col Pct Tot Pct	SEXE				Row Total
		I man		vrouw		
		1	I	2	I	
		I	I	I	I	
1.00	I	22	I	16	I	38
tot 25 jaar	I	57.9	I	42.1	I	15.3
	I	17.9	I	12.8	I	
	I	8.9	I	6.5	I	
2.00	I	33	I	42	I	75
25 tot 35 jaar	I	44.0	I	56.0	I	30.2
	I	26.8	I	33.6	I	
	I	13.3	I	16.9	I	
3.00	I	47	I	54	I	101
35 tot 50 jaar	I	46.5	I	53.5	I	40.7
	I	38.2	I	43.2	I	
	I	19.0	I	21.8	I	
4.00	I	21	I	13	I	34
50 jaar en ouder	I	61.8	I	38.2	I	13.7
	I	17.1	I	10.4	I	
	I	8.5	I	5.2	I	
Column		123		125		248
Total		49.6		50.4		100.0

Number of Missing Observations for all given Crosstabulations: 92
 *****

Bijlage 2.4

sexe en waardering per produktie

*****
 ——— DESCRIPTION OF SUBPOPULATIONS ———

Criterion Variable Broken Down by by	CIJFER PROD SEXE	produktie	Mean	Std Dev	Cases
Variable					
Oorlog			7.4721	1.5634	197
SEXE	1	man	7.4912	1.5586	114
SEXE	2	vrouw	7.4458	1.5792	83
De laatsten der onverstandigen			7.2190	1.3434	137
SEXE	1	man	7.2267	1.4101	75
SEXE	2	vrouw	7.2097	1.2693	62
Nachtwake			8.0764	1.3516	288
SEXE	1	man	8.0479	1.3356	146
SEXE	2	vrouw	8.1056	1.3720	142
De Meeuw			7.7534	1.2827	515
SEXE	1	man	7.6000	1.4037	245
SEXE	2	vrouw	7.8926	1.1470	270
Wittgenstein Incorporated			8.0926	1.3550	162
SEXE	1	man	7.9789	1.4364	95
SEXE	2	vrouw	8.2537	1.2228	67
Medea			7.6152	1.2815	512
SEXE	1	man	7.4836	1.2944	213
SEXE	2	vrouw	7.7090	1.2661	299
Gesprekken over Goethe?			7.6393	1.3427	122
SEXE	1	man	7.4310	1.6342	58
SEXE	2	vrouw	7.8281	.9849	64
Kras			7.8397	1.3497	237
SEXE	1	man	7.6139	1.4069	101
SEXE	2	vrouw	8.0074	1.2852	136
Vrijdag			7.8167	1.1891	240
SEXE	1	man	7.7083	1.2596	120
SEXE	2	vrouw	7.9250	1.1089	120
For Entire Population			7.7411	1.3411	2410

Total Cases = 2592

Missing Cases = 182 or 7.0 Pct

*****

Bijlage 2.5

Frekwentietabel woonplaats

*****

Variable	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
rotterdam	1191	45.9	47.2	47.2
nieuwerkerk e.o	138	5.3	5.5	52.7
ridderkerk e.o	12	.5	.5	53.2
barendrecht e.o	11	.4	.4	53.6
spijkernisse e.o	46	1.8	1.8	55.4
vlaardinge e.o	49	1.9	1.9	57.4
amsterdam	261	10.1	10.3	67.7
den haag	134	5.2	5.3	73.0
utrecht	63	2.4	2.5	75.5
overig randstad	170	6.6	6.7	82.2
delft	72	2.8	2.9	85.1
zoetermeer	15	.6	.6	85.7
gouda	42	1.6	1.7	87.4
dordrecht	69	2.7	2.7	90.1
steden buiten randstad	45	1.7	1.8	91.9
overig nederland	164	6.3	6.5	98.4
buitenland	41	1.6	1.6	100.0
	69	2.7	Missing	
Total	2592	100.0	100.0	

Valid cases 2523 Missing cases 69

*****

Bijlage 2.7

Waardering en regio

*****

———— DESCRIPTION OF SUBPOPULATIONS ————

Criterion Variable   CIJFER
Broken Down by   REGIO

Variable	Mean	Std Dev	Cases
rotterdam centrum	7.7260	1.2521	1135
omstreken rotterdam	7.9320	1.0601	250
amsterdam	7.5687	1.6019	251
den haag	7.5878	1.3805	131
utrecht	7.7333	1.3002	60
overig randstad	7.7550	1.4956	351
grote steden buiten randstad	7.7143	1.6273	42
overig nederland	7.9308	1.1590	159
buitenland	7.8250	1.9727	40
For Entire Population	7.7429	1.3379	2419

Cases = 2592

Missing Cases = 173 or 6.7 Pct

*****

Bijlage 2.8

Leeftijdskategorie en stad/platteland

*****
 LFTCAT leeftijdscategorie by STADOVER stad vs. "platteland"

LFTCAT	STADOVER					
	Count	I	I		I	Row
	Row Pct	I	grote st	"plattel		Total
	Col Pct	I	eden	and"		
Tot Pct	I	1.00I	2.00I		Total	
1.00	I	301	I	70	I	371
tot 25 jaar	I	81.1	I	18.9	I	15.0
	I	15.5	I	13.2	I	
	I	12.2	I	2.8	I	
2.00	I	711	I	132	I	843
25 tot 35 jaar	I	84.3	I	15.7	I	34.2
	I	36.7	I	25.0	I	
	I	28.8	I	5.3	I	
3.00	I	627	I	240	I	867
35 tot 50 jaar	I	72.3	I	27.7	I	35.1
	I	32.3	I	45.4	I	
	I	25.4	I	9.7	I	
4.00	I	300	I	87	I	387
50 jaar en ouder	I	77.5	I	22.5	I	15.7
	I	15.5	I	16.4	I	
	I	12.2	I	3.5	I	
Column		1939		529		2468
Total		78.6		21.4		100.0

Number of Missing Observations: 124

*****

Bijlage 2.9

leeftijdskategorie en regio

```

*****
LFTCAT Leeftijdscategorie by REGIO
      REGIO
      Count I
      Row Pct I rotterda omstreke overig s overig r grote st overig n buitenla
      CoI Pct Im centru n rotter teden ra andstad eden bui ederland nd      Row
      Tot Pct I  1.00I  2.00I  3.00I  4.00I  5.00I  6.00I  7.00I Total
LFTCAT  -----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      1.00 I 201 I 50 I 45 I 55 I 5 I 15 I 14 I 385
tot 25 jaar I 52.2 I 13.0 I 11.7 I 14.3 I 1.3 I 3.9 I 3.6 I 15.4
      I 17.0 I 19.5 I 9.9 I 15.0 I 11.1 I 9.3 I 35.0 I
      I 8.0 I 2.0 I 1.8 I 2.2 I .2 I .6 I .6 I
      -----+-----+-----+-----+-----+
      2.00 I 458 I 30 I 207 I 103 I 16 I 29 I 15 I 858
25 tot 35 jaar I 53.4 I 3.5 I 24.1 I 12.0 I 1.9 I 3.4 I 1.7 I 34.2
      I 38.7 I 11.7 I 45.5 I 28.1 I 35.6 I 17.9 I 37.5 I
      I 18.3 I 1.2 I 8.3 I 4.1 I .6 I 1.2 I .6 I
      -----+-----+-----+-----+-----+
      3.00 I 378 I 81 I 154 I 157 I 14 I 83 I 10 I 877
35 tot 50 jaar I 43.1 I 9.2 I 17.6 I 17.9 I 1.6 I 9.5 I 1.1 I 35.0
      I 32.0 I 31.6 I 33.8 I 42.8 I 31.1 I 51.2 I 25.0 I
      I 15.1 I 3.2 I 6.1 I 6.3 I .6 I 3.3 I .4 I
      -----+-----+-----+-----+-----+
      4.00 I 146 I 95 I 49 I 52 I 10 I 35 I 1 I 388
50 jaar en ouder I 37.6 I 24.5 I 12.6 I 13.4 I 2.6 I 9.0 I .3 I 15.5
      I 12.3 I 37.1 I 10.8 I 14.2 I 22.2 I 21.6 I 2.5 I
      I 5.8 I 3.8 I 2.0 I 2.1 I .4 I 1.4 I .0 I
      -----+-----+-----+-----+-----+
      Column 1183 256 455 367 45 162 40 2508
      Total 47.2 10.2 18.1 14.6 1.8 6.5 1.6 100.0
  
```

Number of Missing Observations: 84

*****

Bijlage 2.10

sexe en stedelingen/plattelanders

*****

SEXE by STADOVER stad vs. "platteland"

SEXE	STADOVER						
	Count	I					
	Row Pct	I	grote st	"plattel		Row	
	Col Pct	I	eden	and"		Total	
Tot Pct	I	1.00I	2.00I			Total	
man	1	I	905	I	276	I	1181
		I	76.6	I	23.4	I	48.0
		I	46.9	I	52.4	I	
		I	36.8	I	11.2	I	
vrouw	2	I	1026	I	251	I	1277
		I	80.3	I	19.7	I	52.0
		I	53.1	I	47.6	I	
		I	41.7	I	10.2	I	
	Column		1931		527		2458
	Total		78.6		21.4		100.0

Number of Missing Observations: 134

*****

Bijlage 2.11

Totaal bezoek van produkties in het festival en het totale bezoek aan festival produkties in het afgelopen seizoen

```

*****
TTOTAAL totaal bezoek festival by ATOTAAL totaal bezoek afg.seizoen
*****
          ATOTAAL
          Count I
          Row Pct I
          Col Pct I
          Tot Pct I
TTOTAAL  .001  1.001  2.001  3.001  4.001  5.001  6.001  7.001  8.001  9.001  Row
          -----
          Total
1.00 I 280 I 116 I 50 I 32 I 18 I 15 I 6 I 4 I 3 I 4 I 529
     I 53.0 I 22.0 I 9.5 I 6.1 I 3.4 I 2.8 I 1.1 I .8 I .6 I .8 I 25.6
     I 23.1 I 31.9 I 23.1 I 27.8 I 25.7 I 30.0 I 28.6 I 33.3 I 75.0 I 100.0 I
     I 13.6 I 5.6 I 2.4 I 1.5 I .9 I .7 I .3 I .2 I .1 I .2 I
-----
2.00 I 324 I 60 I 34 I 26 I 10 I 11 I 6 I 1 I 1 I 472
     I 68.6 I 12.7 I 7.2 I 5.5 I 2.1 I 2.3 I 1.3 I .2 I 1 I 22.8
     I 26.8 I 16.5 I 15.7 I 22.6 I 14.3 I 22.0 I 28.6 I 8.3 I 1 I
     I 15.7 I 2.9 I 1.4 I 1.3 I .5 I .5 I .3 I .0 I 1 I
-----
3.00 I 248 I 84 I 47 I 14 I 7 I 12 I 6 I 4 I 1 I 423
     I 58.6 I 19.9 I 11.1 I 3.3 I 1.7 I 2.8 I 1.4 I .9 I .2 I 20.5
     I 20.5 I 23.1 I 21.8 I 12.2 I 10.0 I 24.0 I 28.6 I 33.3 I 25.0 I
     I 12.0 I 4.1 I 2.3 I .7 I .3 I .6 I .3 I .2 I .0 I
-----
4.00 I 212 I 52 I 36 I 18 I 14 I 2 I 2 I 2 I 1 I 338
     I 62.7 I 15.4 I 10.7 I 5.3 I 4.1 I .6 I .6 I .6 I 1 I 16.4
     I 17.5 I 14.3 I 16.7 I 15.7 I 20.0 I 4.0 I 9.5 I 16.7 I 1 I
     I 10.3 I 2.5 I 1.7 I .9 I .7 I .1 I .1 I .1 I 1 I
-----
5.00 I 66 I 35 I 23 I 14 I 19 I 7 I 1 I 1 I 1 I 165
     I 40.0 I 21.2 I 13.9 I 8.5 I 11.5 I 4.2 I .6 I 1 I 1 I 8.0
     I 5.5 I 9.6 I 10.6 I 12.2 I 27.1 I 14.0 I 4.8 I 1 I 1 I
     I 3.2 I 1.7 I 1.1 I .7 I .9 I .3 I .0 I 1 I 1 I
-----
6.00 I 62 I 13 I 23 I 10 I 1 I 2 I 1 I 1 I 1 I 111
     I 55.9 I 11.7 I 20.7 I 9.0 I .9 I 1.8 I 1 I 1 I 1 I 5.4
     I 5.1 I 3.6 I 10.6 I 8.7 I 1.4 I 4.0 I 1 I 1 I 1 I
     I 3.0 I .6 I 1.1 I .5 I .0 I .1 I 1 I 1 I 1 I
-----
7.00 I 2 I 3 I 3 I 1 I 1 I 1 I 1 I 1 I 9
     I 22.2 I 33.3 I 33.3 I 1 I 1 I 11.1 I 1 I 1 I .4
     I .2 I .8 I 1.4 I 1 I 1 I 2.0 I 1 I 1 I 1 I
     I .1 I .1 I .1 I 1 I 1 I .0 I 1 I 1 I 1 I
-----
8.00 I 5 I 1 I 1 I 1 I 1 I 1 I 1 I 1 I 7
     I 71.4 I 14.3 I 1 I 14.3 I 1 I 1 I 1 I 1 I .3
     I .4 I .3 I 1 I 1.4 I 1 I 1 I 1 I 1 I 1 I
     I .2 I .0 I 1 I .0 I 1 I 1 I 1 I 1 I 1 I
-----
9.00 I 11 I 1 I 1 I 1 I 1 I 1 I 1 I 1 I 13
     I 94.6 I 1 I 1 I 7.7 I 1 I 1 I 1 I 7.7 I 1 I .6
     I .9 I 1 I 1 I .9 I 1 I 1 I 8.3 I 1 I 1 I
     I .5 I 1 I 1 I .0 I 1 I 1 I .0 I 1 I 1 I
-----
Column 1210 364 216 115 70 50 21 12 4 4 2066
Total 58.6 17.6 10.5 5.6 3.4 2.4 1.0 .6 .2 .2 100.0

```

Number of Missing Observations: 526

*****

Bijlage 2.12a
woonplaats en bezoekgedrag festivalvoorstellingen

*****

WOONPL woonplaats by BEZGEDR bezoekgedrag

WOONPL	Row Col	Pct Pct	Ivoorst. leerder	geen t. vs	fes be.fest	andere ys 3.001	Row Total
	Tot		1.001	2.001			
rotterdam	10	27.5	24	645	289	958	46.9
		1.2	27.6	67.8	30.5		
			31.5	34.0	14.2		
nieuwerkerk e.o	11	1.8	2	86	21	109	5.3
		2.3	1.8	78.9	19.8		
		.1	2.3	4.2	2.8		
ridderkerk e.o	12			83	2	12	.6
				83.8	16.2		
				.5	.3		
barendrecht e.o	13			85	1	7	.3
				85.6	14.3		
				.5	.0		
spijkernisse e.o	14	3.7	3	20	8	31	1.5
		3.4	3.7	64.5	25.8		
		.1	3.4	1.0	1.4		
vlaardingen e.o	15			81	7	37	1.8
				81.7	18.9		
				1.5	.3		
aamsterdam	20	12.1	28	56	148	232	11.4
		32.2	12.1	24.1	68.8		
		1.4	32.2	4.7	19.3		
den haag	30	3.4	4	69	45	118	5.8
		4.9	3.4	58.5	38.6		
		.2	4.9	3.8	2.2		
utrecht	40	1.6	1	30	21	52	2.5
		1.7	1.6	57.7	40.4		
		.0	1.7	2.5	2.8		
overig randstad	50	7.5	10	68	55	133	6.5
		11.5	7.5	51.1	41.4		
			11.5	3.7	2.7		
delft	51	1.6	1	42	12	55	2.7
		1.1	1.6	76.4	21.8		
		.0	1.1	3.5	1.6		
zoetermeer	52			54	5	11	.5
				54.5	45.5		
				.3	.2		
gouda	53			61	14	36	1.8
				61.7	38.9		
				1.8	1.7		
dordrecht	54	1.6	1	23	28	52	2.5
		1.0	1.6	44.7	53.8		
		.0	1.0	1.7	1.4		
steden buiten randstad	60	13.2	5	9	24	38	1.9
		5.7	13.2	23.7	63.2		
		.2	5.7	.4	3.2		
overig nederland	70	3.1	4	62	61	127	6.2
		4.9	3.1	48.8	48.0		
		.2	4.9	3.0	3.0		
buitenland	80	11.8	4	10	20	34	1.7
		4.6	11.8	29.4	58.9		
		.2	4.6	.9	1.0		
Column Total			87	1194	761	2042	100.0
			4.3	58.5	37.3		

Number of Missing Observations: 550

*****

Bijlage 2.12b

Regio en bezoekgedrag festivalvoorstellingen

*****

REGIO by BEZGEDR		bezoekgedrag				Row Total
		BEZGEDR				
Count	I	I	I	I	I	
Row Pct	I	I	I	I	I	
Col Pct	I	I	I	I	I	
Tot Pct	I	I	I	I	I	
REGIO		1.00I	2.00I	3.00I	Total	
rotterdam centrum	1.00	I 24	I 645	I 289	I 958	
		I 2.5	I 67.3	I 30.2	I 46.9	
		I 27.6	I 54.0	I 38.0	I	
		I 1.2	I 31.6	I 14.2	I	
omstreken rotterdam	2.00	I 5	I 152	I 39	I 196	
		I 2.6	I 77.6	I 19.9	I 9.6	
		I 5.7	I 12.7	I 5.1	I	
		I .2	I 7.4	I 1.9	I	
overig steden randstad	3.00	I 33	I 155	I 214	I 402	
		I 8.2	I 38.6	I 53.2	I 19.7	
		I 37.9	I 13.0	I 28.1	I	
		I 1.6	I 7.6	I 10.5	I	
overig randstad	4.00	I 12	I 161	I 114	I 287	
		I 4.2	I 56.1	I 39.7	I 14.1	
		I 13.8	I 13.5	I 15.0	I	
		I .6	I 7.9	I 5.6	I	
grote steden buiten randstad	5.00	I 5	I 9	I 24	I 38	
		I 13.2	I 23.7	I 63.2	I 1.9	
		I 5.7	I .8	I 3.2	I	
		I .2	I .4	I 1.2	I	
overig nederland	6.00	I 4	I 62	I 61	I 127	
		I 3.1	I 48.8	I 48.0	I 6.2	
		I 4.6	I 5.2	I 8.0	I	
		I .2	I 3.0	I 3.0	I	
buitenland	7.00	I 4	I 10	I 20	I 34	
		I 11.8	I 29.4	I 58.8	I 1.7	
		I 4.6	I .8	I 2.6	I	
		I .2	I .5	I 1.0	I	
Column		87	1194	761	2042	
Total		4.3	58.5	37.3	100.0	

Number of Missing Observations: 550

*****

Bijlage 2.13

T-testen 'vaste' bezoekers en bezoekgedrag

```

*****
----- T - T E S T -----
GROUP 1 - VORTHF EQ 0: nee
GROUP 2 - VORTHF EQ 1: ja

```

Variable	Number of Cases	Mean	Standard Deviation	Standard Error	F Value	2-tail Prob.	t Value	Degrees of Freedom	2-tail Prob.
† Separate Variance Estimate †									
TON	bezoek toneelproducties								
GROUP 1	1470	.9864	1.198	.031	2.37	.000	-1.10	2364.99	.272
GROUP 2	904	1.0310	.778	.026					
SOP1ST	totaal bezoek podiumkunst								
GROUP 1	1334	4.4445	3.050	.084	1.01	.817	-16.99	1763.03	.000
GROUP 2	828	6.7271	3.028	.105					
TOTFEST	totaal bezoek festivalproducties								
GROUP 1	1107	3.1310	1.893	.057	1.53	.000	-14.76	1552.10	.000
GROUP 2	827	4.5973	2.343	.081					

```

*****

```

Bijlage 2.14a

kruistabel: 'inhalen' en produkties

```

*****
INHAAL voorst. afg.seizoen al willen bezoeken by PROD produktie
      PROD
      Count I
      Row Pct Ioorlog laatste nachtwak de meeuw wittgens medea gesprekk kras vrijdag
      Col Pct I der onve e tein en over Row
      Tot Pct I 1.00I 2.00I 3.00I 4.00I 5.00I 6.00I 7.00I 8.00I 9.00I Total
INHAAL -----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
nee 0 I 98 I 88 I 133 I 275 I 81 I 256 I 56 I 120 I 133 I 1230
     I 7.2 I 7.2 I 10.8 I 22.4 I 6.6 I 20.8 I 4.6 I 9.8 I 10.8 I 54.3
     I 48.6 I 65.2 I 50.8 I 55.3 I 51.3 I 52.8 I 50.9 I 55.3 I 60.5 I
     I 3.9 I 3.9 I 5.9 I 12.1 I 3.6 I 11.3 I 2.5 I 5.3 I 5.9 I
     -----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
ja 1 I 93 I 47 I 129 I 222 I 77 I 229 I 54 I 97 I 87 I 1035
     I 9.0 I 4.5 I 12.5 I 21.4 I 7.4 I 22.1 I 5.2 I 9.4 I 8.4 I 45.7
     I 51.4 I 34.8 I 49.2 I 44.7 I 48.7 I 47.2 I 49.1 I 44.7 I 39.5 I
     I 4.1 I 2.1 I 5.7 I 9.8 I 3.4 I 10.1 I 2.4 I 4.3 I 3.8 I
     -----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      Column 191 135 262 497 158 485 110 217 220 2265
      Total 8.0 6.0 11.6 21.9 7.0 21.4 4.9 9.6 9.7 100.0
Number of Missing Observations: 327
*****

```


Bijlage 2.14b

T-testen 'inhalen' en bezoekgedrag

```

*****
----- T - T E S T -----
GROUP 1 - INHAAL EQ 0: nee
GROUP 2 - INHAAL EQ 1: ja

```

Variable	Number of Cases	Mean	Standard Deviation	Standard Error	F Value	2-tail Prob.	t Value	Degrees of Freedom	2-tail Prob.

TOTFEST	totaal bezoek festivalproducties								
GROUP 1	954	3.2348	1.872	.061	1.43	.000	-8.51	1719.24	.000
GROUP 2	880	4.0580	2.238	.075					

SOFIST	totaal bezoek podiumkunst								
GROUP 1	1126	4.5986	3.135	.093	1.01	.316	-10.37	1993.50	.000
GROUP 2	940	6.0404	3.158	.103					

TON	bezoek toneelproducties								
GROUP 1	1230	1.0065	1.255	.036	2.51	.000	.19	2107.69	.846
GROUP 2	1035	.9981	.793	.025					

```

*****

```

Bijlage 2.15

frekwentietabel podiumkunsten

*****

REPERT bezocht repertoiretooneel

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
geen keer	0	788	30.4	32.2	32.2
een keer	1	288	11.1	11.8	43.9
meerdere maal	2	1374	53.0	56.1	100.0
	8	142	5.5	Missing	
	Total	2592	100.0	100.0	
Valid cases	2450	Missing cases	142		

 MODTHEA bezocht modern theater

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
geen keer	0	695	26.8	27.1	27.1
een keer	1	342	13.2	13.3	40.5
meerdere maal	2	1525	58.8	59.5	100.0
	8	30	1.2	Missing	
	Total	2592	100.0	100.0	
Valid cases	2562	Missing cases	30		

 BALLET bezocht ballet

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
geen keer	0	1512	58.3	59.1	59.1
een keer	1	444	17.1	17.3	76.4
meerdere maal	2	604	23.3	23.6	100.0
	8	32	1.2	Missing	
	Total	2592	100.0	100.0	
Valid cases	2560	Missing cases	32		

 DANS

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
geen keer	0	1418	54.7	55.7	55.7
een keer	1	398	15.4	15.6	71.3
meerdere maal	2	730	28.2	28.7	100.0
	8	46	1.8	Missing	
	Total	2592	100.0	100.0	
Valid cases	2546	Missing cases	46		

 OPERA   bezocht opera

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
geen keer	0	1795	69.3	70.3	70.3
een keer	1	371	14.3	14.5	84.9
meerdere maal	2	386	14.9	15.1	100.0
	8	40	1.5	Missing	
		<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	
		Total	2592	100.0	100.0
Valid cases	2552	Missing cases	40		

 MUZTHEA   bezocht muziektheater

Value Label	Value	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
geen keer	0	1282	49.5	50.1	50.1
een keer	1	502	19.4	19.6	69.8
meerdere maal	2	773	29.8	30.2	100.0
	8	35	1.4	Missing	
		<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	
		Total	2592	100.0	100.0
Valid cases	2557	Missing cases	35		

*****

Bijlage 2.16

kruistabel: bezoek moderne en klassieke podiumkunsten

```

*****
SDFMOD bezoek moderne podiumkunsten by SDFKLAS bezoek klassieke podiumkunsten
      SDFKLAS
      Count |
      Row Pct |
      Col Pct |
      Tot Pct |      .00I      1.00I      2.00I      3.00I      4.00I      5.00I      6.00I      Row
SDFMOD -----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+ Total
      .00 | 254 | 67 | 99 | 25 | 11 | 1 | 1 | 458
          | 55.5 | 14.6 | 21.6 | 5.5 | 2.4 | .2 | .2 | 19.4
          | 53.6 | 25.5 | 14.6 | 7.8 | 2.9 | .9 | .7 |
          | 10.8 | 2.8 | 4.2 | 1.1 | .5 | .0 | .0 |
          +-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      1.00 | 52 | 51 | 57 | 29 | 11 | 1 | 1 | 202
          | 25.7 | 25.2 | 28.2 | 14.4 | 5.4 | .5 | .5 | 8.6
          | 11.0 | 19.4 | 8.4 | 9.1 | 2.9 | .9 | .7 |
          | 2.2 | 2.2 | 2.4 | 1.2 | .5 | .0 | .0 |
          +-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      2.00 | 84 | 49 | 203 | 58 | 61 | 7 | 10 | 472
          | 17.8 | 10.4 | 43.0 | 12.3 | 12.9 | 1.5 | 2.1 | 20.0
          | 17.7 | 18.6 | 30.0 | 18.2 | 16.1 | 6.3 | 7.2 |
          | 3.6 | 2.1 | 8.6 | 2.5 | 2.6 | .3 | .4 |
          +-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      3.00 | 26 | 45 | 94 | 50 | 41 | 8 | 13 | 277
          | 9.4 | 16.2 | 33.9 | 18.1 | 14.8 | 2.9 | 4.7 | 11.7
          | 5.5 | 17.1 | 13.9 | 15.7 | 10.8 | 7.2 | 9.4 |
          | 1.1 | 1.9 | 4.0 | 2.1 | 1.7 | .3 | .6 |
          +-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      4.00 | 46 | 33 | 124 | 71 | 101 | 26 | 20 | 421
          | 10.9 | 7.8 | 29.5 | 16.9 | 24.0 | 6.2 | 4.8 | 17.8
          | 9.7 | 12.5 | 18.3 | 22.3 | 26.6 | 23.4 | 14.5 |
          | 1.9 | 1.4 | 5.3 | 3.0 | 4.3 | 1.1 | .8 |
          +-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      5.00 | 6 | 11 | 47 | 47 | 58 | 27 | 8 | 204
          | 2.9 | 5.4 | 23.0 | 23.0 | 28.4 | 13.2 | 3.9 | 8.6
          | 1.3 | 4.2 | 6.9 | 14.7 | 15.3 | 24.3 | 5.8 |
          | .3 | .5 | 2.0 | 2.0 | 2.5 | 1.1 | .3 |
          +-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      6.00 | 6 | 7 | 53 | 39 | 96 | 41 | 85 | 327
          | 1.8 | 2.1 | 16.2 | 11.9 | 29.4 | 12.5 | 26.0 | 13.9
          | 1.3 | 2.7 | 7.8 | 12.2 | 25.3 | 36.9 | 61.6 |
          | .3 | .3 | 2.2 | 1.7 | 4.1 | 1.7 | 3.6 |
          +-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      Column      474      263      677      319      379      111      138      2361
      Total      20.1      11.1      28.7      13.5      16.1      4.7      5.8      100.0
Number of Missing Observations: 231
*****

```

Bijlage 2.17

T-testen per podiumkunstvorm

```

=====
----- T - T E S T -----
-----
-Variable   Number      Standard   Standard   *(Difference) Standard   Standard   *   2-tail *   t   Degrees of 2-ta:
  of Cases   Mean      Deviation   Error      Mean      Deviation   Error   Corr. Prob. *   Value   Freedom   Prot
-----
SOFKLAS    bezoek klassieke podiumkunsten
           2361      2.3181     1.718     .035
           2.8136     2.006     .041
SOFMOD    bezoek moderne podiumkunsten
-----
REPERT     bezocht repertoiretoneel
           2427     1.2402     .908     .018
           1.3181     .876     .018
MODTHEA   bezocht modern theater
-----
BALLET     bezocht ballet
           2531     .6389     .836     .017
           .7290     .878     .017
DANS
-----
OPERA     bezocht opera
           2537     .4490     .742     .015
           .7982     .875     .017
MUZTHEA   bezocht muziektheater
=====

```

Bijlage 2.18

T-testen leeftijdskategorieën en voorkeur

```

*****
----- T - T E S T -----
GROUP 1 - GROEP EQ      1.00: tot 25 jr en 50 jr en ouder
GROUP 2 - GROEP EQ      2.00: 25 tot 50 jaar

Variable      Number      Standard      Standard      *      F      2-tail      *      T      Degrees of      2-tail
of Cases      Mean      Deviation      Error      *      Value      Prob.      *      Value      Freedom      Prob.
-----
VRK
GROUP 1      714      -.1555      1.641      .061      *      1.16      .020      *      6.69      1475.82      .000
GROUP 2      1578      -.6629      1.769      .045      *
*****

```

Bijlage 2.19

T-testen stedelingen/plattelanders met bezoeksvariabelen

```

*****
----- T - T E S T -----

```

		1.00: grote steden		2.00: "platteiland"		* Separate Variance Estimate				
Variable	Number of Cases	Mean	Standard Deviation	Standard Error	F Value	2-tail Prob.	t Value	Degrees of Freedom	2-tail Prob.	

REPERT	bezoekt repertoiretooneel									
GROUP 1	1841	1.2732	.898	.021	1.03	.667	.74	784.22	.462	
GROUP 2	501	1.2395	.911	.041						

MODTHEA	bezoekt modern theater									
GROUP 1	1930	1.3456	.857	.020	1.03	.643	.17	837.70	.965	
GROUP 2	523	1.3384	.852	.037						

SOFKLAS	bezoek klassieke podiumkunsten									
GROUP 1	1803	2.3966	1.700	.040	1.02	.841	1.28	784.44	.201	
GROUP 2	492	2.2866	1.687	.076						

SOFMOD	bezoek moderne podiumkunsten									
GROUP 1	1887	2.9311	1.997	.046	1.16	.041	1.89	866.72	.058	
GROUP 2	515	2.7534	1.856	.082						

VRK										
GROUP 1	1770	.5045	1.758	.042	1.07	.367	.37	790.57	.713	
GROUP 2	485	.4722	1.700	.077						

```

*****

```

Bijlage 2.20a

waardering en totaal bezoek festival

*****
 ----- DESCRIPTION OF SUBPOPULATIONS -----

Criterion Variable CIJFER
 Broken Down by TTOTAAL totaal bezoek festival

Variable		Mean	Std Dev	Cases
TTOTAAL	1.00	7.8668	1.2418	503
TTOTAAL	2.00	7.7313	1.3183	454
TTOTAAL	3.00	7.6993	1.4885	409
TTOTAAL	4.00	7.7866	1.2502	328
TTOTAAL	5.00	7.5093	1.5856	161
TTOTAAL	6.00	7.6667	1.5570	111
TTOTAAL	7.00	7.3333	1.1180	9
TTOTAAL	8.00	6.8571	2.4103	7
TTOTAAL	9.00	7.0000	1.0445	12

For Entire Population 7.7372 1.3688 1994

Total Cases = 2592

Missing Cases = 598 or 23.1 Pct

*****

Bijlage 2.20b

waardering en totaal bezoek festivalproducties in het afgelopen seizoen

*****
 ----- DESCRIPTION OF SUBPOPULATIONS -----

Criterion Variable CIJFER
 Broken Down by ATOTAAL totaal bezoek afg.seizoen

Variable		Mean	Std Dev	Cases
ATOTAAL	.00	7.7766	1.2831	1173
ATOTAAL	1.00	7.7966	1.2961	349
ATOTAAL	2.00	7.6039	1.5478	207
ATOTAAL	3.00	7.5455	1.5834	110
ATOTAAL	4.00	7.4328	1.7076	67
ATOTAAL	5.00	7.6531	1.7387	49
ATOTAAL	6.00	7.9500	1.7911	20
ATOTAAL	7.00	7.8182	1.1677	11
ATOTAAL	8.00	7.2500	2.2174	4
ATOTAAL	9.00	8.5000	1.2910	4

For Entire Population 7.7372 1.3688 1994

Total Cases = 2592

Missing Cases = 598 or 23.1 Pct

*****

Bijlage 2.20c

waardering en totaal bezoek festivalproducties

*****
——— DESCRIPTION OF SUBPOPULATIONS ———

Criterion Variable   CIJFER
Broken Down by   TOTFEST   totaal bezoek festivalproducties

Variable		Mean	Std Dev	Cases
TOTFEST	1.00	7.9590	.9992	268
TOTFEST	2.00	7.7405	1.3737	420
TOTFEST	3.00	7.7759	1.3286	348
TOTFEST	4.00	7.7578	1.2966	351
TOTFEST	5.00	7.6305	1.5242	203
TOTFEST	6.00	7.7305	1.2868	167
TOTFEST	7.00	7.6447	1.5808	76
TOTFEST	8.00	7.2278	1.9078	79
TOTFEST	9.00	7.6000	1.6622	55
TOTFEST	10.00	7.7778	1.6290	18
TOTFEST	11.00	7.2000	2.2804	5
TOTFEST	12.00	6.6667	.5774	3
TOTFEST	16.00	9.0000	.0000	1
For Entire Population		7.7372	1.3688	1994

Total Cases = 2592

Missing Cases = 598 or 23.1 Pct

*****

Bijlage 2.21

kruistabellen: niet gebruiken nachttrein en woonplaats

```

*****
GEENGEER reden voor niet gebruiken nachttrein by REGIO
      REGIO
      Count 1
      Row Pct I rotterdam oostreke overig s overig r grote st overig n buitenla
      Col Pct I m centru n rotterdam r andstad eden bui ederland nd
      Tot Pct I 1.00I 2.00I 3.00I 4.00I 5.00I 6.00I 7.00I Total
GEENGEER -----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      0 1 1086 I 78 I 29 I 24 I 9 I 19 I 6 I 1251
woon/verblijf 1 86.8 I 6.2 I 2.3 I 1.9 I .7 I 1.5 I .5 I 54.7
r'dam 1 92.7 I 31.8 I 8.2 I 8.0 I 25.7 I 13.5 I 16.2 I
1 47.5 I 3.4 I 1.3 I 1.1 I .4 I .8 I .3 I
-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      1 1 68 I 115 I 238 I 157 I 8 I 64 I 8 I 658
eigen vervoer 1 10.3 I 17.5 I 36.2 I 23.9 I 1.2 I 9.7 I 1.2 I 28.8
1 5.8 I 46.9 I 67.0 I 52.2 I 22.9 I 45.4 I 21.6 I
1 3.0 I 5.0 I 10.4 I 6.9 I .4 I 2.8 I .4 I
-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      2 1 4 I 4 I 10 I 4 I 1 I 3 I I 26
rij met anderen 1 15.4 I 15.4 I 38.5 I 15.4 I 3.8 I 11.5 I I 1.1
mee 1 .3 I 1.6 I 2.8 I 1.3 I 2.9 I 2.1 I I
1 .2 I .2 I .4 I .2 I .0 I .1 I I
-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      3 1 2 I I 2 I I I I I 4
te duur 1 50.0 I I 50.0 I I I I I .2
1 .2 I I .6 I I I I I
1 .1 I I .1 I I I I I
-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      4 1 2 I 39 I 7 I 44 I 14 I 41 I 9 I 156
geen station in 1 1.3 I 25.0 I 4.5 I 28.2 I 9.0 I 26.3 I 5.8 I 6.8
woonplaats 1 .2 I 15.9 I 2.0 I 14.6 I 40.0 I 29.1 I 24.3 I
1 .1 I 1.7 I .3 I 1.9 I .6 I 1.8 I .4 I
-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      5 1 I I I 3 I 2 I I 1 I I 6
geen aansluiting 1 I I I 50.0 I 33.3 I I 16.7 I I .3
meer op openbaar 1 I I I .8 I .7 I I .7 I I
vervoer 1 I I I .1 I .1 I I .0 I I
-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      7 1 1 I 1 I 5 I 5 I I 2 I I 14
onprettig 1 7.1 I 7.1 I 35.7 I 35.7 I I 14.3 I I .6
1 .1 I .4 I 1.4 I 1.7 I I 1.4 I I
1 .0 I .0 I .2 I .2 I I .1 I I
-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      8 1 8 I 8 I 61 I 65 I 3 I 11 I 14 I 170
overig/meer 1 4.7 I 4.7 I 35.9 I 38.2 I 1.8 I 6.5 I 8.2 I 7.4
redenen 1 .7 I 3.3 I 17.2 I 21.6 I 8.6 I 7.8 I 37.8 I
1 .4 I .4 I 2.7 I 2.8 I .1 I .5 I .6 I
-----+-----+-----+-----+-----+-----+
      Column 1171 245 355 301 35 141 37 2285
      Total 51.2 10.7 15.5 13.2 1.5 6.2 1.6 100.0
Number of Missing Observations: 307
*****

```

Bijlage 2.22

korrelaties waardering, perceptie- en verwachtingsvariabelen

```

*****
----- PEARSON CORRELATION COEFFICIENTS -----

```

	DIJFER	COMPLEX	MEESL	KONV	MODERN	GEWOON	MODEX	EXMOD
COMPLEX	.2168 (2235) P= .000							
MEESL	.6114 (2343) P= .000	.1872 (2272) P= .000						
KONV	.2505 (2203) P= .000	.3631 (2205) P= .000	.1223 (2241) P= .000					
MODERN	.1213 (2232) P= .000	.2950 (2223) P= .000	.0704 (2264) P= .000	.5299 (2216) P= .000				
GEWOON	.5718 (2286) P= .000	.3403 (2250) P= .000	.4775 (2321) P= .000	.4653 (2244) P= .000	.3321 (2257) P= .000			
MODEX	.4008 (2125) P= .000	.4160 (2161) P= .000	.2818 (2184) P= .000	.8320 (2200) P= .000	.7924 (2200) P= .000	.7563 (2200) P= .000		
EXMOD	.2146 (2141) P= .000	.3784 (2170) P= .000	.1153 (2196) P= .000	.8672 (2216) P= .000	.8819 (2216) P= .000	.4567 (2200) P= .000	.9274 (2200) P= .000	
VCOMPLEX	.0458 (2099) P= .018	.2643 (2100) P= .000	.0709 (2131) P= .001	.1072 (2070) P= .000	.1201 (2080) P= .000	.1347 (2116) P= .000	.1360 (2028) P= .000	.1183 (2034) P= .000
VMEESL	.0350 (2136) P= .053	.0533 (2105) P= .007	-.0931 (2165) P= .000	.0571 (2087) P= .005	.0437 (2105) P= .023	.0662 (2141) P= .001	.0712 (2045) P= .001	.0508 (2052) P= .011
VKONV	.0078 (2119) P= .360	.1275 (2105) P= .000	-.0219 (2146) P= .156	.2633 (2094) P= .000	.2415 (2097) P= .000	.0974 (2131) P= .000	.2500 (2044) P= .000	.2869 (2053) P= .000
VMODERN	-.0136 (2139) P= .265	.1514 (2120) P= .000	-.0029 (2162) P= .447	.1822 (2097) P= .000	.3899 (2125) P= .000	.0759 (2148) P= .000	.2737 (2055) P= .000	.3287 (2063) P= .000
VGEWOON	-.0444 (2115) P= .021	.0466 (2109) P= .016	-.0444 (2147) P= .020	.1193 (2093) P= .000	.1114 (2098) P= .000	.0468 (2146) P= .015	.1116 (2049) P= .000	.1328 (2055) P= .000
VMODEX	-.0151 (2030) P= .248	.1378 (2055) P= .000	-.0291 (2075) P= .093	.2342 (2048) P= .000	.3223 (2052) P= .000	.0912 (2073) P= .000	.2739 (2020) P= .000	.3200 (2024) P= .000
VEXMOD	-.0050 (2064) P= .409	.1567 (2074) P= .000	-.0122 (2105) P= .288	.2482 (2067) P= .000	.3601 (2075) P= .000	.0980 (2098) P= .000	.2976 (2033) P= .000	.3495 (2040) P= .000

```

*****

```

Bijlage 2.23

korrelaties waardering en discrepantiescores

```
*****  
----- PEARSON CORRELATION COEFFICIENTS -----  
  
          DISCOM   DISMEE   DISKONV   DISMOD   DISGEW   DISMODEX   DISEXMOD  
  
CIJFER    .1591     .4872     .1981     .1078     .4613     .3453     .1824  
  ( 2028)  ( 2092)  ( 2027)  ( 2056)  ( 2073)  ( 1956)  ( 1976)  
P= .000   P= .000   P= .000   P= .000   P= .000   P= .000   P= .000  
*****
```

Bijlage 2.24

regressieanalyse waardering met perceptievariabelen

*****
 *** MULTIPLE REGRESSION ***

Listwise Deletion of Missing Data

Equation Number 1 Dependent Variable.. CIJFER

Beginning Block Number 1. Method: Stepwise

Variable(s) Entered on Step Number 1.. MEESL afstandelijk vs. meeslepend

Multiple R	.60726	Analysis of Variance			
R Square	.36876		DF	Sum of Squares	Mean Square
Adjusted R Square	.36845	Regression	1	1238.39857	1238.39857
Standard Error	1.01052	Residual	2076	2119.88872	1.02114

F = 1212.75962 Signif F = .0000

----- Variables in the Equation -----					----- Variables not in the Equation -----				
Variable	B	SE B	Beta	T Sig T	Variable	Beta In	Partial	Min Toler	T Sig T
MEESL	.463704	.013315	.607255	34.825 .0000	COMPLEX	.093523	.115217	.958058	5.284 .0000
(Constant)	9.206247	.047494		193.841 .0000	KONV	.166682	.207471	.977987	9.661 .0000
					MODERN	.094939	.119073	.992958	5.463 .0000
					GEWOON	.359686	.397957	.772718	19.760 .0000

*****

Variable(s) Entered on Step Number 2.. GEWOON gewoon vs. verrassend

Multiple R	.68464	Analysis of Variance			
R Square	.46873		DF	Sum of Squares	Mean Square
Adjusted R Square	.46822	Regression	2	1574.12467	787.06234
Standard Error	.92727	Residual	2075	1784.16262	.85984

F = 915.36182 Signif F = .0000

----- Variables in the Equation -----					----- Variables not in the Equation -----				
Variable	B	SE B	Beta	T Sig T	Variable	Beta In	Partial	Min Toler	T Sig T
MEESL	.332763	.013900	.435778	23.940 .0000	COMPLEX	.003616	.004663	.712483	.212 .8318
GEWOON	.296982	.015030	.359686	19.760 .0000	KONV	.026331	.031792	.611958	1.449 .1476
(Constant)	7.314433	.105193		69.534 .0000	MODERN	.017944	.022990	.678665	1.047 .2951

*** MULTIPLE REGRESSION ***

Equation Number 1 Dependent Variable.. CIJFER

End Block Number 1 PIN = .050 Limits reached.

Bijlage 2.25

kruistabel waardering en 'voorkeur'

```

=====
CIJFER by VRK
      VRK
Count I
Row Pct I
Col Pct I
      Row
Tot Pct I  -6.00I  -5.00I  -4.00I  -3.00I  -2.00I  -1.00I  .00I  1.00I  2.00I  3.00I  4.00I  5.00I  6.00I  Total
CIJFER-----
1 I      I      I      I      I      I      I      2 I      I      1 I      1 I      I      I      I      4
  I      I      I      I      I      I      I      50.0 I      I      25.0 I      25.0 I      I      I      I      .2
  I      I      I      I      I      I      I      .3 I      I      .3 I      .7 I      I      I      I      I
  I      I      I      I      I      I      I      .1 I      I      .0 I      .0 I      I      I      I      I
-----
2 I      I      I      I      I      3 I      I      4 I      2 I      1 I      1 I      I      I      I      11
  I      I      I      I      I      27.3 I      I      36.4 I      18.2 I      9.1 I      9.1 I      I      I      I      .5
  I      I      I      I      I      1.4 I      I      .5 I      .6 I      .3 I      .7 I      I      I      I      I
  I      I      I      I      I      .1 I      I      .2 I      .1 I      .0 I      .0 I      I      I      I      I
-----
3 I      I      I      I      I      1 I      I      4 I      3 I      1 I      I      I      I      I      9
  I      I      I      I      I      11.1 I      I      44.4 I      33.3 I      11.1 I      I      I      I      I      .4
  I      I      I      I      I      .5 I      I      .5 I      .9 I      .3 I      I      I      I      I      I
  I      I      I      I      I      .0 I      I      .2 I      .1 I      .0 I      I      I      I      I      I
-----
4 I      I      I      I      I      3 I      3 I      13 I      4 I      11 I      1 I      2 I      I      I      37
  I      I      I      I      I      8.1 I      8.1 I      35.1 I      10.8 I      29.7 I      2.7 I      5.4 I      I      I      1.6
  I      I      I      I      I      1.4 I      1.2 I      1.8 I      1.1 I      2.9 I      .7 I      1.9 I      I      I      I
  I      I      I      I      I      .1 I      .1 I      .6 I      .2 I      .5 I      .0 I      .1 I      I      I      I
-----
5 I      I      I      1 I      I      2 I      7 I      33 I      5 I      13 I      2 I      4 I      1 I      I      68
  I      I      I      1.5 I      I      2.9 I      10.3 I      48.5 I      7.4 I      19.1 I      2.9 I      5.9 I      1.5 I      I      3.0
  I      I      I      4.8 I      I      .9 I      2.8 I      4.5 I      1.4 I      3.4 I      1.5 I      3.7 I      9.1 I      I      I
  I      I      I      .0 I      I      .1 I      .3 I      1.5 I      .2 I      .6 I      .1 I      .2 I      .0 I      I      I
-----
6 I      I      I      2 I      3 I      12 I      18 I      53 I      30 I      28 I      18 I      5 I      I      I      169
  I      I      I      1.2 I      1.8 I      7.1 I      10.7 I      31.4 I      17.8 I      16.6 I      10.7 I      3.0 I      I      I      7.5
  I      I      I      9.5 I      5.6 I      5.7 I      7.2 I      7.2 I      8.5 I      7.3 I      13.1 I      4.7 I      I      I      I
  I      I      I      .1 I      .1 I      .5 I      .8 I      2.3 I      1.3 I      1.2 I      .8 I      .2 I      I      I      I
-----
7 I      I      2 I      5 I      12 I      46 I      59 I      159 I      88 I      79 I      23 I      26 I      5 I      1 I      505
  I      I      .4 I      1.0 I      2.4 I      9.1 I      11.7 I      31.5 I      17.4 I      15.6 I      4.6 I      5.1 I      1.0 I      .2 I      22.3
  I      I      100.0 I      23.8 I      22.2 I      21.7 I      23.7 I      21.7 I      25.0 I      20.6 I      16.8 I      24.3 I      45.5 I      20.0 I      I
  I      I      .1 I      .2 I      .5 I      2.0 I      2.6 I      7.0 I      3.9 I      3.5 I      1.0 I      1.1 I      .2 I      .0 I      I
-----
8 I      1 I      I      7 I      26 I      92 I      98 I      274 I      140 I      150 I      58 I      37 I      3 I      2 I      888
  I      .1 I      I      .8 I      2.9 I      10.4 I      11.0 I      30.9 I      15.8 I      16.9 I      6.5 I      4.2 I      .3 I      .2 I      39.2
  I      100.0 I      I      33.3 I      48.1 I      43.4 I      39.4 I      37.4 I      39.8 I      39.2 I      42.3 I      34.6 I      27.3 I      40.0 I      I
  I      .0 I      I      .3 I      1.1 I      4.1 I      4.3 I      12.1 I      6.2 I      6.6 I      2.6 I      1.6 I      .1 I      .1 I      I
-----
9 I      I      I      5 I      10 I      37 I      50 I      128 I      57 I      66 I      24 I      27 I      I      2 I      406
  I      I      I      1.2 I      2.5 I      9.1 I      12.3 I      31.5 I      14.0 I      16.3 I      5.9 I      6.7 I      I      .5 I      17.9
  I      I      I      23.8 I      18.5 I      17.5 I      20.1 I      17.5 I      16.2 I      17.2 I      17.5 I      25.2 I      I      40.0 I      I
  I      I      I      .2 I      .4 I      1.6 I      2.2 I      5.6 I      2.5 I      2.9 I      1.1 I      1.2 I      I      .1 I      I
-----
10 I      I      I      1 I      3 I      16 I      14 I      62 I      23 I      33 I      9 I      6 I      2 I      I      169
  I      I      I      .6 I      1.8 I      9.5 I      8.3 I      36.7 I      13.6 I      19.5 I      5.3 I      3.6 I      1.2 I      I      7.5
  I      I      I      4.8 I      5.6 I      7.5 I      5.6 I      8.5 I      6.5 I      8.6 I      6.6 I      5.6 I      18.2 I      I      I
  I      I      I      .0 I      .1 I      .7 I      .6 I      2.7 I      1.0 I      1.5 I      .4 I      .3 I      .1 I      I      I
-----
Column      1      2      21      54      212      249      732      352      383      137      107      11      5      2266
Total      .0      .1      .9      2.4      9.4      11.0      32.3      15.5      16.9      6.0      4.7      .5      .2      100.0

```

Number of Missing Observations: 326

Bijlage 2.26

F-toetsen regressieanalyses over complexiteit per produktie

*****
Produktie F vrijheidsgraden

1989

Oorlog	.44	184
De laatsten der onverstandigen	2.37	124
Nachtwake	1.59	249
De Meeuw	4.83*	480
Wittgenstein Incorporated	.15	149
Medea	3.30	470
Gesprekken over Goethe?	3.50	113
Kras	0.00	216
Vrijdag	.47	217
Geheel	9.40*	2231

1988

Bakeliet	15.44*	435
Action	9.20*	175
On wings of art	.14	66
Rinus	2.30	222
Romeo en Julia	1.82	567
Een stuk van twee dagen	3.94*	151
Hitchcock's driesprong	1.66	125
Geheel	30.59*	1765

---

* signifikant op 5 % nivo

*****

Bijlage 2.27

T-testen leken en experts

```

----- T - T E S T -----
GROUP 1 - GROEP EQ      1.00: experts
GROUP 2 - GROEP EQ      2.00: leken

```

Variable	Number of Cases	Mean	Standard Deviation	Standard Error	F Value	2-tail Prob.	t Value	Degrees of Freedom	2-tail Prob.
LFTCAT leeftijdscategorie									
GROUP 1	541	2.5545	.636	.036	1.53	.000	4.62	1030.08	.000
GROUP 2	538	2.2900	1.033	.045					
WOONPL woonplaats									
GROUP 1	542	28.8413	21.592	.927	1.06	.521	3.39	1079.38	.001
GROUP 2	540	24.4537	21.003	.904					
SOFIST totaal bezoek podiumkunst									
GROUP 1	532	8.0470	2.557	.111	1.90	.000	48.97	960.90	.000
GROUP 2	582	1.4416	1.853	.077					
ATOTAAL totaal bezoek afg.seizoen									
GROUP 1	545	2.5670	1.690	.072	6.06	.000	28.97	784.22	.000
GROUP 2	331	.2024	.686	.038					
TTOTAAL totaal bezoek festival									
GROUP 1	545	3.1156	1.644	.070	1.59	.000	10.18	814.63	.000
GROUP 2	331	2.0937	1.303	.072					
VORTHF vorig jaar festival bezocht									
GROUP 1	520	.5865	.493	.022	1.97	.000	16.50	939.36	.000
GROUP 2	487	.1437	.351	.016					
INHAAL voorst. afg.seizoen al willen bezoeken									
GROUP 1	459	.6580	.475	.022	1.13	.173	12.79	926.28	.000
GROUP 2	480	.2729	.446	.020					
REPERT bezocht repertoiretoneel									
GROUP 1	545	2.0000	.000	.000	.	.	122.04	592.00	.000
GROUP 2	593	.1602	.367	.015					
MODTHEA bezocht modern theater									
GROUP 1	545	2.0000	.000	.000	.	.	08.00	592.00	.000
GROUP 2	593	.2057	.405	.017					

- T - T E S T -

GROUP 1 - GROEP EQ 1.00: experts
 GROUP 2 - GROEP EQ 2.00: leken

Variable	Number of Cases	Mean	Standard Deviation	Standard Error	F Value	2-tail Prob.	t Value	Degrees of Freedom	2-tail Prob.
‡ Separate Variance Estimate									
BALLET bezocht ballet									
GROUP 1	542	.9391	.909	.039	2.22	.000	14.19	934.61	.000
GROUP 2	589	.2801	.610	.025					

DANS									
GROUP 1	540	1.1926	.893	.038	2.18	.000	20.25	936.68	.000
GROUP 2	586	.2645	.605	.025					

OPERA bezocht opera									
GROUP 1	541	.7357	.860	.037	2.89	.000	12.62	859.17	.000
GROUP 2	586	.1997	.506	.021					

MUZTHEA bezocht muziektheater									
GROUP 1	543	1.1731	.872	.037	1.70	.000	17.42	1014.20	.000
GROUP 2	588	.3639	.668	.028					

SOFIST totaal bezoek podiumkunst									
GROUP 1	532	8.0470	2.557	.111	1.90	.000	48.97	760.90	.000
GROUP 2	582	1.4416	1.853	.077					

SOFKLAS bezoek klassieke podiumkunsten									
GROUP 1	538	3.6840	1.434	.062	2.19	.000	41.41	932.13	.000
GROUP 2	584	.6318	.969	.040					

SOFMOD bezoek moderne podiumkunsten									
GROUP 1	538	4.3680	1.488	.064	1.49	.000	43.44	1039.62	.000
GROUP 2	584	.8236	1.218	.050					

VRK									
GROUP 1	532	.6823	1.424	.062	1.52	.000	6.42	1022.94	.000
GROUP 2	582	.1804	1.154	.048					

----- T - T E S T -----

GROUP 1 - GROEP EQ 1.00: experts
 GROUP 2 - GROEP EQ 2.00: leken

Variable	Number of Cases	Mean	Standard Deviation	Standard Error	F		t		Degrees of Freedom	2-tail Prob.
					Value	Prob.	Value	Prob.		
‡ Separate Variance Estimate										
VKDNV										
verwachting voorst.:konventioneel vs. ex										
GROUP 1	481	4.7734	1.445	.066	1.26	.013	4.75	917.54		.000
GROUP 2	461	4.2972	1.621	.075						

VMODERN										
verwachting voorst.:klassiek vs. modern										
GROUP 1	476	4.9310	1.559	.071	1.34	.001	6.19	926.43		.000
GROUP 2	473	4.2537	1.805	.083						

VGEWOON										
verwachting voorst.:gewoon vs. verrassen										
GROUP 1	487	5.0370	1.427	.065	1.06	.550	4.18	945.29		.000
GROUP 2	461	4.6551	1.388	.065						

MEESL										
afstandelijk vs. meeslepend										
GROUP 1	520	4.6654	1.890	.083	1.25	.009	2.94	1036.41		.003
GROUP 2	544	4.9890	1.688	.072						

CIJFER										
GROUP 1	531	7.6139	1.550	.067	1.47	.000	-2.13	1028.61		.034
GROUP 2	558	7.7975	1.280	.054						

DISKONV										
GROUP 1	471	-.5902	1.824	.084	1.14	.170	-4.07	888.79		.000
GROUP 2	437	-.0801	1.945	.093						

DISMOD										
GROUP 1	467	-.3619	1.760	.081	1.15	.128	-4.01	892.78		.000
GROUP 2	442	.1244	1.891	.090						

DISGEW										
GROUP 1	478	-.1590	2.209	.101	1.19	.069	-3.67	919.88		.000
GROUP 2	444	.3536	2.029	.096						

DISMEE										
GROUP 1	476	.1597	2.439	.112	1.19	.066	3.52	933.15		.000
GROUP 2	462	-.3788	2.240	.104						

*****